



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia**

**Tamburini, Tommaso**

**Lugduni, 1689**

Cap. XV. De Irregularitate ex occisione hominis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)



13. Respondeo. Ita videri Gibal. *loc. cit. dicto n. 13. sect. 4.* sed oppositum non esse improbabile, putat Castrop. *loc. cit. favetque Avila, d. 7. d. 10. dub. 8.* quoniam si est otium lege.

14. Inquires tertio. Si quis prohibitus sub excommunicatione lata sententia, ne celebret; ipse tamen celebret, unde, & peccet, & in excommunicationem incidat, inquires, inquam, etiam incurrat in irregularitatem?

15. Respondeo, nequaquam cum Gibal. *de irreg. c. 3. q. 2. n. 11.* incurrere, quia in illa celebratione incurrit excommunicationem, ergo prius intelligitur jam celebrasse, & deinde incidisse in excommunicationem. Non igitur celebravit cum excommunicatione. Quod si iterum celebret, tunc enim vero violabit Censuram, & irregularitatem effugere non poterit.

16. Inquires quarto. Si quis irreteus Censura exerceat actum Ordinis, quem habet, qui actus propter aliquam rationem sit nullus, incurratne in irregularitatem? Absolvat v. g. excommunicatus hominem, qui sine debito dolore ad Confessionem accessit, unde sacrilege, atque adeo nulliter absolutionem receperit; etne hic irregularis? Idem inquiri potest, si idem excommunicatus consecraret in aqua, vel in pane non triticeo, si baptizet sine aqua naturali, si Episcopus excommunicatus ordinet feminam, vel non baptizatum, &c.

17. Respondeo. Distinguit Suar. *de Censur. d. 11. sect. 3. n. 14. & 15.* Si Minister hic excommunicatus sciens actum fore invalidum, scilicet se gerat, proferet v. g. verba extrinsecæ, sed absque intentione faciendi verum actum, seu verum Sacramentum, non incurrit in irregularitatem, quia actus procedens à ficta intentione non dicitur ulus Ordinis. Si vero habeat intentionem verum actum, seu Sacramentum facendi, sed ex defectu materiae, vel alterius circumstantia Sacramentum non facit, probabilius putat in irregularitatem incurrere, quia tunc ille serius, ac voluntarius conatus faciendi actum, abusus Ordinis est. Scio Prætem, in *manus. de Irreg. d. 5. c. 4. §. 1. num. 18. fol. 507.* putare etiam in hoc secundo casu non incurrere irregularitatem, sed, quia illum sequi saltem tutius nolo, non est necesse in re rara amplius immorari.

18. Inquires quinto. Si Sacerdos excommunicatus toleratus ad petitionem Fidelium non habentium v. g. alium Sacerdotem, nisi hunc, celebret Sacram die festo, ut ita satisfaciatur præcepto, potestne licet tunc celebrare, & effugere incursum in irregularitatem? Supponimus autem ne is peccet, se posuisse in gratia saltem per contritionem.

19. Respondeo, Castrop. *de Cens. d. 2. p. 8. n. 4.* videtur concedere his verbis. Ex quo fit, si dies occurrat festivus, neque adsit alius Sacerdos, qui Missam populo faciat posse excommunicatum (utique toleratum) celebrare, quia præsumitur populus petere sacrificium necessarium pro præcepto audiendi Sacram exequendo, ut bene Navarr. Suar. Filliac. Bonacina. Hæc Castropalaus.

20. Inquires sexto. Si is, cui est interdictus ingressus in Ecclesiam, celebret, incurratne in irregularitatem? Respondeo, incurrit, quia adhuc tunc violat Censuram ut habes apud Suar. *de Censur. d. 35. sect. 4.* Leandr. *de Interd. d. 7. serè per totam*, alioque.

§. IV. Quis dispense in prædictis ex abusu Ordinis?

1. Irregularitatem contractam primo modo ex dictis §. 1. hoc est ex furtiva Ordinum susceptione, si tamen ea contrahitur, est dispensabilis ab Episcopo si non præcessit prohibitio excommunicationis. Id quo modo se habeat, dixi in *Treatat. de Ord. cap. 12. à n. 34.* & videri potest Thesaurus de pœnis Ecclesiasticis p. 2. V. Ordo c. 7. præsertim §. Adverte secundo. Quando autem crimen est occultum, dispensari semper posse ab Episcopo sic concedente *sess. 24. c. 6. de Res. jam non ignoras.*

Paris 111.

2. Irregularitatem contractam secundo modo ex dictis in eodem §. 1. hoc est ex Ordine suscepto ab uxorto, tunc solum potest Episcopus dispensare, quando sic ordinatus ingrederetur Religionem, mortua jam uxore, vel perpetuo divorzio celebrato.

3. Irregularitatem denique contractam ex usurpatione Ordinis, quem non habes, vel ex prava administratione Ordinis, quem habes, de qua dictum est §. 2. & 3. à solo Pontifice dispensatur, nisi, quando est occulta, quæ potest ab Episcopo ex dicto Tridentino.

## CAPVT XV.

De Irregularitate ex occisione hominis.

§. I. Dispositio eorum, quæ in hoc capite sunt tractanda.

1. VT ex Ordine progrediamur, agam hinc primò, de homicidio casuali, præter intentionem, & quidem physicè commissio.

Secundo, de eodem casuali, sed moraliter commissio, id est orto ex mandato, consilio, &c. ad aliud, quam ad homicidium.

Tertio, de physicè, & quidem injustè commissio intentione, id est de homicidio voluntario.

Quarto, de eodem voluntariè commissio moraliter, per mandatum, consilium, &c.

Quinto, de mutilatione, quæ etiam ipsa causa Irregularitatis est.

Sexto, de occisione iustè patrata à Ministris iustitiæ.

Septimo, de eadem iustè patrata à militibus in bello.

Octavo, de eadem commissio in sui defensionem.

In re sexcentis nodis implexa lucem nobis præferat Lux æterna.

## DE IRREGULARITATE EX HOMICIDIO CASUALI.

§. II. Ex quoniam casuali homicidio incurritur Irregularitas?

1. Homicidium, quod casuale appellamus ex eo, quod casu, id est præter intentionem occidentis fit, tribus contingere modis potest.

3. Primo, quando quis volens occidere quemquam, nec de occisione cogitans, vel subdubians, opus tamen ponit ex quo omnino per accidens sequitur occisio alicujus, præter suam intentionem. Solet afferri exemplum, ut, si famulum quis ducat secum ad venandum, & famulus casu decidat ab equo, moriaturque.

4. Secundo, quando quis opus ponit, ex quo non solet, nec semper, nec sæpè mors alterius sequi, interdum tamen sequitur; ipse autem mortem nullo modo intendit, sed illam prævidens, vel saltem de illa subdubians, non adhibet remedia, ut non sequatur, vel, si talia remedia non ad sunt, non desistit ab opere, ut certè nunc ex iustitia desistere deberet. Exemplum solet afferri de eo, qui projicit lapides, & ligna in publicam viam, nullo signo dato, quo transeuntes sibi caveant, cum tamen advertat, vel certè de alicujus morte subdubiet, quamvis illam non intendat.

5. Tertio, quando quis opus ponit, ex quo solet sequi occisio, caput v. g. inimici graviter frangit, ictum gladii in pectus impingit, &c. animo tamen illum non occidendi, sed solum vulnerandi.

6. Primum ex his dicitur homicidium verè casuale. Secundum, dicitur mixtum à casuali, & voluntario. Tertium, verè voluntarium.

7. Iam de hoc tertio verè voluntario agemus §. 7. quando de homicidio voluntario disputabimus. De secundo hic est proprius agendi locus, nam de primo nihil dicendum erit, quia per omnes hoc lege Farin. *de homic. q. 126. n. 1. & 2.*

L I primo



primo loco dictum homicidium, quod verè, & ex quacumque parte est, casuale, nullam parit irregularitatem; ad hanc enim, quæ est ex delicto, incurrendam, requiritur culpa, quæ cum hinc absit, aberit, & pœna Irregularitatis, nam propterea plures apud Sayr. *de censl.* 7. c. 6. d. n. 29. advertunt, non affici irregularitate illum, qui, ut gravem lapidis ictum, quamvis joco immisum declinet, casu in alium incidit, eumque præcipitavit, vel alio modo abique ipsius dolo occidit, quia tunc merè casualis fuit mors.

8. Porro homicidium mixtum, de quo in hoc §. agendum erit, quodque deinceps brevitate gratia appellamus casuale (nam primum appellabimus cum addito, verè casuale) vel contingit, dum positivè quis alicui Operi vacat, quod opus aliquando esse posset licitum, aliquando autem illicitum, vel contingit, dum nihil agit, seu dum negativè se habens, omittit aliquid agere ex qua omissione mors alicujus consequitur. Habe jam de omnibus his tres Regulas, singulas singulis hujusmodi casibus respondentem.

## PRIMA REGULA.

## Operi licito vacans.

9. Si rei licitæ vacas, v.g. si domum destruas, & omnem moralem diligentiam, ne quis offendatur, apponas, clamando v.g. ut quilibet sibi ab lapidum, lignorumque projectione caveat, offendatur tamen aliquis, ac præter tuam intentionem moritur, nec peccas, nec consequenter irregularitatem contrahis. Ita Lessl. l. 2. c. 9. d. 15. n. 103. Castrop. *de lege pœnali* l. 2. c. 14. com. 1. Gasp. Hurt. *de irreg.* d. 2. diff. 8. n. 29. Avil. *de censl.* p. 6. d. 8. sect. 1. dub. 1. Sa V. *irreg. ex deform. licita* num. 4. lo Præp. q. 5. de irreg. d. 11. n. 84. Ratio est manifesta, quia, ut modo dixi, ubi nulla culpa, nulla pœna.

10. Contra, si simili rei licitæ vacas, moralemque diligentiam non adhibeas, unde alicujus mors sequatur, & peccas, & irregularitatem contrahis, si tale periculum prævidisti, licet mortem illam non intenderis. Ratio est, quia opus illud licitum, illicitum tunc fit in materia homicidii, propter diligentiam non adhibitam. Vides discrimen? in priore casu periculum prævidisti, & sufficienter cavisti; hic vero prævidisti, & tamen nequam cavisti.

11. Rectè ergo Pontifex C. Presbyt. *de homic.* decrevit, incidisse in irregularitatem Presbyterum, qui puerum intuitu doctrinæ percussit in capite, si puer ex percussione, vel ob infirmitatem ex percussione contractam occubuerit, quia nimirum, ut notant DD. apud Barbos. in *Collect. ad hoc C. Presbyterum. De homicidio*, percussio fuit excessiva, & consequenter non fuit sufficienter cautum in modo percussione, licet alia verberare ob doctrinam sit res licita. Nam, si percussio (dicunt iidem) fuisset sine excessu, tum quoad numerum, tum quoad qualitatem ictuum, Presbyter nec homicida fuisset, nec irregularis. Eodem modo debes discurrere in similibus, quæ afferuntur in Sacris Canonibus, C. dilectus *de homic.*

12. Inquires. Si prævidi quidem, sed non cavi ex negligentia, seu inadvertentia in foro conscientie, & coram Deo, solum culpabili venialiter, erone tunc irregularis?

13. Respondet. Non eris irregularis, quia, rectè Coninch. *de Sacr.* d. 18. dub. 9. n. 88. Diana p. 4. tr. 2. ref. 21. lo Præp. q. 5. de irreg. d. 10. n. 75. Castrop. *de censl.* d. 6. p. 15. §. 4. n. 1. aliis cit. ut sæpè dictum est, tanta pœna, quanta judicatur irregularitas ex delicto, de qua loquimur (irregularitas enim ex defectu levitatis non inducitur ex culpa, ut videbimus) non æquum est, ut à levi culpa, prodigatur.

14. Dixi (si prævidi quidem) si cum nulla ratione periculum prævideatur, nec subdubitatio occurrat de periculo, quamvis nulla diligentia appositâ fuerit, nullum peccatum admissum est, propter inculpabilem inadvertentiam, & consequenter nulla irregularitas. Vnde is esset ille casus dictus in prima Regula n. 1. Viris enim

humanas superat, ut quis diligentiam adhibeat ad vitandum periculum, de quo nihil in mentem venit, ut rectè Meroll. t. 1. d. 1. c. 2. n. 118.

15. At verò, si dubium tibi sese obtulit, vel suspicor, quamvis levis, de periculo alienæ mortis occurrat à decta tua actione, nec tamen tu curasti veritatem periculi indagare, peccasti profecto sive mortaliter, sive venialiter ad mensuram, ut n. 10. dicam, negligentie, quam posuisti; & quidem, si mortaliter, irregularis eris, si venialiter, non eris, ut jam dictum est.

## Operi illicito vacans.

16. Sive opus, cui vacas, sit illicitum in quacunque materia, v.g. materia luxuriæ, furti, &c. sive etiam in materia homicidii, hoc est, sive vacas operi, cui est annexum periculum mortis, v.g. projectioni lapidum, explosioni bombardæ, &c. semper pari modo, ac in præcedentibus dictum est, excusaberis au irregularitatem, si non prævidisti, nec subdubitasti de homicidio, vel, si dubitasti, sufficienter per similem diligentiam, quam ibi diximus, præcavisti: Secus, non excusaberis.

17. Hanc regulam non omnes admittunt: probabilissima tamen est, & mihi certa in alia materia quacunque, & satis probabilis in materia homicidii. Ratio est eadem, quæ dicta est de opere licito, nam etiam hic, dum vacas operi, cuicumque illicito, homicidium modo voluntarium est, unde, nec culpabile, & consequenter, non inducens irregularitatem; neque etiam actionem esse quomodocunque illicitam, trahit mortem homicidii voluntarii, si, quoad eventum homicidii, sufficienter cautum sit.

18. Rectè ergo de illo, qui equos furtivè, à quibus, dum eos fur abduceret, mulier quædam contracta est, & abortum passa, statuit Pontifex C. *Quantum diff. p. furti* reum esse, verum, si ipsius voluntas perniciosa non agnosceretur (quia scilicet, ut notat Glossa, mulierem præmonuit, addamns nos, vel nullo modo de damno dubitavit) aliqua legali pœna affici non debere. Considerat Glianus, *de censl.* V. *Frater Minor*, qui bene ait, Fratrem Franciscanum, qui equitando calu puerum occidit, peccare quidem contra regulam suæ Religionis, sed irregularem non esse.

19. Contra, Rectè idem Pontifex, C. *continetur de homicidio* cum narrasset, quosdam Clericos redeuntes à cultura vineæ lussisse hac conditione (quæ tunc erat in usu) ut victor uteretur victo pro equo, quendam autem victorem infulisse, quasi equitatum, in Diaconum victum, & sic à falce ipsiusmet Diaconi quædam præcinctus, mortale vulnus accepisse, & post octidies ex eo vulnere interisse, cum inquam, id Pontifex narrasset, rectè prohibet, ne Diaconus ascendat ad Sacerdotium, & ne in Diaconatu ministret, quia, ut notat Suar. *de censl.* d. 45. sect. 5. n. 3. Henr. l. 14. cap. 15. d. 1. aliique Diaconus conficius consuetudinis infulendi, dum ludet, at falce præcinctus, non sufficienter cavet periculum alterius.

20. Illud tamen, quando vacas operi illicito in materia homicidii, est diligenter advertendum; quando enim, teste Verric. tr. 8. *quæst. mor.* 60. d. n. 6. tum opus est valde connexum cum periculo mortis alterius, semper irregularis ex homicidio voluntario pronuntiandus eris, quam præsumeris, voluisse malitiosè in causa illud homicidium, cum opus connexum periculo homicidii suscepisti. At in foro conscientie, & coram Deo, verè tu non es irregularis, si non prævidisti periculum, nec de eo subdubitasti, vel, si dubitasti, si sufficienter cavisti. Quod si aliquo tandem modo de periculo suspicatus es, eris irregularis, quia, vel debebas sufficienter periculum cavere, vel, si cavere non poterat, opus erat omnino ab illa actione desistere.

21. Atque in his eventibus, si ceterò scies, nullam in te adfuisse negligentiam gravem, seu nullam re mortalem culpam commisisse anoto scandalo, poteris te gratè, tanquam liberum ab irregularitate, quia præsumptio, excusare.



exterior veritatem non laedit. Ita Suar. de *Conf.* 45. *sect.* 5. num. 8. Contra vero, si exteriis iudicetur, nullam fuisse culpam, vel satis levem, tu tamen conscius sis, te graviter deliquisse, obligaberis, ut verum irregularem te gerere. Lege circa prædicta Doctores passim, scilicet Coninch. de *Sacr.* d. 18. dub. 9. n. 80. Sà V. *irreg. ex defect. licita.* Fill. tr. 20. c. 3. à n. 64. G. Hurt. de *irreg.* d. 2. diff. 8. à n. 20. Dian. p. 4. tr. 2. ref. 20. Io. Præp. 9. §. de *irreg.* dub. 10. n. 63. Gibal. de *irreg.* c. 4. q. 2. n. 8. alia exempla adducuntem.

22. Obijcies. Si opus illicitum, cui tu vacas, Irregularitatem ex se non affert, cur Pontifex in multis Sacris Textibus est ad hoc sollicitus in examinando, an committens homicidium casuale, operam dederit rei licitæ, an illicitæ.

23. Respondeo, Quia sic melius sit iudicium de animo occidentis, nam adversus eum, qui operi illicito vacat, facilius præsumitur, seu colligitur voluntas occidendi, seu non cavendi homicidium, quam in eo, qui operi licito vacat. Adde, ejusmodi examen non raro fieri ad augendas, vel minuendas penas homicidii, & ad facilitatem reddendam, vel difficultatem irregularitatis dispensationem. Aliam responsum affert Suar. l. c. §. 6. n. 3. cui adheret Coninch. l. c. d. 9. n. 87. aliam G. Hurt. de *irreg.* d. 2. diff. 8. n. 29. aliam Io. Præpositus, quos lege.

24. Ex prædictis duabus Regulis colligitur, quid dicendum de quibusdam casibus specialibus.

## De Venatione.

25. In quacumque Venatione. De hac Cleric. Venat. Vide Sayr. de *conf.* l. 7. cap. 6. n. 18. Avil. de *conf.* p. 7. d. 6. *sect.* 1. d. 1. *fine.* Farin. *frag. p. 2. V. irreg.* §. 41. sive Clericus (cui interdicta est Venatio clamosa) sive Laicus, si feram volens sagitta trajiceret, vel vulnerare sclopo, hominem insidius latentem occidat, non irregularis si per invincibilem ignorantiam ibi latere hominem, non advertat, nec suspicatus sit, & suspicatus si fecit, cautè se gessit (in hac voce, cautè, significat debitas cautelas modo in præcedentibus dictas) secus irregularis erit. Idem dic de eo, qui foveam, seu laqueum aptat ad feras, & casu, in illa impingens homo moriatur.

## De Nutrientibus feras.

26. Idem sub eadem distinctione dic de nutrientibus feras, puta Leones, Vrfos, Canes, si quando mortem hæc bruti alicui afferant, erit enim irregularis, si ea non custodivit, ne nocerent: non eris, si cautè te gessisti. De his lege Avil. l. c. d. 7. Sayr. l. c. n. 19.

## De Ludentibus.

27. Idem sub eadem distinctione, si lussisti. De hoc vide Maiolum de *irreg.* l. 5. cap. 48. §. 3. n. 2. Vgol. de *irreg.* c. 12. n. 2. *concl.* 34. aliosque *ibid.* citatos. Sive enim ludus sit licitus, ut pilæ, Trochi, &c. sive sit illicitus in alia materia, ut aleorum, Taxillorum, &c. sive sit illicitus in materia homicidii, qualis est hastiludium, tractatio gladiorum, Taurorum agitatio, non eris irregularis, secuta alicujus morte, si sufficienter morti consulueris, eris, si non consulueris, & modo dicto, cautelas non adhibueris. Debueras autem omnino ludum relinquere, si sufficienter providere, non poteras.

28. Si ad domum tuam vocares, vel admitteres ludentes, etiam ludis ordinariis, si eos cognoveris facile deventuros ad arma, rixasque, te fore irregularem, morte alicujus secuta, puto; quia tunc es cooperator homicidii.

29. Idem sub distinctione prædicta de ludente cum muliere gravida, & universaliter cum ludente, sive jocante quomodocumque cum alio. Si quis enim gravidam v. g. excitet ad choreas agendas, vel puellæ meticulousæ jocans repentinum incuriat timorem, unde mors sequatur concepti fetus animati, non eris immunis ab irregularitate, si malum suspicatus cautè te non gessisti, sed eris omnino liber. Ita Hent. cum aliis l. 14. cap. 15. num. 4.

## Pars III.

quicquid sentiat Farin. l. c. n. 40. si culpate nihil es suspicatus, vel, si suspicatus gessisti te caute, &c.

30. Is, qui in ludo v. g. pilæ, dum adversarium propehit, ne pilam præcipiat, vel dum pilam jacit, puerum in aream profluentem, vel illac fortè transeuntem interficit. Is, qui dum cum aliis colluctatur, aliquem de more impellens, casu occidit. Is, qui dum nivis globos in adversarios per jocum projiciens, aliquem feriat lapide fortè in globo nivis latente, occidatque. Iniquam, regulariter ab irregularitate non afficiuntur, quia semper supponuntur nihil periculi advertisse: nam secus, afficerentur sine dubio, si debite non caverunt.

## De Equitate.

31. Idem sub eadem distinctione dic de licitè, vel illicitè equitante in equo intractabili, ac feroci. Lege Avil. loc. cit.

## De cadente ligna, &amp; similibus.

32. Idem de cadente ligna, seu arborem, sive suam sive furtivè alienam, sive contra superioris prohibitionem: Idem de atrolentibus, vel pulsantibus Campanam. Lege Clarum, in *prax. crim. V. homic.* Farin. *rit. de hom.* 9. l. 26. Idem de projiciente ligna, lapides, tegulas, ut supra insinuatum est.

Dubium incidens de casu, quo plures incautè projiciunt lapides, vel similia.

33. Si plures lapides, plures sagittæ, plura similia à pluribus projiciantur incautè, & constet prætereuntem quempiam fuisse ex illis occisum, ignoretur vero ex cuius ictu, neminem fore irregularem, docet Avila, quia quilibet (ait) potest prudenter sibi persuadere, non fuisse suum lapidem, suam sagittam, &c. causam mortis.

34. Equidem id probò, si projicientes sint valde multi: at vero, si fuerint pauci, quales certè essent duo, vel tres, quilibet prudenter poterit judicare, vel saltem dubitare, suum lapidem fuisse causam homicidii; dubius autem de facto homicidio se debet tenere homicidam, atque ad hoc irregularem, ut supra cap. 5. num. 6. ex cap. Ad audientiam de homicidio dictum est.

35. Imò (ut rectè notat Castrop. de *Conf.* d. 6. p. 15. §. 6. n. 2.) quando sunt etiam valde plures, qui lapides propeccant, si quis ex illis propter peculiarem aliquam circumstantiam, dubitet, suum lapidem ictum fuisse causam mortis alterius, debet, propter eandem rationem dubii, se gerere, ut irregularem, eo modo, quo dixi l. c.

36. Nec te tamen prætereat, nos hæc loqui de projicientibus singulis pro se, nam si sit actio aliqua communis omnium, ut est in exercitu, quando omnes unico communique consensu projiciunt sagittas, v. g. in adversarios, dicemus infra §. 14. n. 1.

## TERTIA REGULA.

## Omittens aliquid agere, unde mors alteri sequatur.

37. Vel omittens aliquid, quod ex iustitia agere debes, vel quod ex charitate, quæ, quia diversum jus sortiuntur, separatim sunt explicanda.

38. Quoad prius, Omittens, seu non prohibens aliquid, ad quod tenebatur quis ex iustitia, si ex ea omissione sequatur mors alterius, tantum peccat, quanta est omissionis malitia, de qua te discretè locutus sum l. 6. in *Decr.* §. 1. à n. 8.

39. Supposita ergo gravitate peccati, sicuti *ibidem* cum omnibus dixi, incurri obligationem restitutionis, ita ego nunc tanquam probabilis d. co. incurri irregularitatem: licet enim Diana *part.* 4. *tratt.* 2. *refol.* 7. & 8. & p. 7. tr. 5. ref. 18. lege Tancr. d. 2. p. tr. 7. qu. mor. 17. latè. alios citans dicat, non incurri, quia in jure irregularitas videtur imposita solum cooperanti per influxum positivum ad homicidium, quæ certè sententia probabilis est; probabilis tamen est incurri, quod ego *ibidem* sequutus



sequutus sum, quia etiam cooperatio negativa est voluntaria, estque causa moralis homicidii, irregularitas autem adnectitur à jure homicidio injusto. Neque mirum, si in eodem jure de ejusmodi negativa cooperatione non fiat expressa mentio; sufficit enim, si in ea cooperatione invenitur tota ratio formalis malitiae injusti homicidii.

40. Nota autem, ut praedicta sententia Dianae sit probabilis, debere eam intelligi, quando merè negativè se quis habet: id quod latè, & clarè explicabimus suo loco infra §. 9.

41. Quoad posterius, semper quoad obligationem solum ex charitate, planior est irregularitatis excusatio; Omittens enim agere id, quod ex charitate quis tenetur, si ex hac omissione sequatur alterius mors, peccat quidem juxta gravitatem omissionis, ut dictum est: at vero idem in irregularitatem non incurrit, si homicidium non intendit. Ratio est, quia hæc irregularitas est poena, quare cum sit odiosa, solum intelligitur imposita propriè dicto homicidio, quod est illud, quod est propriè injustum, & non quod solum est contra charitatem, ut ibid. diximus.

42. Et rectè Henric. de irreg. c. 3. n. 4. in Gloss. liter. X. Circa Irregularitatem, inquit, homicidii oportet, illud esse contra iustitiam, & idem censendum est de Irregularitate, & obligatione restitutionis, qua restitutio solum debetur, quando contra iustitiam peccatur. Addidi notanter illud (si homicidium non intendit) propter ea, quæ docui lib. 8 in Dec. tr. 3. c. 2. a. n. 9.

Denique de dubio homicidii casualis vide, quæ dixi in superioribus de homicidii dubio c. 5.

III. De homicidio casuali moraliter commisso, id est orto ex mandato, consilio, &c. datus ad aliud quam ad homicidium.

1. **S** mandatum, consilium, favor, & similia dentur ad occidendum, pertinent ad homicidium voluntarium, seu directè volitum, de qua re paulo post disputabimus: nunc autem, ubi de casuali homicidio sermo est, agimus de iis casibus, quando mors alicujus per accidens contingens, ortum habet à mandato, consilio, favore, &c. datus ad aliud, quam ad homicidium.

2. Porro, quicquid dicant Suar. de Cens. d. 45. sect. 2. n. 3. & 4. Filliuc. tr. 20. c. 4. n. 94. & alii, puto cum Io. Præposit. q. 5. de Irreg. dub. 10. n. 78. Diana p. 4. tr. 2. ref. 10. aliisque, similem doctrinam posse servari hic, quæ in homicidio casuali physice patrato servata est. Quare quicumque, præcipiendo, consulendo, hortando, vel alio quovis modo, inducit alium ad actum siquæ licitum, siue quocumque modo illicitum, qui actus cognoscitur conjungi cum periculo mortis, vel mutilationis, tunc sequuta morte, vel mutilatione, erit irregularis, quando non cavet sufficienter, ne sequeretur. At, si ejusmodi periculum amovisset prudenter censeatur, secutum homicidium ipsi non imputabitur, eundemque nulla irregularitas afficiet. Patet hæc regula ex supradictis. Censendus autem est sufficienter præcavisse, si homini prudenti, & cauto, si in talibus circumstantiis, si sub tali modo agendi actus mandetur, ut quilibet prudens judicare possit, cum Suar. Filliuc. II. c. Farin. Frag. p. 2. V. Irreg. n. 504. Sayr. de Cens. l. 7. c. 2. n. 2. homicidium nullum, mutilationem nullam fore patranda.

3. Hinc, si Ludimagister, etiam disciplinæ causa, jubet discipulum iratum, & audacem verberari, quamvis à viro cauto, & prudenti, non effugiet irregularitatem, si audax ille discipulus aliquem occidit. Simili modo, nec effugiet, qui puerum incautum mittat ad aquatum ad puteum non circumseptum, & qui præcipiat, vel det consilium homini inexperto, ut per tegulas, vel loca periculosa inambulet, quamvis prædictus moneat de periculo, proclametque, ut cautè faciat. Pari item modo, si suadeas, vel mandes, ut Petrus v. g. aliquid faciat, v. g. ut non fugiat, ut obstitat ri-

xanti, ut ineat duellum, unde prudenter periculum sit occisionis alterius, irregularis eris, & quidem ex hoc si illam intendisti. Ratio prædictorum est, quia in his periculis prævidisti (ut supponimus) nec tamen sufficiens illud præcavisti.

4. Hinc contra, si quid jubeas, vel manderis, unde nullum periculum mortis prudenter suspicari potest, unde si occisionis alterius, irregularis eris, ut, si scienti ratum fueris, ut naret, si fugienti hostes, jubeas sistere, prodegeris ex circumstantiis putans, hostes remissos, minus in altum vela facere, quam juxta litus evidentem periculum in scopulos, vel in Syrtis impingenti, illum exponere. In his enim, & similibus casibus, si aliquid sequatur mors, merè per accidens sequetur, cum tu prudenter egeris, irregularitatem timere non debes.

5. Hinc denique, si consilium dedisti Ioanni, v. g. ut Furtum, vel Adulterium committeret, ex quo prævidbas, ipsum capite plectendum, vel, si consilium dedisti Bertæ v. g. ut per tectum ad adulterium committendum deambulet, unde cadens abijt in præceps, distinguendum ex dictis est. Nam, si sint tales circumstantiæ, ut hæc, & nunc illæ actiones sint conjunctæ cum probabili periculo mortis, irregularis eris, morte secuta, quia tunc peccas etiam contra iustitiam circa mortem homicidii in illo imprudenti consilio. Si secus, non eris, quia solum peccas contra alias virtutes, quod solum potuit docere Gibal. c. 4. de Irreg. 2. n. 19. dum docuit, quæ dictos irregulares non esse.

6. Quid autem resolves in sequentibus quantis casibus?

**Primus Casus.** Antonius mandavit Caesari, ut occideret Ioannem hominem satis debilem, sed eventum hostes, quamvis viribus Caesare inferior, occideret ipsum Caesarem, estne irregularis Antonius ex homicidio casuali commisso ex suo mandato?

7. Respondeo, Bonacina, de Cens. d. 7. num. 17. Henr. lib. 2. c. 16. num. 1. Diana p. 1. tr. 1. §. 17. alique probabiliter putant, non esse irregularem, quia iustitiam Antonius periculum Caesaris cavet, dum illum exponit Ioanni fortiorem. Confirmari potest ex mox dictis num. 10.

Navarrus Covar. apud Dian. loc. cit. Io. Præposit. de Conine, de Sac. d. 18. dub. 68. Avil. de Cens. p. 7. de §. 2. dub. 5. concl. 4. tamen probabiliter item, alique putant, esse irregularem, quia ipse, id est Antonius scire debebat, unde scivisse, vel saltem dubitare præsumitur, in ejusmodi occasionibus solere agnum, ad se deducendum, audaciam Leonis indere, quare sola cognitio imbecillitatis Ioannis eum excusare non poterit. Excusaretur tamen in foro conscientie, si nullus prorsus dubitasset de morte, vel, si mandavit, ut Ioannes occideretur eminus scilicet, vel sagitta, vel à tergo, ita ut prudenter omne periculum fuisse amovum judicaretur.

8. **Secundus Casus.** Antonius mandat Petro, ut occidat Titium Petro æqualem in viribus, vel eadem suadet, ut Duellum cum eodem Titio committat. Contingit autem, ut ipse Petrus, præter voluntatem, expectationemque Antonii occidatur, eritne Antonius irregularis?

9. Respondeo. Prima sententia quæ est Suar. quem citat, sequiturque Castropal. d. 6. de Cens. part. 1. §. 2. numero 5. citatque item Bonacina, & Cornubi. confirmat, atque ab hac non esse recedendum, siue speculativè, siue in praxi, docet Suarius. Loquitur autem de consilio, sed eadem certè est ratio de mandato, vel similibus. Ratio est, inquit, quia absolute loquendo, tunc vacas rei illicitæ, & ex se periculosa, quia enim ratio periculosior tibi esse potest ad mortem, quam æqualem aggredi, vel singulari certamine cum eodem pugnare.



10. Secunda sententia quæ est Vasq. quem sequitur, citatur Gulp. Hurt. de irreg. 2. ff. 6. n. 22. Torr. de cens. 1.8. d. 6. 3. dub. 4. Inclinat Io. Præp. d. 5. de irreg. l. 78. Henr. l. 14. cap. 16. Delugo de iust. d. 19. n. 40. in conscientia raturum foro, negat, saltem in foro conscientie, idque etiam, si probabiliter dubitaverit Antonius, Petrum mandatum exponi vitæ periculo. Ratio est, inquit, quia illud est occidere, vel mandare ut quis occidatur, aliud exponi quempiam periculo ut occidatur. Quamvis ergo consilium, seu mandatum de occisione activa, ut ita loquamur, trahat irregularitatem; non tamen irregularitatem trahit consilium, vel mandatum de se exponendo ad periculum ut occidatur, quia de hoc nullum ius extat, ut inter ceteros notat Io. Præpositus modo citatur. Sanè prior sententia probabilis est, de posteriore iudicet Lector.

11. Tertius casus. Mandavi tibi, ut occideres Caium, tu vero occidisti per errorem Sempionem, imputabitur hoc homicidium tanquam casuale mihi?

12. Respondeo. Id colligitur ex dicendis mox de irregularitate ex homicidio voluntario §. 7. n. 29. & §. 8. num. 11.

13. Denique in quarto casu amovendus mihi fuit ab amico nimis meticuloso scrupulus, quo timebat, ne, dum persuaderet cuidam profectorem Indicam ad fidem prædicandam, si hic ab infidelibus esset occisus, ipse amicus reus esset homicidij casualis, atque adeo irregularitatem incurreret.

14. Dixi. Idem ergo multo magis timendum esse illi, qui suaderet fideli, ut fidem custodiens, obsideret Tyranno infideli, unde prævideri facile posset, fidelem esse à Tyranno occidendum. Verum, apagè à te timor iste; neque enim putandum est, cum Covarr. in Clem. Furiosus p. 2. §. 5. n. 9. Vgol. de irreg. c. 16. §. 5. n. 1. Ecclesiam velle irregularitatem, illum multare, qui animat, erigitque fideles ad fidem tam gloriosè defendendam, vel ad eandem per exterarum nationum Gentium dissimulandam. Vide paulo inferius §. 8. n. 39.

De dubitante, an suum mandatum, &c. concurrerit ad homicidium, egi superius universaliter c. 5. §. 1. n. 11.

§. IV. De irregularitate ex morte infirmi, præter voluntatem Medicorum, vel Assistentium.

1. **H**is aniversaliter expeditis, remanent tria, de quibus multæ solent dubitationes occurrere, nam propterea fuerunt hic separatim afferenda. Illa autem sunt. Primo, de morte occasione infirmi, de qua in hoc quarto §. Secundo occasione adulterij. Tertio, occasione subitaneæ rixæ, de quibus in §. 5. & 6.

Medicus Physicus.

2. Medicinam duplicis generis facimus: Physicam vocamus alteram, quæ infirmis sine incisione, vel adustione remedia comparatur. Hæc sanè, nec Laicis, teste Sayr. de cens. l. 7. c. 6. n. 11. nec Clericis, nec Monachis interdicta invenitur in iure. Alteram appellamus Chirurgicam, quæ scilicet incisione utitur, & adustione, cuiusque usus, cum Monacho, tum Clerico in Sacris prohibitus est. C. sent. Ne Cler. vel Monach. Huius autem prohibitionis explanationem pete distinctius à Diana p. 11. tr. 7. ref. 8.

3. Quoad priorem ergo assero primo, Medicum Physicum, nec peccare, nec fieri irregularem, si, cum sit arte peritus, infirmis vacat, deque utilibus, noxiisque monet iuxta artis Canones, præceptaque, quamvis plerisque ex dictis infirmis mors, præter eius intentionem, accidat. Ita habetur cap. Tua nos de homicidio, & ita DD. Panor. in C. Tua nos n. 3. de hom. Sayr. l. c. n. 8. Farin. Frag. V. irreg. n. 436. Vgol. de irreg. c. 19. §. 1. alique passim docent. Rationem habebis mox n. 11.

4. Assero secundo. Eundem Physicum Medicum, si forte ob negligentiam vel ob imperitiam, vel ob aliud in infirmi curatione contra quintum D. ecalogi præceptum, III.

tum mortaliter peccat, incurrere in irregularitatem, secuta infirmi morte. Patet, quia tunc Medicus causa est mortis, ut iidem & fusc. Gibal. c. 4. q. 2. n. 25. notant. Idem dic de Ministris, seu Assistentibus huic Medico, si advertant eius imperitiam, & ipsi cooperantur. Si dubium sit, dixi supra cap. 5.

5. Inquires primo. Si Medicus curare debeat mulierem prægratam, incurrere in irregularitatem, si pharvacum illi propinet, vel præcipiat venæ sectionem, in quo pacto magnum sit periculum, ne foetus animatus pereat, cum contra, si hæc non præcipiat, sit simile periculum, ne pereat mater? Fecit tum animatum dixi, nam, si non sit animatus, iam ex alibi dictis l. 6. in Dec. c. 2. §. 4. n. 1. scimus, eius interitum non esse irregularitatis causam.

6. Respondeo. An, & quatenus tunc peccet Medicus, dixi satis ibidem. Nunc autem, quoad irregularitatem, sic breviter statue: Si peccet Medicus iuxta ibidem dicta contra quintum Decalogi præceptum, simul incurrer in irregularitatem, si non peccet, irregularitatem non incurrer. Patet id ex dictis, & confirmabitur, explicabiturque ex mox dicendis n. 29.

7. Inquires secundo. Medicus desperato ægrotò, concedens, dari quolibet cibos etiam noxios, estne irregularis, si inde mors, vel eius acceleratio sequatur?

8. Respondeo affirmativè, quia tunc graviter peccat, crudelis est enim ea pietas, quæ, quis citius mortem Aliquem subire facit. Nihilominus (ut notat ex Galeno Gibalinus de Irreg. c. 4. q. 2. n. 27. V. Septimo Medico) aliud est si, non valde lædente ea vehementer cupientibus exhibeatur; tunc enim non videtur, ex illis cibis timere prudenter posse mors.

Medicus Chirurgus.

9. Monacho, vel Clerico in Sacris, ut modo dixi, verita est Chirurgia, unde fit, ut quia medicina physica non est his interdicta. Ita Sayr. de cens. l. 7. cap. 6. n. 11. si quis ex ipsis physicam ex arte exerceat, datur exercere opus licitum, at, si Chirurgiam, datur opus illicitum exerce.

10. Ex nostra autem doctrina, per quam diximus irregularitatem nequaquam pendere ab hac prohibitione, nec ab opere illicito quocunque, sed solum ex eo, quod opus, cui quis vacat, sit causa homicidij, sequuntur hæc quæ hic dicam.

11. Assero enim primo: Si Monachus, vel Clericus in Sacris exercens etiam extra necessitatem Chirurgiam, incidat, vel adurat ex arte, licet peccet contra dictam prohibitionem, quando tamen non apparet culpa homicidij, non fore irregularem. Ita Coninch. de Sacr. d. 18. dub. 9. n. 87. Io. Præp. d. 5. de irreg. d. 10. n. 86. Diana loc. mox cit. quamvis præter intentionem accidat infirmi mors, vel eius acceleratio, vel mutilatio, (quæ uno verbo appellare consuevimus deformitatem.) Ratio huius assertionis est, quia irregularitatem non parit mera inobedientia cuiuscumque præcepti, sed actio efficiens reatum homicidij, seu Deformitatis.

Quoniam igitur in casu nostro sufficienter cautum est periculo, dum ex arte fit operatio, ideo, non peccabitur contra quintum Decalogi præceptum, nec consequenter timor aderit incurse irregularitatis. Quicquid ergo in oppositum dicat Castrop. de cens. d. 6. p. 15. §. 4. n. 10. alique apud Dianam p. 4. tr. 2. ref. 14. qui tamen alio in loco nostram sententiam amplectitur. Lege, Dianam p. 11. tr. 7. ref. 8.

12. Confirmatur, quia, quando adustiones illæ, atque similia remedia sunt ex arte, mors non præsumitur contrigiisse propter applicationem medicamentorum, sed propter vulneris gravitatem, propter humores graviter peccantes, &c.

13. Assero secundo: Si idem Monachus, vel Clericus in Sacris peccet contra artem, exercens incisionem, vel adustionem, unde sequatur alicuius mors, cum fore irregularem. Patet ex dictis, Idem dic de Ministris



seu assistentibus dicto Medico, se videant eius imperitiam, & ipsi cooperentur ut in simili dictum est n. 4. Si dubium addit, supra cap. 5. §. ante.

14. Dices: Si medicus ex arte operans, secuta infirmi morte, nulla irregularitate devincitur, cur index ex virtute iustitiae malefactorem capite damnans, eiusdem secuta morte, irregularitatem incurrit?

15. Respondeo, præter voluntatem Pontificis ita dispositi, illa ratio apposite afferri solet, quia index mortem malefactoris, licet iussit, intendit, & vult, quæ intentio maculare videtur lenitatem, quam Ecclesia in suis Ministris requirit. At Medicus, & similes, de quibus hic loquimur, nullo modo infirmis mortem, imò potius sanitatem attendunt. Ita Bonac. de irreg. d. 7. q. 4. p. 6. n. 6.

16. Ex dictis solvi possunt duo casus, quos sic proposuit Mol. T. 4. tr. 2. d. 5. n. 3.

Primus. Quidam Sacerdos ingravescente per civitatem peste, ac deficientibus Chirurgis, multorum apostemata, seu bubones, ut vocant, incidit, curavitque ea arte ac felicitate, ut ex multis centenis hominibus, quos vitæ ac sanitati restituit, duo tantum obierint, fuitne hic irregularis?

Respondet cum Molina nequaquam fuisse, quia propter episcopalem indicandum non est, Sacros Canones tantum virtutis exemplum, bonique publici utilitatem tantum, voluisse irregularitatem multare.

17. Sed profecto ex nostra doctrina modo allata assentitur. Mol. dicto ibid. Bonac. de irreg. dist. 7. q. 4. p. 5. num. 4. aliique, sed clariorem rationem asserimus: Nos enim illam reddimus: quia Sacerdos ille ex arte, & cum debitis cautionibus, ac sine ullo peccato, imò cum insigni Civitatis exemplo incidit, adussitque.

18. Secundus casus. Clericus quidam solum venam aperuit infirmo, unde eidem secuta est mors. Estne Clericus irregularis?

Respondet ibi Mol. Diana p. 4. tr. 2. resol. 24. nequaquam esse, quia venæ sectio non est Chirurgia, quam Canon supra citatus damnat.

19. Sed iterum aio, se assentiri responsioni: at rationi ideo non assentior, quia venæ sectio est pars artis Chirurgicæ, unde etiam Clericis est interdicta. Ita Bonac. de irreg. d. 7. q. 4. p. 5. n. 5. V. Quarto, Clericum. Solida igitur ratio est, quia dum Clericus aperuit ægro venam ex arte, & omnem apposuit diligentiam, ne damnum ipsi sequeretur, non fuit causa mortis: esto per accidens ea subsequuta fuerit. Quod si non ex arte secussit, nec periculo mortis præcavisset, eum in irregularitatem incursum fuisse, negabit nemo.

20. Quid si Clericus, vel quilibet alius, cum non adsit homo peritus in arte, fecerit infirmo venam, vel medicamentum eidem porrigat, unde mors deinde sequatur, eritne is irregularis?

21. Respondeo. Si supponimus, hæc fieri bona fide, vel in necessitate multo magis, si desperata sit salus ægri, & tua actio, vel medicamentum probabiliter salutem sint allatura, tu non peccas, unde, nec in irregularitatem incurris, in quam certe incurteres si imprudenter, & incaute te gereres, ut constat ex dictis.

22. Hic denique incidere celeberrima illa quæstio, an Sacerdos, qui non habens aliam aquam, infantem moribundum proiecisset in puteum, ut illum baptizaret, an, inquam, incidere in irregularitatem? Verum de hoc casu supra l. 2. de Bapt. c. 1. §. 4. a nobis dictum est.

#### Apothecarij seu Pharmacopole.

23. Hi profecto, si medicamenta effecta vendant pro bonis, unde mors alicui sequatur, irregulares sine dubitatione sunt, quia tunc morti iam cooperantur. Contra, non est ratio, unde irregulares fiant, si fideliter se gerant, &c. Lege Gib. de irreg. cap. 4. quæst. 2. à num. 26. Abb. in C. Tua nos num. 4. de hom. V. gol. de irreg. cap. 16. §. 3. n. 1. aliosque.

#### Infirmary seu Assistentes agniti.

24. Quatuor distingui hæc in re eventus possunt. Primus est, quando Assistentes advenientes contra præceptum Medici, vel temere aliquid ægro propinant, vel circa illum aliquid gerit unde mors consequatur, & hic quatuor ex se patet, erit irregularis ex delicto, Ita Iam. Reg. 2. V. irreg. n. 510. ubi de hac re plura.

25. Secundus. Quando aliquid gerit circa morientem, intendendo eius mortem accelerare, quævis mora memoranda, ne diutius æger in agonia laboret, ut si voluntarium movere, ut sic citius moriatur, & tunc irregularis erit, secuta morte, idque ex homicidio voluntario merito notat Henr. l. 14. c. 19. n. 3. etiam si id voluntarius facimus, si quidem nec tu, nec ipse esis vite Domini Negro consensum præbeas Avila de consp. 2. d. 6. §. 1. ubi, sine fundamento putanti, illud esse homicidium voluntarium à solo Pontifice dispensabile, quod sit ex tanto crudeli, non vero, quod ex commiseratione.

26. Tertius casus est, quando sive ex officio, sive ex superioris iussu, sive ex charitate, infirmi custodiam suscepisti, & nihil positive agendo, negative te habere, etiam per culpabilem moraliter negligentiam, ut de iure moriatur, & tunc peccabis quidem, sed ex probabilis sententia non evadis Irregularis, licet evadās, ex probabiliori, ut dixi supra §. 2. a numero 37. & citius latius §. 9.

27. Quartus casus est, quando ea quis circa infirmum bona fide gerit, quæ solent ab infirmis, ægrotantibus assistentibus fieri, & tunc, secuta per accidentem, non erit irregularis (quicquid aliqui debito scrupulosiores dixerint in oppositum, Ratio est, quia bona fides, & solita officia charitatis non debuerunt tam rigore poenæ castigari. Adde, hunc non peccare mortale, ut certum est, ergo non incurrit irregularitatem ex delicto, quæ delictum mortale supponit: sed nec incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, quia hanc non incurrit nisi à Ministris iustitiæ, & in bello iusto, immo supra, & latè explicabimus inferius.

28. Hinc ergo, si cibi, potulque aliquid bona fide ægroto præbeas, sive tuo, sive alterius consilio, licet consulto Medico, si eundem ægroto in lecto invenias, ut quietiorem situm invenias, si eundem subleves, ut eum v. g. capiat commodius, si ei suadcas decubitalium cubulam per cubiculum, ut sese aliquantulum exhibeat, eundem verbis aliquato asperioribus reprehendas, ut eum, vel potionem sumat, si hæc, inquam, vel similia circa infirmum bona fide agas, quamvis accidat, sed accedat præter tuam intentionem, mors, irregularis non erit. De his, & similibus lege Sayr. de consp. 7. c. 6. n. 13. Fili. 3. q. 1. n. 27. & n. 278. Reg. l. 30. tr. 2. c. 9. n. 102. Diam. p. 3. q. 1. resol. 70. Mag. p. 3. l. 7. c. 1. q. 5. n. 56. Cast. de consp. d. 1. p. 1. §. 5. n. 6. Gibal. de irreg. c. 4. q. 2. a n. 15. De dubio in prædictis dixi universaliter supra cap. 4. §. ante.

#### Non Medicus tradens potionem medicatam.

29. Si eam des ad occidendum aliquem, vel ad alium scetus animati faciendum, te esse irregularem ex homicidio voluntario, nullus ignorat. At in hoc loco querimus, quando ad alium finem potionem eiusmodi propinas, vel medicamentum quodpiam confers, sed inde, præter intentionem tuam alterius interitus consequitur.

30. Propinare autem potes. Primo, ad sanitatem inducendam. Secundo, ad non concipiendam prolem. Tertio, ad eandem concipiendam. Quarto, ad amorem, vel odium excitandum, quod poculum amatorium appellatum solemus.

De primo hæcenus dictum est: De cæteris hic aliquid est explicandum.

31. De secundo igitur sic habet, qui medicamentum dat, ad non concipiendum, seu ad scetus inanimatum, tum eiiciendum, si sequatur inde mors illud foetus, irregularis



irregularis per se fiet ille, qui dedit. Ratio est, quia ejusmodi medicamenta, quæ sunt causa tanti effectus, præferuntur scilicet ejiciendi, cum sint, teste Gibal, *de Irreg. loc. cit. numero 17.* persæpe admodum violenta, timere semper debent, ne mortem afferant. Per se, inquam, unde in foro externo pronuntiaberis semper irregularis. At, si coram Deo nihil periculi mortis prævidisti, nec ullo modo dubitasti, mors sumentis erit tibi verè, & per omnia casualis; quæ juxta superius dicta, te in foro conscientie irregulare facere, non possem.

32. De Tertio, & Quarto, hoc est de dantibus medicamentum fecunditatis, vel amatorium, benignius loqui, concedimus; facile enim eos excusamus ab irregularitate, quia hæc medicamenta non solent simili esse violentia. Expendendum nihilominus est genus medicamenti. Quod si periculosum est, deque periculo tu subdubitasti, irregulare (si illud sumens moriatur) te omnino facimus, quia tunc causa ejus interitus fuit: Si ne dubitasti quidem, irregularem te doctrina hæcenus explicata non faciet.

33. Prædictis non obstat Jus Civile, quod tradentes, portionem abortivæ, vel medicamentum amatorium morte damnat. Non obstat, inquam, quia id in Legibus Civilibus disponitur. At non semper, quod puniatur à Civilibus Legibus pœna mortis, punitur à Jure Canonico pœna irregularitatis. Sic punitur morte peccatum nefandum à jure Civili, at non punitur irregularitate à Jure Canonico. Lege Covar. in *Clement. Si furiosus. p. 2. initio num. 3.* Gomez *variar. T. 5. cap. 3. num. 33.* Carer. in *pract. crimin. de homic. §. 1. §. 2. §. 26. num. 103.* Gibal. *c. 4. q. 2. de Irregul. num. 16.* aliisque qui prædictas leges afferunt.

#### §. V. De Homicidio ex occasione Adulterii.

1. **A**lertio prima. Si adulter ex circumstantiis prævidit adulteram esse à suis occidendam, nec sufficienter cautè se gessit, in removendo periculo, erit, sequuta morte, irregularis, non quidem ex adulterio, quod ex se non est causa proxima mortis, seu non est actio sufficienter directa ad mortem inferendam, sed ex memorato periculo, in quod, spectatis illis circumstantiis Adulter conjicit Adulteram, quamvis volentem, quia, neque is, neque hæc Domini sunt vitæ.

2. Si vero sint ex circumstantiis, ut ejusmodi periculum non auferat, irregularis non erit. Ita Suar. *de Conf. d. 46. §. 1. n. 12.* Sayr. *de Conf. l. 7. cap. 5. n. 12.* Farin. *frag. d. p. 2. V. Irreg. n. 505.* alique; quæ Doctrina conciliat Doctores, quorum aliqui affirmant ex adulterio posse oriri irregularitatem.

3. Quod si periculum mortis prævidisti, & illam intendisti, te esse certo irregularem diximus §. 7. n. 17. Atque hæc monitio custodienda est etiam in sequentibus alertionibus.

4. Alertio secunda. Si committas adulterium, etiam incautè, unde maritus advertens uxoris infidelitatem, se ipsum, propter dedecus inde sibi exortum, occidat, tu irregularis non eris. Ratio est, quia more humano prævidere quidem, & timere poteras de morte uxoris, at de morte Mariti non item. Idem dic, si adultera, ne à marito occidatur, maritum occidat. Fateor tamen, si in aliquo raro casu occasiones has prævidisses, nec sufficienter cavisses, difficile est, te non pronuntiarì irregularem, quia, sic, non solum remotam occasionem dedisti talium occasionum, sed verè causam proximam; ad irregularitatem enim contrahendam ex homicidio casuali, non est necesse, ut immediatè sis causa mortis, sed satis est, si à te actio fiat, ex qua prudenter timeatur mortis periculum, quod sufficienter non caveatur, ut dictum est *suprà §. 3. num. 2.* Sic si mittas puerum ad aquam educendam à puteo, advertens ad periculum pueri, si is demergatur, eris irregularis, ut *suprà* diximus

quia, quamvis missis aquatum non sit ex se actio conjuncta, seu ordinata ad hominis mortem, est tamen in his circumstantiis, atque adeo ejusmodi missio erit in materia homicidii injusta.

5. Alertio tertia. Si, inter colloquendum, referas adulterium mulieris coram marito, vel Oram confanguineis, unde adultera ab aliquo ex his occidatur, irregularitatem non effugies, quia, in hac circumstantia, injusta causa est homicidii. Idem erit; si referas quo Corri-  
vali copulam cum femina, quam Corri-  
valis petit, unde is feminam occidat. Ratio est, quia in his circumstantiis solet fieri ejusmodi Decisio, & tu eam prævidisti, vel de ea dubitasti, ut supponimus. Quod si nullo modo de ea suspicatus es, vel erant ex circumstantiis, ut timenda prudenter non esset occasio timere tu non deberes irregularitatem. Ita Gibal, *de Irreg. cap. 4. quæst. 2. num. 15.* Et sanè in foro externo Episcopus per indicia, & per ea, que contingere solent, judicabit in prædictis de tuo incurfu in irregularitatem. At in foro interno tua te conscientia, adhibito sapientum consilio, condemnabit, vel absolveret.

6. Si ducas uxorem amasiam, quam prætebatur alius Corri-  
valis, unde is idem Corri-  
valis ipsam occidat, profecto, si hanc occisionem non prævidisti, certo non es irregularis, at, si eam prævidisti, licet eandem non intenderis, te esse irregularem putat P. Prates in *manifesto Irreg. d. 4. cap. 3. §. 3. num. 24.* contra Maiolum, *de Irreg. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 16.* quia in hac circumstantia causa es mortis. Sed mihi placet sententia dicti Maioli, qui hunc etiam in posteriore hoc casu liberat ab irregularitate, & quidem nihil laborans de ejus ratione, illam ego satis validam assero, quia sine peccato mortali contra Iustitiam in materia homicidii non incurritur irregularitas, ut *suprà* vidimus: at, quod peccatum contra Iustitiam committit is, qui amasiam legitime uxorem ducit? Imputet sibi Corri-  
valis, si id ipsi non placet.

7. Alertio quarta. Si Judex, legitime procedens, de delicto delato, & probato adulteram damnet, v. g. ad inclusionem in Monasterio, maritus autem eam interficiat, non erit Judex irregularis; erit vero, si non legitime procedat, ut, si v. g. adulterium, quod erit occultum patefecit. Prior pars hujus alertionis manifesta est, quia, dum judex iustum judicium profert, non peccat, imò meretur, unde illa mors nullo modo ipsi tribuitur, sed malitiæ mariti. Posterior pars probatur, quia tunc judex, extendendo fines officii sui, causa est homicidii, Lege Maiolum, *loc. cit. n. 15.* & Ugolinum *de Irreg. cap. 5. §. 7. n. 2.* Semper autem intelligo, si de periculo subdubitaverit, si circumstantia periculum portendebant, nec sufficienter cavet, &c.

#### §. VI. De Homicidio occasione subita rixe.

1. **R**ecole, homicidium voluntarium esse, & dici illud, quod fit sub expressa intentione occidendi, quale est illud, quo, quis sive occidit, sive occidere aliquem mandat, directè, ut eum inter vivos non amplius esse velit; atque de hoc disputabimus latè paulo post, homicidium autem casuale, de quo hæcenus egimus, est illud, quod fit præter intentionem agentis, quale est illud, quod aliquis facit, non intendendo mortem, sed intendendo aliquid aliud opus, cui adnectitur per accidens mors alicujus, quam tamen ipse advertit, licet, ut dixi, non intendat.

2. Porro homicidium factum in rixa causam esse irregularitatis non est dubium, quia jam tunc injustè, ut supponimus, occiditur homo: Sed quæstio est, an illud dicatur, & sit absolute voluntarium, an casuale. Id, quod scire interest permaximè, nam ex Tridentino irregularitas ex homicidio casuali occulto est facilioris dispensationis, quam irregularitas ex voluntario, & propter alia, quæ dicentur inferius.

3. Quæstionis hujus decisio pendet ex verbis ejusdem Tridentini.



Tridentini. Quoniam ergo nonnulli, ut Salced. Rodriq. Avila apud Castropal. de Cens. disp. 6. p. 15. §. n. 2. Co-  
ninch. disp. 18. n. 111. G. Hurt. de Irregul. d. 2. diff. 20. n. 66.  
Diana, Leandr. de Irregul. T. 2. disp. 10. quæst. 12. adducit-  
que Didacum Perez dicentem, ita se sæpe respondiſſe  
de hac quæſtione conſultum, aliquæ apud Dianam, mox  
cit. nomine homicidii voluntarii, cujus irregularitatem  
negat Tridentinum, poſſe Episcopos diſpenſare, intelli-  
gunt ſolum homicidium illud, quod per inſidias, vel per  
induſtriam quis committit, quodque nos Itali vocamus  
(Apoſtato) homicidium autem factum in ſubitanea  
rixa, quamvis ſit voluntarium, poſſetque dici eſſe ex  
propoſito; tamen, quia non eſt (Apoſtato) ideo non  
excluditur (inquiunt) à poteſtate quam Tridentinum  
concedit Episcopis, quando homicidium eſt occultum,  
ideo conſequenter in hac quæſtione non debet vocari  
homicidium abſolute voluntarium, ſed caſuale.

4. Contra vero alii, ut Mol. tom. 4. tr. 3. diſp. 79. n. 7.  
Suar. de Cens. diſp. 44. ſect. 1. n. 3. Dian. part. 10. traſt. 11. re-  
ſol. 16. Caſtopal. loc. cit. num. 9. videtur initio eſſe in  
prima ſententia, ſed in fine ſe declarat pro ſecunda, quia  
putant, nomine homicidii voluntarii à Tridentino in-  
telligi quodcunque homicidium directe volitum, ſive ſit  
per inſidias, ſive quocumque alio modo; homicidium  
autem factum in ſubitanea rixa, ut hic ſupponimus, ſit  
omnino voluntum directe, licet ex ſubitanea paſſione pro-  
cedens ideo contendunt, in hac noſtra quæſtione illud  
non debere vocari caſuale, ſed abſolute voluntarium  
& negari à Tridentino Episcopis facultatem diſpen-  
ſandi Irregularitatem ab illo, quamvis occulto manan-  
tem.

5. Ego hanc poſteriore (quæ certe eſt commu-  
nior) ſententiam eligo, quia ſecus videtur viſ inferri  
verbis Trident. ſeſſ. 14. c. 7. de Reform. Illud audi.

Cum etiam (inquit) qui per induſtriam occiderit proxi-  
mum ſuum, & per inſidias, ab altari evelli debeat, quia  
ſua voluntate homicidium perpetraverit, &c. Solus  
Summus Pontifex diſpenſat, &c.

Et paulo poſt: Si verò homicidium non ex propoſito, ſed  
caſu fuiſſe commiſſum narretur, &c. Episcopus diſpen-  
ſat, &c. modo tamen à nobis infra dicendo §. 17. à  
num. 10.

6. Notas illam rationem formalem (quia ſua volun-  
tate homicidium perpetravit.) At ille, in ſubitanea rixa,  
jam ſua voluntate perpetravit homicidium. Notas item  
illud (non ex propoſito, ſed caſu.) At, qui in ſubita dicta  
rixa directe, & ex intentione occidit hominem, non di-  
citur caſu occidere. Caſu enim occidere, eſt, præter in-  
tentionem, & indirecè, aliud agendo (ut ſupra vidi-  
mus) occidere.

Hoc jam ſtatuto; Irregularitates ortas ex occiſione  
ſequuta in ſubitanea rixa, de quibus dubitari ſolet per  
ſequentes figuraciones caſuum, percurramus.

#### Supervenientis occiſio.

7. Evaginato gladio rixabar cum Antonio: id ad-  
vertentes aliqui mei, ſive amici, ſive propinqui, ſive ex-  
teri, accurrunt ad me defendendum, vel etiam expreſ-  
ſe ad occidendum meum inimicum Antonium, ex qui-  
bus tamen unus interemptus ab Antonio, vel ab alio fuit,  
ſumme ego Irregularis, qui nunquam hujus, ſed inimici  
mortem intentabam?

8. Reſpondeo, Si aliud non addas, ab irregularita-  
te te immunem pronuntio, quia tu, nec intendiſti, nec  
providiſti huius tui deſenſoris interitum. Ita Gloſſa in  
cap. Petrus, prima q. 4.

Dixi (ſi aliud non addas) nam, ſi concertando cum  
tuo adverſario, conjeſſiſſes tuos amicos, ſeu ſervulos in  
neceſſitatem, ut ipſi gladios educerent, cum tu illos ad  
hoc periculoſum, ut ſupponi debet, opus induxeris, irre-  
gularis eris, quia tunc cauſa mortis fuiſti.

#### Provocantium, & Aggrediensium occiſio.

9. Convocavi amicos, ſive expreſſe, ſtreſcitati, etiam  
ad rixam, ſeu ad homicidium committendum, inducere  
ſed inde factum eſt, ut unus, vel plures ex his amicis  
concederint, & mortui ſint; ſumme ego Irregularis, qui  
horum interitum nullo modo intendebam, imò ne  
occiderentur, ſtrenue contra adverſarios pugnavi?

10. Reſpondeo. In hoc eventu idem reſolvendum  
erit, quod ſupra §. 3. à n. 6. reſolvimus de eventu mortis  
mandatarii, nimirum eſſe probabile te eſſe, & te eam  
eſſe irregularem.

11. Idem, quod dico de te principali Auctore rixe,  
dic de convocatis ipſis amicis, qui mortem effugerunt,  
nam, propter eandem rationem probabiliter erit. Ita  
Filliuc. traſt. 20. cap. 4. num. 12. & probabiliter non erit  
irregulares. Ita idem n. 123. Paſqual. deſiſ. 425. Suppono  
autem, nec à te nec ab amicis prædictis illos, qui morte  
occiſi ſunt, fuiſſe conſectos in neceſſitate rixam com-  
mitte vite periculo: Si enim, ita fuiſſet, vos fore irregu-  
lares ex homicidio voluntario in cauſa, certum eſſet, &  
cuti modo in ſimili diximus, n. 8.

#### Fortuita occiſio ejus, quem occidere non intendis, & Quid ſi plures occidas?

12. De eo, qui ex errore putans occidere ſecum, vel  
hominem, alium hominem occidit, an incurrit Irre-  
gularitatem, lib. 6. in Decal. cap. 4. §. 4. à n. 23. à me  
putatum eſt latè. Hic ergo ſequentem duntaxat caſum  
propono, quem ibi explicare in mentem non venit.

13. Titius, in conſpectu, tanto impetu in adverſarium  
irruit, ut non ſolum eo ictu illum tranſverberavit, ve-  
rum etiam alium hominem adverſarii comitem, laque-  
ro, duasne Irregularitates ex duobus occiſis contrahat  
Titius, an upam? Idem inquiri poſſet de occidente pug-  
res unica bombardæ exploſione, &c.

14. Reſponſio communis eſt, duas Irregularitates  
incurri, cum neceſſaria tamen diſtinctione, ſeu expli-  
catione. Si enim Titius duas illas occiſiones prævidit, vel  
de eis dubitavit (ut certè regulariter contingit, ſi eadem  
aliquis ex comitantibus adverſarium) duplicis eſt de-  
noxius Irregularitatis, alterius, ob homicidium voluntarium  
directè intentum inimici, alterius, ob homicidium  
caſuale non intentum, ſed præviſum, & non ſi ſticti-  
ter cautum. At vero, ſi Titius occiſionem alterius nullo  
modo prævidit (ut facile occurrere poſſuit, ſi occiſus al-  
quis omnino caſu illac tranſiens) unica tantum Irre-  
gularitati ſubjacebit, quia ſecundum homicidium fuit Ti-  
tio pure, & plenè caſuale. Id autem intellige (ut ſupra  
vidimus in ſimilibus) in foro conſcientiæ, nam ſecum  
externum propter actionem tam proximè annexam oc-  
ciſioni ſecundi hominis, etiam propter hanc, te ſecundæ  
Irregularitati ſubjiciet.

15. Dixi (Reſponſio communis) nam cum hic alibi  
unica tantum actio peccaminosa, atque adeo in ſententia  
multorum unum tantum peccatum modo alibi ex-  
plicato, poſſet aliquis dicere etiam unicam incurri Ir-  
regularitatem, ſicuti in ſententia probabilis unica incur-  
ſa eſſet excommunicationis, ſi illi duo ſimul occiſi fuiſſet  
Clerici: quam probabiliter nos ex Leandro admiſi-  
mus in materia excommunicationis. Quid autem in ma-  
teria Irregularitatis, dicam inſi à hoc cap. 15. §. 10. à n. 16.  
commodius. De dubio in prædictis iterum monſtro, ut  
locutum eſſe ſupra cap. 5. §. amice.

#### §. VII. De Irregularitate ex homicidio voluntario phyſicè patrato.

Quale illud ſit, & quando intelligitur eſſe commiſſum?

1. Diximus §. 2. num. 4. & num. 21. Homicidium vo-  
luntarium eſſe illud quod quis committit, de-  
rectè illud volendo, ſive prima, ſequendo illud immo-  
dico.



diatē in se, ut si ictum in pectore inimici, ut illum occideret, infligit, sive secundo, volendo illud in causa proxima, ut, si sine expresso animo occidendi, eundem ictum in adversarii pectus conijciat, qui enim causam tam proximam mortis vult, certe, nisi sit amens, vult etiam effectum, id est mortem, sicuti, qui vult ignem, vult etiam calorem. Scio Castropalaum *disp. 6. de Cens. p. 15. §. 1. m. 1.* asserere, homicidium factum ab eo, qui causam dictam proximam ponit, si is præcendat a voluntate occidendi, esse homicidium casuale: Scio, inquam, id, sed aio, id non occurrere, nisi in planè stulto. Quod si supponas, verè coram Deo hunc, sive per stultitiam, sive per ignorantiam, sive propter aliud, verè non advertisse ad effectum, id est ad mortem, nec de illa ullo modo subdubitasse, illum jam dixi, *disp. cap. 2. num. 2. 1.* tunc coram Deo non esse, nec homicidam, nec irregularem, quamvis in foro externo esset pronuntiandus voluntarius homicida.

2. Porro, cum ex homicidio voluntario nasci irregularitatem omnium gravissimam nemo sit, qui nesciat, solum hic erunt nonnulla explicanda, quæ rem magis, ac magis illustrent: id, quod faciam, figurando varios casus, qui in hac materia solent à Doctoribus expendi, & in praxi frequenter occurrunt.

## PRIMVS CASVS.

*Plures graviter eundem successivè vulnerantes.*

3. Petrus heri lethifère vulneravit Paulum probabiliter moriturum ex eo vulnere post quatuor, vel quinque dies. Accidit autem, ut ejusdem Pauli inimicus alius supervenerit, nullo communicato consilio cum Petro, & eundem Paulum confoderit, occiditque, & tunc Petrus irregularis?

4. Respondeo, Covar. in *Clem. Si furios. p. 2. §. 2. n. 1.* absolute Petrum irregularem enuntiat ex sequenti discurfu: Ille, qui est reus homicidii in Jure Civili, est etiam reus irregularitatis in Jure Canonico: at percutiens aliquem vulnere lethali, ut scilicet eo percussus sit certo moriturus, tenetur in Jure Civili reus homicidii, ergo ex Jure Canonico tenebitur, ut reus irregularitatis. Minor probatur, nam sic habet Textus. *L. Ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. Lege teneri astricti sunt, non solum, qui ita vulnerassent, ut confestim vita privarent, sed etiam hi, quorum ex vulnere certum esset, aliquem vitam excessurum.*

5. Verum omittendo sensum d. & legis, discursus hic admitti non habet. Pater, quia in Jure Canonico dubius de facto homicidii irregularis est, ut toties indicavimus, nunquam vero in Jure Civili est puniendus, ut homicida. Rursus, si Iudex torquendo reum excedat torturæ modum, quo fiat, ut reus moriatur, non punitur à Jure Civili poena homicidii, punitur, teste, Henric. *lib. 14. cap. 14. num. 5.* irregularitate ex delicto à Canonico. Præterea dans poculum, seu venenum sterilitatis, ut homicida punitur à Jure Civili, non autem punitur irregularitate à Jure Canonico, ut notat Glossa, alique. Denique, si quis lethaliter aliquem vulneret, vulneratus autem per miraculum non moriatur, irregularis non erit. Ita Cominch. *de Sacram. disp. 1. 8. dub. 8. n. 60.* Ioan. Præp. 3. p. 9. §. de Irreg. dub. 8. n. 60. quia vulneratio mortem actu non intulit, erit tamen plectenda, ut homicida.

6. Nos igitur sic expeditius ad propositum casum respondeamus. Vel secundus percussor ita percussit, ut statim Paulus, qui à primo percussore vulneratus fuerat, mortuus sit ex percussione secunda, & tunc dico, Petrum primum percussorem irregularem non esse. Ratio mihi manifesta est, quia tunc, nullo modo mors secuta est ex vi vulneris illati ab ipso Petro. Et sic igitur tunc solus secundus percussor irregularis. At veto, si non statim sit mortuus, sed ex intervallo, post aliquod scilicet tempus ab accepto utroque vulnere. Dico, Petrum, ut etiam secundum percussorem, esse irregularem. Ratio item mihi est manifesta, quia tunc mors non solum sequitur ex hoc secundo vulnere, verum etiam ex

primo; duo enim vulnera lethalia actione communi concurrunt ad eandem mortem inferendam, vel certè accelerandam.

7. Quod si fingas casum rarissimum, quo certus sis, mortem ex intervallo secutam à solo secundo vulnere accidisse, libens dabo, secundum tantummodo percussorem esse irregularem. Certus, inquam, sis, nam, si addit dubium ex cuius vulnere percussus occubuerit, uterque eritis irregulares, propter doctrinam toties ex c. Significasti 1. de homicid. replicaram, quemlibet debere, ut irregularem in facto dubii homicidii se gerere.

## SECUNDVS CASVS.

*Plures eundem leviter vulnerantes.*

8. Titius, Caius, Sempronius, sive mutuo consilio, sive separatim vulneraverunt Antonium, singuli leviter. Sed Antonius, sive ob f. brig. ex dictis vulneribus supervenientem, sive ex multo sanguine ex iisdem vulneribus, licet levibus, effuso, diem suum obiit. Omnesne sunt irregulares?

9. Respondeo, omnes, ut Suar. *de Cens. d. 45. §. 3. n. 9.* Sayr. *de Cens. lib. 7. c. 4. num. 14.* Ioan. Præp. 9. §. de Irreg. dub. 8. n. 59. quia certum est, omnes vulnerasse, & certum est ex illis vulneribus, veluti agmine facto, ex multis causis, Antonium fuisse interemptum.

## TERTIVS CASVS.

*Plures, quia graviter vulnerantes, quia leviter.*

10. Plures aggredientes Antonium, illum vulnerant, partim graviter, partim leviter, cum appareat unum, vel alterum fuisse vulnus lethale; non apparet tamen à quo illud processit. Sane irregulares omnes?

11. Respondeo. Omnes pari modo esse irregulares, quia omnes pariter sunt dubii de facto homicidii.

12. Quid, si Titius unus ex his est certus non inflixisse lethale vulnus?

Respondeo. Si aggressio fuit ex compacto cum aliis, vel eis auxilium Titius præbuit ad occidendum, erit, & ipse Titius irregularis, siquidem audacior ex comitatu factus est ille, qui lethaliter percussit. At, si hæc abfuerint, & certus sis, te nullo modo concurrisse ad mortem, non est caput, unde dicaris irregularis. Dico (nullo modo) nam ceterum, ut n. 6. & 7. dixi, communiter mors sequitur ex actione communi omnium vulnerum. Quare si tu aliquo tandem modo, licet leviter, vulnerasti, irregularitatem non effugisti. Relege ibi dicta.

## QUARTVS CASVS.

*Quando leve vulnus causa est, ut alter graviter feriat.*

13. Ego leviter Petrum vulneravi, sed deinde graviter eundem vulneravi superveniens Titius & eo, quod Petrus à meo vulnere debilitatus fugere, nec potuit, nec se à Titio defendere, erone irregularis, quandoquidem iam Titius mortuus est?

Respondeo. Si nullam commune consilium cum Titio habuisti de Petro vulnerando, nec de eodem Titio superventuro cogitasti, vel ullo modo dubitasti, reus irregularitatis non eris, quia omnino præter opinionem, consensumque tuum factum est homicidium. At, si communicato consilio, eris, ut patet ex dictis: ut etiam eris, si, quamvis, nec communicato consilio, nec morte directè intenta prævidisti tamen, sed non periculum præcavisti, vel, si præcaveri non poterat, ab opere non destitisti, ut etiam ex toties dictis patet. Lege Cominch. *de Sacram. d. 18. dub. 8. n. 70.* Sayr. *l. c. n. 15.* Farin. *frag. p. 2. V. Irreg. n. 454.* aliosque. Adverte, hic etiam locum habere doctrinam n. 6. & 7. allatam, puta, an statim, an ex intervallo Petrus obierit.

## QVINTVS



*Quando leui vulneri superuenit alia mortis causa.*

14. Ego idem, qui Petrum leuiter, seu certe non lethali-  
liter vulneraui, jam nunc certo scio, ipsum Petrum diem  
suum obiisse, ex imperitia, vel malitia Medici, vel ex  
ipso Petri intemperantia (quod certe non nisi ab ex-  
perto, quibus conjecturis expensis, definiti posse non  
ignoro) summe ergo irregularis?

15. Respondeo. Tuum vulnus potuit esse non lethale  
& ejus generis, ut facili negotio, nulla, vel satis modica  
curatione sanari potuerit. Sanè tunc ne te habeas pro  
irregulari, quia sic tota causa mortis fuit à Medico, vel  
ab ipso infirmo. Ita Dian. p. 4. tract. 2. resol. 10. Castrop.  
de Cens. disp. 6. p. 15. §. 5. num. 5. citans Lessium, G. Hurt.  
Suar. Coninch. At si dictum vulnus fuit ejus generis, ut  
diligenti curatione opus fuerit, ut sanaretur, ego cum  
aliis te habeo pro irregulari, quia quamvis periculum  
mortis augetur cursu temporis, vel ob aliam rationem  
ductam à Medico, vel infirmo; tamen regulariter tunc  
præsumi, seu censeri debet, ipsam tuam vulnus simul cum  
prædicta alia causa, communi actione, mortem vulnerato  
atruisse. Dixi (regulariter) nam scus, idem dic, quod  
modo in simili dictum est n. 7.

## SEXTVS CASVS.

*Dans, vel vendens arma, vel similia.*

16. Titius vendit, vel præbet arma, equum, socios, vi-  
tuala Caio volenti quempiam occidere, eritne, eo occi-  
so, non solum Caius, verum etiam Titius irregularis?

17. Respondeo, cum necessaria distinctione. Si hæc  
præbeat ad finem occidendi, etiam si sine illis Caius itu-  
rus esset ad hominem illum occidendum, immò etiam  
si illis usus non esset, sed tamen ex illis audacior fuit, &  
promptior ad occisionem patranda, Irregularis erit  
Titius, quia jam est causa homicidii voluntarii. At, si  
præbuit, nihil mali intendens, & nihil de illa occisione  
sciens, nihilque suspicatus, nullo modo erit irregularis,  
quia tunc nulla ratione ipse concurrat ad occisionem.

Quid si suspicans, at non intendens? Dicam mox n. 20.  
18. Ex dictis fit, ut irregularis sit etiam prædictus Ti-  
tius, si solum dederit arma defensiva, galeam, clypeum, lo-  
ricam, nam semper ex illis fit audacior homo ad ejusmodi  
prava facinora. Ita Bonac. de Cens. d. 7. q. 4. p. 8. num. 35.  
alique apud Dianam p. 4. tr. 2. res. 11. Hurt. de Irreg. d. 2.  
diff. 8. n. 32. qui adhæret Gibal. de Irreg. c. 4. q. 2. num. 21.  
docet, solum tunc Titium prædictum fore irregularem:  
quando præbendo Caio arma, intendit homicidium al-  
terius, scus non item: cum enim inquit his possit Caius  
bene vel male uti, imputabitur mors non Titio, sed uni  
Caio. Verum non est audiendus, nam ratio ducta à securi-  
tate, quam concipit Caius, nimis clare ostendit, imputari  
etiam homicidium ipsi Titio securitatem præbenti.

19. Contra, ex hisdem dictis fit, ut, si arma, vel quæ-  
cunque alia data Caio nihil prioris concurrant ad occi-  
sionem, nec animosiores illum reddant, nec alio ullo  
modo Caium adiuuent, fit, inquam, ut nullum sit caput,  
cur debeat Titius irregularitate puniri.

20. Prædictum illustrabit sequens casus de sciente, non  
tamen intendente, Petrus à me Mercatore gladiatorum,  
sceloporum, medicamentorum, vel similibus, quibus quis  
uti potest bene, vel male, emit gladium, vel medicamen-  
tum violentum, ut aliquem occidat, idque ego prævi-  
deo, sed non intendo, summe irregularis, si te ipsa sequa-  
tur occisio? (Sed non intendo) dixi, nam, si intendo, me  
esse irregularem, jam ex dictis scio.

21. Respondeo. Si tu prævides, vel suspicatis, Petrum  
emere gladium, vel medicamentum illud ad aliquem de-  
terminatè occidendum v. g. ad occidendum suum inimi-  
cum, vel uxorem suam deprehensam fortè in adulterio,  
non possum te, teste Sayr. lib. 7. c. 4. excusare ab homici-  
dio, & ab irregularitate, quicquid excuset Hurt. loc. cit.

Leonar. de Irreg. d. 10. q. 82. debebas enim non volun-  
te homicidæ contra iustitiam (nec solum contra iustiti-  
am, ut putat Hurtadus) cooperari. At si solum prævi-  
deas, vel suspicaris, Petrum emere gladium ad occiden-  
dum indeterminatè, ut esset, si emerit v. g. ad bellum  
iustum committendum, non videris tu esse causa pen-  
tationis fortè sequuturæ; in illa enim tanta in-  
determinatione occisionis potes probabiliter cipi pos-  
sere à gladio à te veniuto nullum fuisse iniuste occisum.  
Dixi (ad bellum iustum) nam ad bellum iustum, cum  
nullo modo tunc pecces, non eris irregularis.

22. Si determinatio sit modica, ut si prævidetur,  
einentem à te gladium velle occidere aliquem ex suis  
inimicis, valde dubito de tua irregularitate, quia videris  
tunc esse causa proxima, quicquid in contrarium colligitur  
ex Hurtado loc. cit.

23. Si tu compellas Mercatorem, ut vendat gladium  
v. g. dicto Petro volenti occidere dictam v. g. uxorem,  
te esse irregularem secuta uxoris morte, non vero Mercatorem  
putat P. Prates in manus. de Irreg. d. 4. q. 4. art.  
sol. 461. quia tunc totus mortalitatis concursus, seu mor-  
talitatis causa occisionis refunditur in te cogentem  
vero in Mercatorem coactum. Hæc doctrina sic absol-  
tè prolata difficilis est, nisi coactio tanta sit, ut Mercator  
ad vitandam v. g. mortem suam, vel grave damnum  
cogatur vendere; tunc enim sicut exculatur à peccato  
cooperationis homicidii à Petro patranda, ita & ab ir-  
regularitate; at, si tanta non sit coactio, sed sit minus  
levis mali non effugiet irregularitatem, ut dicitur p. 4.  
§. 4. num. 12.

## SEPTIMVS CASVS.

*Pœnitentem mortis causam dedisse.*

24. Venenum propinavi meo adversario, vel alium  
lethaliter vulneravi; sed antequam is moreretur, valde  
me per contritionem pœnituit facti, immò antequam, &  
medicamenta diligentissimè adhibui, ut mortem effugeret;  
mortuus est tamen: summe irregularis?

25. Respondeo. Vtique es, quia quomodocumque pœnitentia  
coram Deo tuam delevit culpam, non vero absolute dis-  
positionem Ecclesiæ volentis Homicidas ab altaribus re-  
pellere. Lege Suar. de Cens. d. 44. scilicet 3. n. 5. Coninch. d. 1.  
dub. 8. n. 65. Filliuc. tr. 20. c. 1. n. 25. alioque.

## OCTAVVS CASVS.

*Associantes Occidentem, &c.*

26. Auxilium præbui, astitui, associavi cum, qui inimi-  
cum interfecit. Summe irregularis?

Respondeo. Si auxilium, assistentia, associatio non est  
causa efficiens, & propinqua occisionis, non inducit ir-  
regularitatem; si sit efficiens, & propinqua sunt inducere.  
Posterioris modi erit, quando homicida sine tuo auxilio  
non occidisset, vel non tam celeriter, vel non tam auro-  
ster, vel non tam secure, nam, si nihil horum, modici sunt  
prioris.

27. Atque hinc fit, ut, si tu ad sis in rixa, qua tuus ami-  
cus rixatur cum suo adversario, sed nesciat utrum ad  
dicto amico, cum tua presentia nihil addat ut supponamus,  
nihil de irregularitatis pena tibi imputandum erit.  
si ille suum adversarium interficiat. Contra, ut vult Sayr.  
de Cens. d. 7. c. 4. n. 11. Ioan. Præp. d. 5. de Irreg. d. 8. n. 65.  
Vgol. de Irreg. c. 17. §. 1. si te ostendas, unde aliquod auxilium  
addatur amico rixanti, quis tunc ab irregularitate liberabit.

28. Illud, quod docet Henrig. Avila, Nav. citati à Dia-  
na p. 4. tr. 2. res. 17. cum aliis approbare non valeo. Si pre-  
ter, inquit, associet filium rixantem ad finem, ne filius  
periclitetur, non erit pater irregularis, si filius aliquem  
occidat, quia tunc pater operam dat rei licite: id, si  
quam, approbare, non valeo: Ita Ioan. Præp. loc. cit.



dum enim Filius rixans videt praesentem Patrem, non potest ab ejus praesentia non audacior fieri, atque adeo opera hae Patris non potest non fieri illicita in materia iustitiae. Idem die de amico, idemque de famulo associantibus, nisi hi essent adeo debiles, sive Senes, sive Pueri, ut clare appareat, associationem esse ad obsequia non facientia ad rixam.

## NONVS CASVS.

*Occidens unum pro altero.*

29. De hoc ita l.6. in Decal. c.4. §.3. n.35. docui. Qui dicunt homicidium unius Clerici pro alio parere excommunicationem, dicunt, & parere irregularitatem ex delicto, jam enim tunc voluit homo occidere hominem. At, qui negant, parere excommunicationem, negant parere irregularitatem. Ita Collig. ex Fragofo de Repub. Christ. tit. 2. l. 1. d. 2. §. 1. n. 36. &c.

Et paulo post. Sanè Farinac. in 4. tit. declarat. fol. 41. col. 1. fine, & affertur à Fragofo apud Dianam p. 9. n. 4. res. 31. fine, affert declarationem Cardinalium, quod mandans occidere Petrum, si Mandatarius occidat Ioannem, non incurrit Mandans in irregularitatem. At, certè par videtur ratio in casu nostro. Vtque sententia probabilitatis fines videtur attingere.

30. Hæc ibi docui. Adde nunc illud: Si quis cognovit, vel dubitavit, in aliquo loco latere hominem quempiam, nesciens esse hunc, vel illum, nec sufficienter cavuit, ne homo occideretur, & tamen occidit, irregularitatem eam fore per omnes notat Castrop. de Conf. d. 6. p. 1. §. 5. n. 4. quia tunc jam is voluit hominem occidere, & de facto occidit; non ita fuit in præcedente casu, in eo enim occidens volebat interficere Petrum determinatè, non vero hominem quemcumque, cum ergo Petrum non interfecit, interfecit autem proflus sine ulrà deliberatione Paulum, non est mirum, si probabile esse diximus, occidentem tunc excusari ab irregularitate.

## §. VIII. De irregularitate ex homicidio voluntario commisso moraliter, id est orio ex consilio, mandato, &amp;c.

1. Si mandes homicidium fieri, vel ad illud consilium des, exhorteris, suadeas, moneas, consentias, uno verbo, quomodo docunque moraliter coopereris, unde occiso aliqua sequatur, eris sine dubitatione irregularis ex homicidio per concursum positivum à te directè, & voluntariè commissum (de casuali enim dictum est supra §. 3.) Ratio est expressus Textus, c. Sicut dignum §. Illi, ibique Doctores, extendens irregularitatem ex homicidio ad cooperantes ad illud.

2. Hinc, si Titio affecto injuria dicas. *Verè leges nobilium statuerunt, imminui existimationem viri ingenui, nisi ultione deleatur injuria.* Si mulieri referenti, se ex te conceptisse, tu ipsam doceas, hoc, vel, illo pharmaco solere expelli fœtum animatum, si Antonio mandanti occisionem sui adversarii, tu eum instruas de modo, quo possit adversarius imparatus, vel occultè, vel per insidias occidi; Hinc, inquam, fit, ut secuta ex vi prædictorum verborum occisione, tu in irregularitatem incidas; prædictis enim loquendi modis moralis causa homicidii est.

3. Quæres primò. Si cui, v.g. Titio, consilium, mandatum, consensum, &c. dem, ut Petrum occidat, quia v.g. me dictus Petrus gravi affectu injuria: Sed deinde dictus Titius affectus simili gravi injuria ab eodem Petro, Petrum occidat, ero etiam ego irregularis.

4. Respondeo, non eris, si tuus consensus nihil operatus est, eris, si concausa fuit cum Titio, vel ad occisionem parandam, vel ad parandam promptus, & obstinatus, Patet ex dictis. An autem fueris concausa, ex circumstantiis est à prudenti colligendum. Quid si id dubium fuerit? Respondeo. De hoc dixi c. 5. §. unicus.

5. Quæres secunda. Ita Casar ex meo consilio, mandato, consensu, &c. occidit Brutum, ut, si ego occisionem non suavissem, certò suavisset alius; Ego ne irregularis ero.

Respondeo. Quicquid sit, quoad alios effectus, certè loquendo de irregularitate, per hoc, quod alius suavisset, non effugere potes irregularitatem, quia tu nunc de facto moraliter ad occisionem concurristi. Et sicut, si tu aliquem physicè occideres, quem etiam, te non occidente, occideret alius, non vitares irregularitatem, ita, si moraliter occidisti.

## De irregularitate ex mandato.

6. Percutramus separatim, & in particulari cooperationem ex mandato, & ex consilio, quæ sunt præcipua capita positivi concursus moralis, juxta horum doctrinam faciliè judicium feres de aliis capitibus monitionis, suasionis, exhortationis, &c. Nisi etiam velimus dicere, & fortè ita est, omnem moralem concursum ad alterum ex his duobus reduci. Cum enim in eo differat mandatum à consilio, quod mandatum datur in gratiam Mandantis, consilium vero in gratiam ejus, cui consilium præbetur, si moneas, suadeas, roges, consentias, &c. ut fiat homicidium in tuum commodum dicitur illud fieri ex tuo mandato, si eadem facias, ut fiat homicidium in commodum alterius, fieri illud dicitur ex tuo consilio. Scite id confirmat his verbis Bartolus l. non solum §. Si mandatum n. 2. ff. de injur. Mandator dicitur ille, qui mandat delictum committi propter se ipsum Mandatorem; & ad satisfactio nem voluntatis suæ. Persuasor dicitur ille, qui persuadet alicui propter ipsum, cui sit persuasus, & ideo non erit, quibus verbis utatur, sive dicat mando, sive rogo sive quibuscunque verbis. Hæc Bartolus.

7. Iam verò de mandato hic loquentes, secernamus quatuor certa ab incertis, item quatuor, sed præterea ne omittas regere, quæ sup. §. 3. de concursu morali ad homicidium casuale prolata sunt, multa enim ibi dicta ad ea quæ hic disputantur, maxime faciunt.

8. Certum est primò, te fore irregularem, etiam si Mandatarius non servet modum, quem tu præscripsisti in occisione faciendâ. Iussisti v.g. occidi tuum inimicum in agro, media scilicet explosione, vel ex veneno, tali, vel tali die. Ille vero occidit domi, gladio, alia die. Ratio est manifesta, quia tua jussio substantiam posuit mortis.

9. Certum est secundo, si mandatum sufficiens et revocasti, & revocatio innotuit Mandatario; ipse autem nihilominus occidit, te non esse irregularem, quia revocato mandato, quod sciat Mandatarius, nihil tui consensus in ipso remanet. Idque verum censeo, etiam si fictè, & solis verbis, sed tamen sufficientibus, revocasti. Quando enim ejusmodi fictio non innotescit Mandatario (ut semper hic supponendum est) ipsa verba externa satis sunt apta ad extinguendum tuum mandatum. Si revocatio tui mandati non pervenit ad Mandatarium, te fore irregularem, ne sit dubium, quia tunc tuum mandatum remanens in Mandatario, causa est mortis alterius.

10. Certum est tertio, te non fore irregularem, si constet, Mandatarium ex tua jussione, nec fuisse motum ad occisionem parandam, nec factum esse animosiores, securiores, &c. sed proflus eodem modo, ac, si tu non mandasses, occidit. Patet ex dictis. Et docet cum multis Gibalin. de Conf. disp. 5. §. 9. n. 21. Si non constet, sed sit dubium, dixi supra c. 5. §. 1.

11. Certum est quarto, te non fore irregularem, si mandasti, ut occideretur Petrus, Mandatarius autem per errorem occidit Paulum, quia, in occisione Pauli, tu nulum consensum præstidisti. Ita declaratum fuisse à Sacra Congregatione notavi supra §. 7. n. 29.

## Ignorantia, quod mandatum fuerit exceptum.

12. Iam incertum est primò, an sim irregularis, si mandavi







ne, contra Caius occidat Titium, vel quid simile damnum eveniat; tamen quia ad id non obligaris ex iustitia; jam enim mandatum sufficienter ex parte tua revocasti, sed solum, si non admoveas, pecces contra Charitatem, non eris irregularis; ut supra de peccante solum contra Charitatem universaliter dictum est.

*Quatuor Casus similes prædicto.*

24. Prædicto casui videtur affinis ille, quo mandans revocat quidem serio mandatum, sed Mandatarius putans Mandantem non loqui serio, & ex animo; adhuc occidit hominem ex vi mandati quod perseverare ipse putat. Affinis etiam est ille, quo mandatarius acceptat revocationem, sed deinde oblitus talis revocationis, hominem occidit ex vi mandati accepti ante revocationem. Affinis est, & ille, quo Mandans penitentia ductus sui mandati, non potest propter distantiam v. g. admonere Mandatarium de revocatione, potuit tamen admonere ipsum occidendum, ut sibi caveat, & tamen non admonet. Affinis, & ille, quo Mandatarius propter distractionem mentis, vel aliud, non percipit revocationem Mandantis.

25. Delugo d. 19. de iust. à n. 25. ait sibi videri in his quatuor casibus, secuta alterius morte, incurrere à mandante obligationem restitutionis, unde colligi posset, eum sentire, incurrere etiam irregularitatem; siquidem eadem culpa contra iustitiam in homicidio parit utrumque onus & restitutionis, & irregularitatis. Et quidem ita mihi videtur, quia in omnibus his prædictis casibus, alterius occisio à tuo tandem mandato consequitur.

*De irregularitate ex consilio, seu suasio.*

26. Multa, quæ in hac materia ad mandatum pertinent, pertinent ad consilium, & quæ ad hoc ad illud: ut propterea eadem doctrina proportionaliter sit mutuo utrique commodanda, sed adhuc sunt addenda, quæ sequuntur.

*Suadeo, ut alio modo, ac volebas occidas.*

27. Suadeo tibi, ut interficias Antonium alio modo, quam illo, quo intendebas. Intendebas enim gladio, ego suasi, ut faceres veneno, vel contra, Reusne suum irregularitatis, secuta Antonii morte?

28. Respondeo, esse distinguendum: Si enim modus à te propositus facit occisionem celeritorem, vel occidendem reddit animosorem, non effugies irregularitatem: Si hæc, vel similia non adfint, effugies. Ratio est quia irregularitas solum incurritur, quando concurrat actio, seu suasio ad ipsam substantiam occisionis, vel ad ejusdem accelerationem.

29. Quare, si tibi suadeam, ut fiat occisio diverso quidem modo, quo volebas, sed, qui non afferat occisionem celeritorem, nec te faciat audacitorem, non video, unde irregularitas mihi oriri in dicta suppositione possit.

Hinc, si tibi quis suadeat, ut occidas cras, quem volebas omnino hodie, non incurrit irregularitatem. Lege Dianam p. 1. r. 8. ref. 42. quia sic potius conservat pro aliquo tempore vitam alterius, quam aufert posito semper quod mors ætterna non inferatur animosus ex illius consilio, quam inferretur hodie.

30. Quid si suadeam, ut occidas, mitiore morte, quæ sit celerior? Volebas v. g. occidere maleficio gravia tormenta afferente per annos ego suasi, ut gladio occideres statim: Volebas concindere paulatim singula membra, ego suasi, ut occideres unico vulnere præcordiorum, &c.

31. Respondeo, Si id motus Charitate facias, te Reum irregularitatis facere non audeo, quia Pia Mater Ecclesia non videtur utile, tam acuti pœna punire consilium de minori malo, quod, ut l. 5. in Dec. c. 1. §. 4. à n. 6. diximus, bonum quid est. Relege locum; ubi monuimus, quamvis non possis cooperari adjuvando malefactorem

*Pars III.*

ad ipsum minus malum, v. g. ad verberationem loco occisionis; posse tamen suadere, ut potius quis verberet suum inimicum, quam, ut occidat. Confirmatur, quia passim Doctores, ut Suar. de cons. d. 45. sect. 3. n. 2. & 3. Ayll. de cons. p. 7. d. 6. sect. 2. d. 3. concl. 1. Sayr. de cons. l. 7. c. 3. n. 13. Dian. p. 4. r. 2. ref. 18. sine, propter dictam rationem, asserunt, non incurritur, nec excommunicationem, nec irregularitatem eum, qui suadet volenti occidere Clericum, ut potius eum verberet, vel ut potius mutiler. Ita igitur in casu nostro.

32. Si vero suadeas malo sine, ut esset v. g. quia vis, quanto citius potes, eum inimicum extinguere, vel occisi hereditate potiri, &c. te irregularem facio, quia visui tibi esse non potest exculatio ducta ab intentione pie Matris Ecclesie jam dicta.

33. Si denique id suadeas motus sine indifferenti v. g. ne is, qui occidit, incidat in manus iudicum, vel quid simile, non audeo te immunes ab irregularitate pronuntiare, quia non audeo interpretari, ad hunc etiam casum se extendere prædictam pie Matris Ecclesie intentionem.

*Pertinacia nolentis acceptare revocationem consilii.*

34. Suasi tibi multis usus rationibus, ut interficeres Antonium, sed deinde revocavi, omni, ego potui, conatu, hoc consilium, rationes, quibus invitebar consilium infirmando; Tu veto animo obfirmato retinens merces rationes, quas proposueram, nunc mihi non acquiescis, sed hominem occidis, Etne Ego irregularis?

Respondeo, id distet explicui l. 6. in Dec. c. 4. §. 5. n. 3. & 4. Adde non fore doceri cum multis à Gib. de cons. d. 5. q. 3. n. 26. iudicans, utrumque probabile, puta te fore, teque non fore irregularem.

*Consilium de non appellando.*

35. Quidam damnatus ad mortem intendebat ad superiorem iudicem appellare: ego autem illi per meum consilium suasi, ne appellaret, unde ipse saltem citius, quam si appellasset, mortem subiit. Summe ego irregularis?

36. Respondeo, Te irregularitatis damnat Henriquez, Sayr. Corneio, Gibalinus, Diana apud Leandrum, tract. 2. d. 7. de irreg. quest. 35. Ipse tamen Leander distinguit: si tu ex Ministris iustitiæ es, v. g. Iudex, Capitaneus, &c. incurris irregularitatem ex defectu lenitatis, si vero persona es privata, v. g. Confessarius, Theologus, &c. non incurris irregularitatem ex defectu lenitatis, si vero persona es privata, v. g. Confessarius, Theologus, &c. non incurris. Ratio est, inquit, quia Ministri solum iustitiæ incidunt in irregularitatem ex defectu lenitatis, eo modo, quo etiam nos aliquanto post explicabimus: Irregularitatem autem ex delicto solum incurritur, ii, qui delinquant, occidendo, vel mortem accelerando quales non sunt prædicti Confessarius, & Theologus, vel similes, qui solum consilium dare, supponuntur, non vero cogere.

37. Ego non omni parte assentior huic Leandri doctrinæ. Non primæ parti distinctionis: Potuit enim iudex ille, vel Capitaneus persuadere omissionem appellationis non ut iudex, sed, ut privata persona, eo modo, quo consilium dare solet Theologus. De hoc ego casu ita dist. currendum tunc erit de iudice, vel Capitaneis, sicuti de personis privatis, Theologo, Confessario, &c. de quibus mox. Non secundæ, quia si confessarius, & Theologus imprudenter darent consilium, delinquerent, atque adeo accelerarent mortem iniuste, unde effugere irregularitatem non possent.

38. Dico igitur Ministrum iustitiæ, si, ut Minister prædictam omissionem appellationis, iuste persuadeat, certum est, incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis. Verum tum dictus Minister dans consilium, ut privata persona, tum dictus Theologus, & Confessarius suadentes Appellationis omissionem, si moveantur ad suadendum ex bonis, & rationabilibus motivis, quod certe



occurrere possit, quando Appellatio esset frivola, & perniciofa, non incurretur irregularitas ex delicto, quia non peccatur, nec irregularitas ex defectu, quia, ut sic non sunt iustitiae Ministri, nec Milites in bello iusto, Si vero temere, & sine ratione Appellationem removeant, etiam si non cogant, peccant. Quare non acceleratur mortis Rei, & consequenter irregulares non sunt.

*Consilium mortis propter bonum publicum.*

39. Consilium dedi Petro, ut se exponeret periculo mortis pro bono publico, vel privato, cui se exponere licet poterat, occisus est, & ego de mea irregularitate ambigo.

Respondeo, ne, quæso, ambigas, sed certo scias, cum Gibal. de irreg. c. 4. q. 2. n. 19. te non esse irregularem propter rationem valde similem ei, quæ dicta est n. 30. ut item quid simile dictum est §. 3. n. 13.

*De dubio in prædictis remissivè.*

40. De hoc locutus sum satis in superioribus, puta c. 5. §. unic.

*De irregularitate ex Ratihabitione, seu Approbatione Homicidii.*

41. De hac breviter, sed quantum sufficit, l. 5. in Decal. c. 4. §. 1. n. 7. dixi, & late habes apud Gibal. de irreg. c. 4. q. 1. n. 45. aliosque ab ipso citatos.

§. I. X. An contrahatur irregularitas, quando quis negative se habet ad alterius mortem?

1. Diximus supra §. 2. à num. 37. omittentem facere, quod quis debet ex iustitia, ex qua omissione sequatur mors alicujus, fore irregularem; omittentem vero facere, quod quis debet ex Charitate, unde similis mors sequatur, irregularem non fore. Admonui tamen Gaspar. Hurt. aliosque, quibus nunc adde Leand. de irreg. n. 2. d. 10. q. 87. & 88. censere etiam illum, qui Omittit ex iustitia, non fore irregularem, atque addidi, & huc explicandum remisi, ut hæc sententia sit probabilis, dictam omissionem debere esse puram. Quare, quænam sit hæc puritas hic enodandum venit.

2. Illa est omisio pura, cui nullus adjungitur actus positivus, illa autem non pura, cui positivus aliquis actus adjungitur. Exemplis res evadet clarissima.

*Exempla puræ omissionis.*

3. Titius est prætor Urbis, vel custos Viarum, vel Dux exercitus, vel precio conductus, vel ex consanguinitate obligatus, sive ex charitate, sive ex iustitia ad defendendos suos. Verum in occasione aliqua illos nequaquam defendit, unde permittit aliquem ex his occidi. Peccat quidem graviter, sed non est irregularis, quia hæc est mera omisio, cui non adnectitur ullus actus positivus. Idemque aliqui ut G. Hurt. de irreg. d. 2. dif. 9. n. 34. citans Vals. in man. de irreg. l. 9. d. 63. dub. 3. & prob. put. Io. Præp. q. 5. de ir. d. 10. n. 29. & Dian. p. 4. tr. 2. ref. 7. dicunt esse, etiam si dolo, & scienter illa mera permissio fiat, quia non exsuperat permissionem ab esse puro negativo, cui soli nequaquam irregularitatem adnexerunt Canones, sicut supra dixi hæc probabilis sententia.

4. Medicus, Naucerus, Advocatus, Procurator, quamvis ipsi conducti fuerint, si nihil agendo, sive ob imperitiam, sive ob odium, perire sinant ægrotum, Navim, Clientem, non incidunt ex hac probabilis sententia in irregularitatem, licet peccent contra Iustitiam. Quare Medicus v. g. qui jam fortasse habuit, ante pretium sui laboris suscipiendi, sive deinde curam Infirmi suscipere nolit, sive ea suscepta, illam non exhibeat, sive urgentiore tempore deferat, unde moriatur Infirmus, peccabit quidem contra Iustitiam, ut dixi, sed ex hoc peccato irregularitatem, propter ejusmodi puram omissionem, non contrahet. Ita præter citatos Val. in

diff. utriusque fori V. Homicidium diff. 5. auctorem sequitur Palat. Caiet. Ita etiam Leand. l. 2. de irreg. d. 10. q. 87. aliquem.

5. Iudex capite damnavit tuum fratrem, sed si aliquem pecuniam offeras, is liberabitur, Grallator filium tuum inclusum apud se retinet, teque per interitum tuum, nec, ut ei aliquot aureos mittas, secus filium occidet, Tu, ca, vel Hostis tuum patrem captivum interficere mactas, nisi tu illum mortem competentem pecunia redimas, nec tu prædæ pecunias numerare negligis, vel omittis, non eris, teste Vgol. de Irreg. l. 6. §. 4. p. 19. (qui hæc et omisso pura) irregularis, illorum morte secuta, etiam si supponamus ex j. illius te debere illas pecunias numerare. Dico (si supponamus) nam de hac re l. 5. in Dec. c. 1. §. 1. n. 9. à me dictum est satis.

6. Inquires hæc. Si Petrus tibi suadeat, ut prædæ pecunias ex iustitia debitas non numeres, cum Petrus morte secuta, irregularis? Idem quæri potest, si Petrus tibi suadeat, ne defendas aliquem quem defendere moris, vel ne tu dives des elemosynam egero, qui prædæ me perit, vel tu ne M. dicus cures inimicum, vel tu molitionem mortis alicujus reveles, &c.

Respondeo, non esse, putat Vgol. n. 10. d. 10. q. 87. & sequenti, quia hæc non est irregularis tu, qui es principalis, & non tantum illam pecuniam, vel ad illas actiones pure regere te habes, ita & Petrus, quia hæc suadet. Verum non est audiendus, si suasio Petri fuit causa, ut v. g. pecunia illa non mitteretur. Ratio est, quia tunc mors illa merito imputatur Petro dissuadenti, cum enim is non negativè se habet (ut te habes tu, qui non mittis) sed max. me potius per actum persuadendi, incurrit in irregularitatem adnectam ex Sacris Canonibus actui positivo, ut modo diximus, & mox in exemplis jam ponendis clarius v. d. h.

8. Objicis, Mirum est, Petrum, qui se remotius habet ad mortem prædictorum, incidere in irregularitatem, non vero te, qui immediatus.

9. Respondeo, non esse mirum, quia Petrus possit se habere, cui actioni Sacri Canonis conjungitur irregularitatem, tu vero nihil agis, cui omissioni non est ad eisdem Sacris Canonibus ulla irregularitas adnecta.

10. Illud tamen adverte, si Petrus id persuasit bono fine v. g. ne iudicis iusta sententia pecunis impeditur, ne Grallatores, ad ejusmodi lucra extorquenda, assiderent, ne hostes illa pecunia fortiores evaderent, Petrum non fore irregularem, quia non est putandum Ecclesiam voluisse sub tanta poena recta & rationabilia consilia prohibere, ut in simili dictum est sæpe. Nam propterea nec irregularem fore, puto eum, qui deterret amicum, ne à manibus Satellitum eriperet illum, qui damnatus ducitur ad mortem, quando id faceret, ne impediret actus Iustitiæ, vel ne amicus, sic incidere in aliquod propriæ vitæ periculum.

*Exempla omissionis non puræ, id est alius alius adjungit*

11. Notarius, Procurator, vel quicumque alius habet scripturam, qua visa, quis à morte liberaretur, advertens autem, eam perquiri ad d. cum hominem salvandum, ipse eam non solum non profert, seu non ostendit, nam sic esset omisio pura, de qua in præcedentibus numeris dictum est, verum etiam illam occultat, vel ad transfert, ut inveniri non valeat, vel lacerat, vel corripuit, vel rogatus, negat, apud se illam servari, etiam morte secuta, irregularis, quia omissioni ostendendi scripturam adjungitur actus positivus illam occultandi, lacerandi, &c.

12. Testis non solum, non se sistit iudici ad testificandum in favorem alicujus, qui hoc teste delictus capite punitus fuit; hæc enim esset pura omisio? verum etiam rogatus dixit, se nihil scire, irregularis erit ex delicto, quia illi omissioni adjungitur hic actus positivus.

13. Amicus destinat te nuntium, ut Petrum admoneat, ipsi insidias parari à suo inimico, Tu vero non solum,



non admones (hæc enim esset pura omisso, etiam si suscepisset curam admonendi, & etiam si malo animo contra Petrum ipsum non admoneres) verumetiam heteras, quas idem Amicus tibi consignavit ad Petrum, in quibus de istodem infideli ipsum admonerat, apud te tenuisti nec Petro reddidisti, irregularitatem non effugies, si Petrus occidatur, quia illa retentio actus positivus est.

14. Dices: Illa susceptio curæ admonendi, nonne etiam est actus positivus? Cur ergo omisso illi coniuncta non parit irregularitatem?

Respondeo, quia susceptio eiusmodi, quamvis actio positiva, nimis remote se habet ad occisionem; neque enim susceptio curæ admonendi infert ullo modo mortem, sicut, nec infert in Medico susceptio curæ infirmi, ut modo n. 4. dictum est.

15. Consultant aliqui Petrum occidere, tu assistis, tacetque, eris irregularis, morte Petri secuta; illa enim taciturnitas in iis, circumstantibus non est pura omisso, sed, quia affert animum consultantibus, est tacitus consensus: Idem resolve de assistentia amicorum, dum aliquis ex illis aliquem occidit, ipsi vero assistunt. Idemque resolvitur solet de Principe Ecclesiastico temporali iurisdictione pollente, qui assistit, quamvis nihil dicat, executioni mortis ipsa enim præsentia Principis auctoritatem dat exequentibus.

16. Mulier concepit à Petro, aitque se velle abortum factus animati causare, id, quod audiens Petrus, tacet, unde mulier secuta voluntatis Petri, facinus cum effectu aggressæ, est, sic irregularis Petrus propter eandem rationem n. præced. dictam, ut notat etiam Castr. de cens. d. 6. p. 15. §. 7. m. 4.

17. Ambulat Primo, quis de nocte per loca abrupta. Secundo, Alius naufragi navi eiectione iactatur in undis. Tertio, Alius, per angustum pontem, flumen pertransire tentat. Quarto, Alius ad tuæ domus ianuam confugit, quo persequente inimicum effugiat. Tu vero cum possis, nec faciem præfers primo, nec secundo tabulam, seu funem, nec tertio comitem te addis, nec quarto ianuam forte clausam aperis. Non eris irregularis, si horum consequatur mors, quamvis ex odio ad hæc non exhibenda motus fueris, quia hæc sunt puræ omissiones. At vero, si adverte ad eorum pericula, faciem forte accensam extinguis, unde noceas primo, si tabulam, vel funem abreptum submoveas, unde noceas secundo. Si tabulam Pontis dissipas, unde noceas tertio: Si ianuam forte apertam claudas, unde noceas quarto, irregularis eris, postquam aliquis prædictorum pereat, quia hi sunt actus positivi. Excusat nihilominus hunc quartum P. Prætes in manu de irreg. d. 4. cap. 4. num. 20. fol. 462. si ianuam claudat ob finem bonum, puta, ne sua domus damnum aliquod patiatur: quod certe solum intelligi debet de damno notabili, & eius rationis, ad quod subeundum, te obligare, non præsumitur Ecclesia, iuxta modo dicta n. 10.

§. X. De irregularitate orta ex occisione facta à Ministris iustitiæ, quæ dicitur ex defectu lenitatis.

1. Occisio iusta, quantum ad nos in præsentia pertinet, vel fit à Ministris iustitiæ, vel à Militibus in bello iusto, vel ad defensionem sui: de singulis separatim, & in hoc quidem §. De prima.

2. Conclusio certa est hæc. Iudex Pontifex inferior, qui in causa sanguinis fert sententiam iustam de morte, vel mutilatione alicuius, fit (ea certe secuta) irregularis ex defectu lenitatis, quæ fuit in Christo. Quam late explicat S. Th. 2. 2. q. 40. Nav. in summ. cap. 27. num. 206. Henr. l. 14. c. 10. n. 1. Cat. de i. d. n. 97. Percurre singulas clausulas.

#### INDEX.

3. Quicumque (excipitur Summus Pontifex, qui, ut Pars III.

supra c. 2. n. vidimus, non est irregularitati subiectus) Clericus, vel Laicus live ordinarium, sive delegatam habeat potestatem, cum eadem sit ratio d. omnibus, hic merito comprehenditur.

4. Illud nihilominus discrimen est inter Clericum, & Laicum, quod Laicus solum incurrit irregularitatem: cæterum, iuste damnans, meretur. At Clericus, etiam iuste damnans, præter irregularitatem, quam contrahit, peccat, & quidem graviter, eo, quo graviter Clericus prohibetur, C. Sape 23. q. 1. §. 8. C. Sentent. ne Clerici, vel Monachi, ne se ingerat in causam sanguinis.

#### In Causa Sanguinis.

5. Hoc est in causa mortis, vel mutilationis membri, (de qua mutilatione mox expressius dicitur) id enim ex usu loquendi significat causa sanguinis. Hinc si sententia feratur de aliquo præfocando, vel veneno, fameve, sine effusione Sanguinis occidendo, erit nihilominus causa sanguinis. Contra, si feratur de sanguinis effusione, ut de verberatione usque ad sanguinem, sed sine periculo mortis, vel mutilationis, causa sanguinis non erit.

6. Quid si Iudex aliquem iuste damnaverit crudo carceri, vel ut eadem non porrigatur, nisi panis, & aqua, quo pacto, si statim is non obit, certe ex eiusmodi angustis illi (ut contingere non raro solet) accelerata est mors?

7. Respondeo. Si, consideratis Rei viribus, eadem fuerint permessa necessaria vitæ, nullam irregularitatem timebit Iudex, quia per accidens, tunc ille moreretur. At, si ea permessa non fuerint, vel carcer valde humidus fuit, unde, vel data esse, vel notabiliter accelerata iudicetur mors, erit irregularis Iudex ex defectu lenitatis, quando ad hæc iuste reus damnavit, puta, ut sensum moreretur, at ex delicto, quando iniuste, &c.

8. Confirmo, quia carceres fetidi, humidi, subterranei prohibentur, ut notat Farin. q. crim. 27. n. 95. & 194. Vide etiam Men. de arbit. l. 2. casu 305. & Gom. Var. t. 3. c. 9. num. 6. V. Quia carcer. Leg. director, inquit, p. 3. q. 58. comm. 107. & solum conceduntur quando quis per sententiam iustam ad mortem sensum suscipiendam condemnatur.

Dixi autem modo (notabiliter accelerata) nam ex ordinariis carcerum angustis, patetque victu diminui aliquid de viribus, & consequenter de vita, iam scimus, sed addimus, non incurri tunc irregularitatem ullam, quia, si iusta est condemnatio, iam permessa, imò requisita à Sacris Canonibus est ea diminutio. C. Novim. de verb. signific.

#### Fert sententiam iniustam.

9. Si enim iniusta sententia, non ex defectu lenitatis, sed ex homicidio voluntario, secuta morte, fore iudicem Irregularem, nimis est ex dictis manifestum.

10. Sunt autem nonnulli, qui iudicem faciunt ex defectu lenitatis irregularem, etiam antequam sententiam mortis ferat. Sed in merito, quia licet, dum quis est iudex, non possit promoveri ad Ordines, quia est Curialis, potest tamen iudicatu relicto, sed non est irregularis, antequam sententiam sanguinis ferat, imò, neque antequam eum effectu sequatur mors.

11. Ideo iudex, ut & Princeps, etiam delinascens sub cortina, & omnes Ministri iustitiæ, etiam infimi Satellites, si assistant executioni mortis in locis suæ ditionis (nam in alienis sunt, ut supponimus, sicuti homines privati, non Ministri) irregulares fiunt, quia ipsorum auctoritate mors infertur. Privati autem alij, ut, & famuli teste Avil. de Censur. part. 7. disput. 5. sect. 2. dub. 1. conel. unica. Henr. l. 14. cap. 14. num. 2. mere ad obsequia Dominorum Domestica addicti, etiam si cum Dominis assistant, immunes sunt ab irregularitate, quia, ut item supponere debemus, nihil conferunt ad sententiam exequendam.

M m 2

12. Quid



12. Quid de Clericis? Respondeo. Idem dic, si assistant, ut auctoritatem præbeant executioni, nam propter hanc rationem quidam Episcopus C. Ex Litteris de Excessu Prælatorum, reus fuit irregularitatis, quia interfuit causæ furis suspendio; assistit enim in proprio territorio, unde, ut auctoritatem afferens executioni, verum si Clerici quicunque, ut & Religiosi assistant alio fine, siue curiositatis, siue amicitie, siue alterius causæ gratia, non timeant irregularitatem, immo ex mera dicta assistentia, nec peccatum. Quod si Textus aliqui. C. Sententia Cleric. vel Monach. videantur strictius loqui vel satis explicari in alium sensum possunt, vel certe legitime delucentur. Lege Molin. de Inst. ap. Dianam p. 4. tract. 2. ref. 35.

De morte, vel mutilatione alicuius.

13. Cum non solum mors, verum etiam mutilatio membri alicui à Ministris Iustitiæ illata afferat ipsis irregularitatem, ideo hæc etiam mutilationis expressa fit mençio. De ea tamen separatim infra §. 6. dicam. Nunc autem quatuor sunt difficultates ad præsens argumentum facientes, dissolvendæ.

#### PRIMA DIFFICULTAS.

An Index pluribus sententiis plures condemnans contrahat plures numero distinctas Irregularitates?

14. Respondeo, plures. Ratio est evidens, quia per plures actiones, puta per plures condemnationes occidit separatim plures; singulis autem occisionibus suæ numero distinctæ irregularitates correspondent.

15. Quod si multos Iurisdictionis actus index ante sententiam exerceat, contra hominem unum, tunc facit eorundem ab ipso irregularitatem contrahi, quia illi præcedentes actus unum quid faciunt cum una sententia. Nisi forte præcedentes actus tendant ad mutilationem v. g. & de facto fiat mutilatio, & deinde alij actus consequentes tendant ad mortem, quæ ex intervallo inferatur, ut, si prius Reo manus abscindatur, & deinde, ex intervallo idem Reus suspendatur, tunc enim duæ irregularitates erunt, ut pote consequentes ad duas distinctas, etiam moraliter, actiones.

#### SECUNDA DIFFICULTAS.

An Index una sententia plures simul condemnans plures irregularitates concipiat.

16. Respondeo. Vgolinus de Irreg. §. 9. num. 2. ait, tot concipere irregularitates, quot numero homines (quamvis per unam sententiam) morte punit: Sicut (ait) communis sententia docet, te per unam scilicet explosionem pluribus excommunicationibus infici, si simul plures Clericos occidas.

17. Bonacina de Cens. d. 7. q. 4. p. 1. n. 26. autem docet, posse probabiliter defendi, tunc fore unam numero irregularitatem, sicuti existimantur una blasphemia, quando uno, eodemque impetu multæ præsumuntur, & unicum peccatum unitate morali, quando quis unico bombardæ ictu plures occidit.

18. Tu prudenter sic distingue: Si sit una sententia, unaque delicti causa, qua multi capite plectuntur, & item unus sit locus, unumque tempus, quo plectuntur, valde probabiliter una erit numero irregularitas, quia tunc illa una sententia de pluribus occidendis, illæque omnes occisiones moralem unitatem habent, sicuti dicunt Plures ap. Leandr. de Censur. 6. §. 9. 39. probabile esse incurrere unam numero excommunicationem, si unica explosione multos Clericos occidas. At, si causa delicti sit diversa pro diversis, vel in diverso loco, vel in diverso notabiliter tempore, quamvis per unam sententiam, quia non apparet prædicta unitas plures numero erunt irregularitates, sicuti plures incurrunt irregularitates qui per intervalla nunc unum, nunc alium occidit. Ita Gualtero censu. d. 5. n. 15. sen. 14. cum Suar. & Mol.

19. Id, quod dictum est de indice, potest dici de occidente per unam actionem plures. Si enim occidat quos plures per unam actionem, puta per unam bombardam, si ex intervallo notabili, iuxta ea, quæ aliqui dicunt apud eundem Leandrum de simili multiplicatione Casuarum. Vide etiam supra c. 14 §. 3. n. 10.

#### TERTIA DIFFICULTAS.

An Index ferens sententiam, ut duæ v. g. manus in amputentur, siis amputatis, duplici irregularitate vinciat. Quod idem quæritur de abscisione physice eidem duo membra.

20. Respondeo. Si ex intervallo notabili, duæ tibi v. g. de l. reg. c. 5. §. 9. n. 3. fine, irregularitates inscuntur, si scilicet una, id, quod eodem modo explicatur in d. difficultate præcedenti explicatum est de similibus.

#### QUARTA DIFFICULTAS.

An Index proferens sententiam sanguinis contra delinquentem, incurrat irregularitatem, quando ad executionem mortis, requiritur sententia alterius Iudicis?

21. Respondeo, esse distinguendum. Si enim potest iudicis sententia utatur procellis, seu probationibus seu sententia habita à priori iudice, quia tunc uterque concurrat ad mortem, uterque incurrat in irregularitatem; Si non utatur, liber erit prior index, & solus poterit in illam cadere, quia tunc prior index nullo modo concurrat ad mortem. Non est igitur audiendus Henr. l. 1. c. 12. n. 5. cui adheret Avil. de Cens. p. 7. d. 5. §. 12. dicit, quod in hoc casu priorem iudicem liberat semper.

Est id est morte certo secuta.

22. Quod mors debeatur esse secuta, ex dictis, modo n. 10. innui, nimis est manifestum. At illud hæc valde notandum est, quod diximus (certo secuta) id quod, cui addimus, habes supra c. 5. §. unico n. 33.

De eodem Iudice, quo ad Delegationem quam alteri confert de occidendo vel mutilando.

23. Præmittendum est, Primo, Principem Sæcularem, ut item Prælatus Ecclesiasticum habentes iurisdictionem temporalem, ex quocunque titulo illam habeant, posse, & Ecclesiasticum in causa sanguinis debere, illam delegare uni Laico, vel pluribus, ut placuit, quomodo sint apti, idque, vel ad tempus, vel in perpetuum, & vel ad universas causas, vel ad aliquas, vel etiam ad unam, vel alteram. Patet hæc ex vulgata Textibus, vulgataque doctrina de Delegatis, & Delegatione.

24. Dixi (uni Laico, vel pluribus) nam licet Prælatus Ecclesiasticus Papa inferior iurisdictionem spirituales non possit delegare, nisi Clericis, at temporalem potest Laicis.

25. Dixi item (dummodo sint apti) nam irregularitas ex delicto sine dubitatione erit Prælatus, si deleget mortalitatem suam iudici, quem cognoscit imperitum, vel primum, unde iniuste quis morte puniatur, quia tunc Prælatus, gladium iurisdictionis imperito porrigens, mortaliter occidere innocentem, censendus est.

26. Quod si per occasionem hæc quæras, An Principi Sæcularis possit Clericis delegare iurisdictionem suam temporalem, sicuti potest Laicis?

Respondeo, id prohibitum esse in Iure, C. Sed nec C. Clericus. Ne Chr. vel. Monachi his verbis: Ne Clericus exerceat Iurisdictionem temporalem, vel causas agat Criminales sub Principibus Sæcularibus, nec officia Vicecomitis, aut Praepositi Sæcularis obeat.

27. Notat autem Primo Abbas, per hæc verba, illi citate acceptari à Clerico dictam iurisdictionem, sed tamen valide, unde valeret sententia ab ipso data, etiam in causa sanguinis. Ratio est, quia in Textu nulla clausula est irritans delegationem; neque enim per



hunc Canonem Clerici incapaces ejusmodi delegationis redduntur.

28. Notat Secundo idem, si semel unam delegationem acceptaret Clericus ad causam criminalem, non peccaret mortaliter, peccaret, si multas, quia, ait, sic, non esset exercere, quod denotat frequentiam. Sed certe id, non videtur verum, quia Canones graviter prohibent ne Clerici subdantur Principibus Sæcularibus, eorum jurisdictione utendo, quod certe fieret, etiam si semel acceptarent.

29. Nota tu denique Tertio, duplici modo posse Principem Sæcularem demandare Clerico causarum judicia. Primo conferendo suam jurisdictionem temporalem ipsi Clerico, quo eundem constituit judicem à se dependentem, & hoc prorsus prohibetur à Sacris Canonibus, ut dictum est, tum pro causis in genere, tum pro causis in particulari. Secundo nihil conferendo de sua jurisdictione, nec constituendo Clericum judicem à se dependentem, sed volendo, ut aliquæ causæ, quæ examinabantur, ac judicabantur in suo Sæculari Tribunali, definitur in Ecclesiastico, quo pacto dicitur forum Ecclesiasticum ampliari. Hoc autem non prohibetur, quia tunc Clericus agit ex jurisdictione Ecclesiastica ampliata ad has, vel illas causas, non vero proprie sub Principe Sæculari. Lege Molinam, *Tom. 4. tract. 3. d. 8. num. 10.* Si tamen tunc dictus Clericus ferat sententiam sanguinis, fore irregularem ex defectu lenitatis, secuto effectu non est dubium, quia jam, ut Minister justitiæ se habet.

30. His ita explicatis, redeamus propius ad nostra; & queramus, an Episcopus v. g. gaudens jurisdictione temporali, deleget hanc suam jurisdictionem alteri, ut delegare certe debet ex dictis *num. 23.* & is Delegatus aliquem poena capitali puniat, sit ipse Episcopus irregularis; eademque esset questio, si Reus appellaret ad ipsum Episcopum Delegatum, & is delegaret alium judicem, qui simili modo morte puniret Reum.

31. Respondeo, Episcopum Delegatum, in utroque casu non fore ullo modo irregularem. Nam sic definitur à Sacro Textu, *C. Episcopus v. g. gaudens jurisdictione temporali, deleget hanc suam jurisdictionem alteri, ut delegare certe debet ex dictis num. 23.* & is Delegatus aliquem poena capitali puniat, sit ipse Episcopus irregularis; eademque esset questio, si Reus appellaret ad ipsum Episcopum Delegatum, & is delegaret alium judicem, qui simili modo morte puniret Reum.

32. Hic habemus Henr. qui prædictam doctrinam nimis coarctet, & Tur. qui ampliat nimis. Henríquez *l. 14. c. 12. v. 6.* afferendo Testimonium Navarri, ait, fore irregularem Prælatus habentem temporalem jurisdictionem, si delegat causam capitalem particularis Rei alicui Laico, secuta morte, probatque ex Sacro Textu, *C. Ex lit. de Exec. Prælat.* Sed immerito; hic enim Textus irregularem Episcopum quendam pronuntiat, non quia delegaverit causam mortis particularem sed, quia auctoritatem præstitit executioni mortis illius hominis, quod est longe diversum, & utpote cooperatio domini auctoritatem executioni mortis, est irregularitati subiecta.

33. Turrianus *tom. 1. 2. d. 93. dub. 2.* docet, posse prædictum Prælatus exhortari judicem à se Delegatum ut hic exequatur poenam capitalem. Si enim (inquit) Clericus potest hortari generatim judicem ad servandas justitiæ leges sine timore irregularitatis, & mandatum

Part. III.

delegato suo dare, de servandis justitiæ legibus circa hanc causam particularem, quæ non poterit mandare, ut poenam latam de morte judex exequatur? hoc enim mandatum exequenda poenæ jam satis involvitur in mandato illo de servanda justitiâ in hac causa particulari.

34. Verum, est diligenter distinguendum: potest enim ejusmodi Prælatus generatim, & etiam speciatim exhortari de servanda justitiâ in causis, & etiam in hac causa capitali, imò id etiam mandare, quia hoc concedunt Canones, cum sint ad actum ex se bonum, & remote se habentem ad occisionem. At mandare, ut Iudex executionem mortis hujus rei exequatur, fiat auctoritative ut judex exequens, ex vi talis mandati mortem Reo inferat, non potest prædictus Prælatus; quia sic ipse sua auctoritate cooperaretur ad occisionem, quæ est clara causa irregularitatis. Quod si non mandaret auctoritative, sed solum ita exhortaretur, sicut posset, si esset privata persona, nullam prorsus auctoritatem præbens, non erit irregularis ex doctrina universalis mox afferenda, quia tunc non agit, ut Minister justitiæ. Sed certe difficile id in praxi est, quia verba ejusmodi prolata à Superiore, semper, saltem regulariter accipiuntur auctoritative, nam propterea certe aliqui ex dicto *c. ex literis de excessu Prælatorum*, monent, ut Prælatus ablineat, non solum impellendo judicem ad ferendam sententiam sanguinis, dum agitur de causa particulari, verum etiam ab exhortando, ut aliquem puniat (quamvis taceat designatione poenæ) quando delictum est dignum morte, quia, inquit, in utroque casu interponeret suam auctoritatem, atque adeo esset causa sententiæ sanguinis.

35. Multo minus potest Prælatus suo Delegato, vel Ministris suis dicere, ut Homicidam hunc merentem suspendium suspendant, vel mutilent, quia sic auctoritatem præberet executioni mortis, vel mutilationis, incurreretque irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ ex occisione justa infligitur Ministris justitiæ. Quicquid dicat Avila, de *conf. p. 7. d. 5. sect. 2. dub. 4. concl. 3.* qui satis immerito putat, hanc esse irregularitatem ex homicidio injusto, immerito, inquam, quia hoc occisio justa est.

36. Propter eandem rationem, prædictus Prælatus, si proponat præmium dandum ei, qui grassatorem hunc determinatum capiat, eo deinde capto, & ex vivis subdito, erit irregularis, Favet Vgol. de *Irreg. cap. 5. §. 8. sine Majol. lib. 5. de Irreg. c. 48. §. 2. n. 8.* non vero erit si grassatorem, nec explicitè nec tacitè designet, sed solum in genere; Ratio est, quia designando dat suam auctoritatem ad occidendum, quam non censetur dare dum in genere grassatores extirpare curat.

37. Idem dic, si Prælatus, seu Princeps jubeat, seu edicat, ut five vivus, five mortuus ad se is grassator adducatur, imò etiam si id generatim dicat de grassatoribus aliquo enim occiso, erit Prælatus irregularis, quia clare suam auctoritatem interponit. Imò in hoc casu putant Comitatus in *resp. mor. l. 4. q. 20. num. 8.* Rebell. *p. 1. l. 3. quest. 11. num. 4.* Valer. *diff. 4. Vers. Homicid.* Caiet. in *summ. Vers. Homicidium*, alique ejusmodi Prælatus, vel Principem continere Irregularitatem ex homicidio injusto, quia, inquiunt, ejusmodi præceptum, semper est injustum, & peccatum contra justitiam, cum sit de occidendo homine inaudito, nec confesso, seu in judicio non confesso. Dicunt (semper) dicere (regulariter) nam pato, posse occurrere casum adeo clarum, grassatoremque adeo bono publico manifeste nocentem (nullo remedio interim apparente averendi malum) ut ejusmodi præceptum valde justum censendum sit, unde irregularitas sit ex defectu lenitatis.

38. Quæres hic denique resolutionem sequentis casus. Episcopus potens dicta temporali jurisdictione dat auctoritatem Clerico, ut Clericus nominet Iudicem Laicum, qui condemnet Reos, vel talem Reum poena sanguinis, eritne, secuta rei morte, irregularis prædictus Clericus.

Respondeo. Si arbitratus Clerici data fuit potestas eligendi

M m 3



eligenti iudicem prædictum, erit Clericus irregularis, si vero solum Clerico commissum fuit, ut ipse renuntiaret, seu afferret iudici electionem factam ab Episcopo, irregularis non erit. Ratio est, quia, in priori casu, ipse Clericus ex una parte cooperatur cum iudice ad deformationem, dando ei potestatem ad deformandum, & ex alia parte non excusatur ab officio Temporalis jurisdictionem habente, sicut excusari diximus Episcopum, id, ratione ejusmodi officii, concedentibus Sacris Canonibus. At in posteriori casu ipse Clericus nullam potestatem dat iudici, sed solum renuntiat, seu admonet, de potestate illi ab Episcopo tradita, quæ officii nuntiatio non est causa proxima sententiæ deformationis deinde secute, Ita Farinac, & Io. Calder in Cap. ult. Ne Clerici vel Monachi in 6. favetque Io. And. ibid. alique contra, Vgolinum l. c. §. 8. n. 11.

*Colligitur ex dictis, quæ ratione effugiat Irregularitatem Episcopus, si quando sit constitutus, Sicilia Prorex.*

39. Explicabit resolutio danda sequenti quæstione, Cum Episcopus Don Petrus Corfettus vir doctrina, & virtutibus insignis non multis abhinc annis constitutus fuerit hujus Regni Siciliæ Gubernator, dubitari coepit, an ejusmodi Provinciam Episcopus subire licite possit: Idem Clericus prohibetur, ut modo num. 26. volumus. Rursus, esto, ipsi licuerit, quæ ratione sententiæ sanguinis delegare, ut immunis esset ab irregularitate, debuisset?

40. Quoad prius resolutio fuit, licite potuisse, teste Bard. in secl. l. 7. g. 1. n. 10. sive ob consuetudinem, sive ob Privilegium, quo gaudet Catholicus Rex præficiendi suis Regnis Ecclesiasticis. Sed quoad posterius major assensio astitit inter Theologos.

41. Ut ea melius intelligatur, notanda est praxis procedendi in causis sanguinis in hoc Regno. Postquam enim declaratum est iudicibus delictum aliquod morte dignum, v. g. Petrum commississe homicidium, idem iudices rem Proregi referunt, & ab eo recipiunt mandatum, ut inquirent de delicto, ac referant, quid invenerint, & præterea facultatem procedendi ex abrupto. Iudices ergo cum reum, vel ex probationibus; vel ex propria Confessione convicerint, morteque puniendum decreverint, referunt Proregi quid actum fuerit, qui sic præcipit, *Excellentia sua providet, & mandat, ut Petrus suspendatur*: quo mandato accepto, traditur petrus Ministris suspendendus.

42. Episcopus ergo Gubernator, de quo agimus, advertens, si hoc modo uteretur, se in irregularitatem incidere, duo immutavit. Primo, ut iudices in posteriore relatione post plenam probationem delicti ipsi Episcopo faciendam, nequaquam referrent, quid ipsi de morte delinquentis statuissent. Secundo, ut ipse Episcopus alio modo subscriberet relationi iudicum, quam alii Proreges consueverint, hoc est modo sequenti, *Illustrissima Dominatio sua providet, & mandat, ut Tribunal inquireat veritatem, & provideat de Iustitia. Quæ commissione habitata, iudices sic decernebant, Stante commissione Illustrissima Dominationis sua Tribunal Magna Regia Curia providet, & mandat, ut Petrus suspendatur, &c.* Quælitur ergo Episcopus, an si dictis mutationibus uteretur, irregularitatem effugeret?

43. Divisi sunt Theologi. Et quidem ex nostra Societate P. Martinus Prates in manus, de irreg. d. 4. c. 2. §. 3. fol. 287. nullo modo Episcopum irregularitatem effugere contendit; effugere contendit Pater Franciscus Bardi. l. c. Equidem dum latissime ab ipsis agitatam hanc quæstionem lego, commendo diligentiam, admiror doctrinam, ingenium utriusque acre complector. Sed mihi videor unica, facillique ratiocinatione quæstionem ex proxime dictis posse dissolvere, quam ipsi satis pluribus prosequuntur.

44. Formetur hoc argumentum. Prælatus gaudens temporalis jurisdictione potest, imo debet potestatem

proferendi sententiam sanguinis iudici Laico committere, ut clare habet Textus C. Episcopus Cln. vel Monachi in 6. & nos supra signatè docuimus non potest autem ipse eam proferre sine inculsu irregularitatis, nec excusari. Sed Episcopus prædictus Gubernator per memoratam formulam, qua uti ipse intendit, proferit sententiam sanguinis, & ex vi illius, & non alterius sententiæ Petrus suspenditur: Ergo Episcopus est irregularis. Ecce argumentum Patris Martini.

Formetur hoc aliud: Prælatus gaudens temporalis jurisdictione potest ex Sacro prædicto Textu, non debet potestatem dictam committere, non potest autem ipse sententiam proferre, &c. Sed Episcopus Gubernator per memoratam formulam, qua uti ipse intendit, proferit sententiam sanguinis, nec ex vi illius sententiæ, sed alterius sententiæ, quæ datur à Tribonali Petrus suspenditur: Ergo Episcopus non est irregularis. Ecce argumentum Patris Bardi.

45. Quæro ergo te studiose Lector, nonne pronuntiabis, veram esse Minorem prædicti argumenti ultimam præmissam à Bardi, falsam vero eam, quam Prates assumit, perpendatur formulæ, qua uti intendit Episcopus Gubernator? Ita sane. Manifeste enim per immutationem illam factam ab Episcopo, novamque illam formulam, Petrus non suspenditur ex vi committentis datæ ab Episcopo, sed ex vi sententiæ latæ à Tribonali, Pater, quia, si hæc à Tribonali non foret, nunquam suspenderetur Petrus, unde clare apparet, illam Episcopi Gubernatoris commissionem, seu verba, nihil aliud continere, nisi delegationem jurisdictionis datæ ab Episcopo iudicibus in causa sanguinis, quam ipse dare iudici Laico sine timore irregularitatis potest, imo à Sacro Textu dare compellitur.

46. Quod autem Prates narrat, Episcopum noluisse acquiescere illis, qui cum ab irregularitate immunitatem habebant, unde obtinere à Summo Pontifice voluisse facultatem sic procedendi, nihil nobis officit: Episcopum enim religiosissimum, teneræque conscientie virum, et majorem animæ tranquillitatem, id fecisse, putandum est.

*Exceptiones dua circa obligationem Prælati non ferri sententiam in causa sanguinis.*

#### PRIMA EXCEPTIO.

*In causa Fidei pro Inquisitoribus, & coram Ministris.*

47. Sacri Inquisitores conclusa processu carissent contra Hæreticum impenitentem, vel Relapsum pronuntiant in eum sententiam definitivam, qua prædicant, illum esse Hæreticum pertinacem, tum tradunt eandem potestati Seculari, proestantes, seu exiis deprecantur, ut, citra sanguinis effusionem, mortisque periculum, illum puniat. Iudices autem Sæculares, nullo viro processu, & sine mora, prædictum Hæreticum sibi relictum, sive Laicum is sit, sive clericus (qui certe prius erat degradandus) morte plectunt. Hac est praxis Tribunalis Sacre Inquisitionis, in qua quæritur, an Inquisitoriam lege Emeric. in Direct. Inquisit. p. 3. in formis, &c. Lege item Castropal. T. 1. r. 4. d. §. p. 14. numer. 10. Sicut de Censur. d. 47. sec. 1. num. 13. Dianam p. 4. r. 2. ref. 101. constantem alios.

48. Et quidem non esse, omnes Doctores conveniunt, sed unde, & quare, non conveniunt citius: ego iudico eos, concurrere ad mortem, sed à Summo Pontifice ab irregularitate liberari, tum propter expresse privilegia Inquisitoribus de hac re concessa, tum etiam favore tacite eo ipso, quod ipsis Summus Pontifex præcipit, ut sic, & sic procedant in causa Fidei tam sancta, & ad Ecclesiæ puritatem maxime faciente. Atque ex hoc, quod Inquisitoribus tot privilegia concessa sunt, quibus impeditur irregularitas, clarum mihi sit, non esse veram doctrinam Castropalæ, l. c. & Suarii loc. cit. dicentium: Ideo Inquisitores non esse irregulares, quia per dictas actiones, si attente considerentur, non concutuntur.



ad mortem: clarum, inquam, mihi sit: Si enim per illas actiones non concurrerent ullo modo ad mortem, non indigerent privilegio Pontificis ad irregularitatem evitandam. Confirmatur manifeste, nam dum potestas Sæcularis non ex alio processu, nec ex alia sententia, quam ipsa ferat, Hæreticum impoenitentem capite plectit, tota occisionis causa moralis est processus, sententia, & auctoritas inquisitorum. Qua ratione ergo non incurrerent irregularitatem, si à Summo Pontifice per peculiaria privilegia non eximerentur ab illa.

49. Quæres, Si non adessent eiusmodi expressa privilegia, possemusne illos liberare ab irregularitate ex eo solo capite, quod modo indicatum est, puta quod tacite Pontifex illos liberet, eo ipso, quod his præcipit, ut sic, & procedant.

50. Respondeo. Possè, docet Gambacurta in simili, de imm. Eccl. 2. §. 7. V. Alique irreg. nota. Is enim sermonem faciens de præcepto Gregorij XIV. quod teneatur Episcopi, facinorosos non exceptos ad Ecclesiam confingentes tradere Curie Sæculari, docet, eos non incurrere in irregularitatem, damnato ad mortem, occisoque dicto facinoroso, quia Gregorius eos ab illa expressè eximit, additque, probabile item esse, eos, non incurrere, etiam si Pontifex expressè non exemisset; satis enim tacite eximit, dum sic fieri, ipse iubet.

51. Confirmari id potest ex Vgol. de Ineg. c. 1. §. 6. Ver. Quid igitur universaliter docente, eum, qui ex mandato Pontificis alium interficit, non esse irregularem, quia iussu (inquit) Pontificis est irregularitatis remissio.

52. Verum ego, quamvis id probabile iudicem in materia fidei, immò, & in materia quacunq; Ecclesiastica; atque adeo in casu nostro: non enim iudicandum est, peccatum ab Ecclesia institutum subire debere eum, qui Ecclesiæ, eiusque Pastori obedit universaliter, ut docet Vgolus, non mihi videtur probabilis: nam sic, quando Pontifex, ut Princeps sui status præcipit suis Iudicibus, ut morte puniant delinquentes, vel suis Militibus, ut occidant hostes in bello iusto, hi Iudices, & hi Milites, secuta horum delinquentium, vel, hostium morte, non incurrerent irregularitatem ex defectu lenitatis; quod certe nemo dicit. Quid si Pontifex iniuste præciperet, ut tu innocentes interficeres; Ego sane te irregularem faciam, ex delicto, si parcas. Dixi modo (ut Princeps), nam, si ut Pontifex alia esset ratio, de qua dicam §. 14. r. 8.

53. Denique hic duo nota. Primum, mihi nequaquam placere sententiam Ioan. Præp. loc. cit. asserentis, non fore irregulares inquisitores, si prædicta omnia rite agant, quamvis omittant protestationem n. 47. dictam; mihi inquam, non placet, quia privilegia concessa Inquisitoribus, & tacita illa Pontificis voluntas, de non incurrenda irregularitate, sunt sub forma præscriptæ protestationis; ea ergo protestatione omiſsa, non habentur privilegia, vel illa voluntas, sicut non habetur ab Accusatore, quando omittit similem protestationem, ut mox §. sequenti declarabimus.

54. Secundò, Quod dictum est de ipsis inquisitoribus, extendi propter eadem privilegia ad omnes eos, qui ex officio concurrunt, vel auctoritatem dant dictæ sententiæ latæ ab inquisitoribus contra hæreticos, item ad Accusatores, ad Testes, ad Satellites, ad Torquentes eos, ut veritatem dicant, & denique ad ceteros omnes, qui inquisitores adiuvant ad munus ipsorum legitime adimplendum, dummodo hæc faciant in Tribunali Sanctæ Inquisitionis, & immediate ad executionem sententiæ de deformatione non concurrant. Legè Avilam, de Conf. p. 7. d. 56. §. 2. dub. 2. Henrig. l. 4. c. 12. n. 5. liter. B. Sayr. de Conf. l. 6. c. 18. n. 15. aliosque.

## SECUNDA EXCEPTIO

De Degradatione, quæ à iudicibus Ecclesiasticis infligi solet.

55. Quicumque ex Prælatis, qui legitime Clericum degradat, eum Sæculari foro tradit, etiam positive, &

directe eum tradendo, nullam incurrer irregularitatem, si forte degradatus à Iudice Sæculari morte puniatur, modo Prælatus adhibeat protestationem, seu intercessionem præceptam in Sacro Textu, quam expressam in Pontificali facile poteris legere, quamque habes apud Molinam, tit. 4. tr. 3. d. 49. n. 13. aliòque citatos à Bonac. de Conf. d. 4. p. un. num. 21. siue aliòque solemnitate Degradationis explicantes. Ratio est fore eadem, ac dicta de inquisitoribus. Si eam protestationem non adhibeat, idem dic, quod modo nunc, procedenti de iisdem inquisitoribus dictum est.

§. XI. De irregularitate ex defectu lenitatis, quæ oritur ex cooperatione ad sententiam sanguinis per accusationem.

1. Textus C. prælatis de Homic. in 6. sic habet: Prælatis, vel Clericis quibuscunque, qui de Laicis suis Malefactoribus querelam penes Sæcularem Iudicem deponentes, & petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, protestando expresse, quod ad vindictam, seu penam sanguinis, non intendunt, imputari non debet, quamvis de lure debeat pena sanguinis irrogari, si index mortem illis inferat, iustitia exigente.

Hæc Textus, cuius tres clausulas breviter, expendimus, nam ceteræ clariore explicatione non indigent.

Prælatis, vel Clericis.

2. Quamquam, Textus mentionem dumtaxat facit de his; eadem tamen ratio est de Laicis. Illud tamen discriminis est, ut Laicus accusator non custodiens, quæ in hoc Canone præscribuntur, secuta morte accusati, incurrat solum in irregularitatem, at Clericus, præter irregularitatem, incidat etiam in peccatum, ut habet Suar. de Conf. d. 40. §. 4. n. 8. Sayr. de Conf. l. 6. c. 18. n. 3. Clerici enim propter suum statum curare debent, ne fiant per irregularitatem inepti ad Ordines. An peccatum hoc sit ex se mortale, ex dictis lib. 3. opus. de Sacrific. Missæ. c. 1. §. 8. a. n. 7. colligi potest.

Querelam deponentes.

3. Sive denunties, sive querelam exhibeas, sive formaliter accuses, nisi in casibus in hoc Textu concessis, de quibus mox, semper eris irregularis, secuta deformatione rei, quia sic moraliter influis in illam, & tunc numeraris inter Ministros iustitiæ.

4. Hinc multo magis Custodes viarum, quibus curæ est, referre iudicibus quicquid ibi agi contingit, si referant delicta aliquorum, unde eorum aliquis reformetur irregulares erunt, quia hi Ministri tunc iustitiæ sunt.

5. Quid de homine privato, qui cum passus sit aliquid à iure, peti à iudice, ut malefactor capiat, vel ubi latet, ostendit, vel similia.

Respondeo. Hic inter accusatores est numerandus. Ita Squillat. de oblig. Cler. p. 6. n. 93. Sayr. lib. 6. c. 18. n. 7. de furt enim crimen iudici: impedit tamen posset irregularitas, si ab ipso fiat protestatio, de qua mox n. 34.

6. Quid de illo, qui furem inveniens domi, vel videns furtum alportari, clamat, alios convocans: Ecce furem, Ecce furem, eum capite, eum capite.

Respondeo, de hoc mox commodior erit sermo §. 13. n. 24.

7. Movit quidam Iuris Canonici peritus hanc dubitationem. Clericus quidam existens in Ecclesia tradidit Episcopo Malefactorem, qui ad eandem Ecclesiam confugerat, contra quam Episcopus sententiam rite tulit, eum non gaudere immunitate, unde eum capientes iudices Sæculares legitimo suspensio punierunt. Dubitavit iuris Canonici professor, an Clericus incidit in irregularitatem? Sed quidam doctus Theologus distinxit.

M m 4 Si



Si Clericus ex se Malefactorem Episcopo tradidit, sciens, vel dubitans, de periculo eius mortis, irregularis erit, sed si ne dubitavit quidem, nullam irregularitatem incurrit. At vero, si tradidit Episcopo, ipso Episcopo mandante, non erit irregularis, quia, tunc egit, ut minister Episcopi & ut unum faciens cum illo, quem Gregorius XIV. liberat ab irregularitate, ut diximus modo §. 10. n. 52.

8. Ego etiam si Clericus ex se tradiderit, semper excusare ab irregularitate, qui non tradit, ut minister Iustitiæ Sacularis, puta, nec ut Satelles, nec ut accusator, nec ut Delator, nec ut testis, &c. At solos Ministros iustitiæ incurrit irregularitatem hanc ex defectu lenitatis, mox late confirmabimus. Adde, traditionem hanc semper esse ex taciō mandato Episcopi, qui non vult in suis Ecclesiis Malefactores, immunitate non gaudentes.

*De suis Malefactoribus, quoad malum illatum.*

9. Suis (inquit Textus) Quare is, qui illum accusat, à quo in propria persona, vel propriis bonis læsus fuit suum Malefactorem in omnium sententia accusat, unde, si Dominus, si Prælati, Regularis, si Magistratus, cui ex officio incumbit curare bonum publicum, accusent eum debita protestatione eos, qui Servum, Religiosum, Vassallum offenderunt, suum Malefactorem accusant, quia Servus, Religiosus, Vassallus sunt respectivè de bonis Domini, Prælati, Magistratus. Addit Bonacina, loc. mox citando idem esse, & modo dicto accusat eum, qui offendit aliquem sub tua protectione existentem.

10. At comprehenduntur hic mater, pater, consanguinei, ita ut, si hi accusent eos, qui filium, filiam, consanguineos, &c. offenderunt, &c. contra, dicantur accusare suos Malefactores.

Respondet, unum mihi hic esse certum, alterum non item. Certum est comprehendere, si accusent de contumeliis, & iniuriis factis contra prædictos: nam iniuria facta filio, vel consanguineo iudicatur esse patris, vel alterius consanguinei, & de contra. Quare, si accusent, rectè possunt dici accusare suos Malefactores. Incertum autem est mihi, si accusent de damnis illatis rebus, hoc est de bonis temporalibus, v. g. de pecunia per furtum sublata. Cum enim pecunia patris non sit pecunia filij, & pecunia consanguinei, multo minus, sit bonum reale alterius consanguinei, non possunt furantes pecuniam ab uno ex his, dici Malefactores alterius. Quare Bonacina de cens. d. 7. q. 4. p. 2. n. 3. Vgol. de irreg. c. 6. §. 9. num. 4. cum aliis negant sine irregularitate posse prædictos accusare. Sed Copinch. de Sac. d. 18. dub. 10. n. 93. Ioan. Præp. 3. p. 9. §. 5. de irreg. dub. 13. num. 101. Diana, p. 4. tr. 2. res. 33. concedit, semper cum debita protestatione. Ratio fortasse est, quia etiam quoad bona realia malum illatum meo consanguineo propter connexionem sanguinis potest dici meum. Qui autem hi consanguinei sint, qui possint suorum nomine venire, habes apud Clarum, in Praxi crim. q. 14. V. Volo & Abb. c. de car. n. 7. de testib. Felin. C. cum dilectus num. 9. de accusat. aliòque qui suorum nomine venire, docent Patres filios, nepotes, aliòque ascendentes, descendentesque, quibus addunt Diana, & Coninch. II. co. fratres.

11. Plus addit Gibalinus, de irreg. c. 4. q. 3. num. 60. citans Suar. d. 47. §. 2. num. 12. & 15. Putat enim, quando accusatio est necessaria, ad reparandum damnum iniunctum (de quo hic agimus) tertio cuique illatum (etiam si omitti accusatio possit sine peccato (non fieri civiliter accusantem irregularem (intellige, si non est alia via illud reparandi) quia non præsumitur Ecclesia, voluisse impedire licitam defensionem, & auxilium Innocentium. Intellige item cum debita protestatione mox explicanda, saltem pro foro externo, ut habet idem Gibalinus ibid.

12. Quæres, Si damnum mihi à Grassatore v. g. illatum

alio modo mihi compensare, quam accusando possim, possum nihilominus illum accusare, & servari constitutionibus præscriptis, irregularem, secuta accusatio de formatione, non incurritur.

Respondet, cum Bonacina, l. c. n. 3. Squill. l. c. n. 94. Suar. de Cens. d. 47. §. 2. n. 7. contra Ang. V. Homi. §. 2. n. 4. & contra Silvest. quæst. 8. posse, immò, etiam contra Constitutionem aliquando sic peccare, non tamen in irregularitatem incidere, quia hic modus accusationis absolute est à Sacris Canonibus concessus, si agatur de tuo damno, id enim non extendo ad casum, in quo agitur de damno allato alicui tertio, nam propterea modo n. 11. in casu damni alieni interpolui illam parentem (intellige, si non est alia via, &c.

*Quoad malum inferendum.*

13. Scio, Petrum parare insidias suo adversario. Ego id denuntio iudici, unde Petrus convictus deformatione irregularis Scio Petrum moliri rebellionem contra Regem, Iudici id denuncio, unde Petrus mortis periturus, erone irregularis? &c. de similibus.

14. Respondet, Pro tota hac questione in hac regula. Si accusans accuset, deferat, denuntiet compulsi lege iustitiæ, vel charitatis, ne scilicet damno illo immensum afficiatur proximus, liber erit ab irregularitate. Ratio regularis est, quia lex hæc irregularitatis, Christi mansuetudinem referens, non potest fuisse inducta cum damno Innocentium, obligans ad non manifestandos eos, qui mala moluntur contra proximum, & quæ obliget ad non observanda præcepta charitatis, atque iustitiæ. Quærit ergo quis, ut observet dicta præcepta, accusat, conservatio præcepti facit, ut ea accusatio sit, & consequens sit in honestate observationis præcepti, & valde per accidens censetur, quoad ipsum, consequens definitionis.

15. Fit autem accusatio, seu denuntiatio ex obligatione præcepti, si concurrant duo. Primum, ut fiat de malo, quod in futurum imminet. Secundum, ut malum sit publicum, sive private persone non possit averti, nisi accusatione, vel delatione. Quare, si potest averti alio modo, vel, si potest solum per denuntiationem malum independentis in genere sine designatione persone, in venio illo alio modo non utaris, sed designes personam, singularis crisis, secuta de formatione, quia tunc, etiam denuntiatio ex motivo charitatis, non tamen ex obligatione five eiusdem charitatis, sive iustitiæ. Ita Docet Suar. de Cens. d. 47. §. 2. n. 14. Fatina, q. 57. n. 51. num. 67. Fill. tract. 19. c. 9. num. 249. late Gibal. de irreg. c. 4. q. 3. num. 3.

16. Atque in prædicta delatione facta ex præcepto obligante non est necessaria protestatio, ut contra Cuietanus, aliòque ap. Sayr. l. 6. de Cens. c. 8. n. 12. rectius docet Molina; Tom. 1. tr. 2. d. 109. n. 7. Avila p. 7. de Cens. d. 5. §. 2. dub. 12. hæc enim est remedium iniunctum à Sacris Canonibus ad removendam irregularitatem, quæ aliàs ex delatione erat incurrenda. At ex delatione facta ex obligatione præcepti, nulla unquam incurritur de irregularitas.

17. Ex dictis collige cum Suar. loc. cit. num. 16. in discrimina inter accusantem in causa propria, & accusantem in causa aliena, nam ad evitandam irregularitatem, accusare in propria causa quis potest. Primum, cum ob damnum sibi illatum modo supra dictum, aut ad præcavendum malum de futuro. Secundum, potest, etiam si damnum sibi illatum alia via rescire sibi possit, ut diximus n. 12. Tertio potest in casu, quo ipsi licita est, et permessa accusatio, quamvis nequaquam obligans, si causa aliena. Primum, non potest quis denuntiare, seu accusare, nisi de damno futuro inminente, & forte de damno illato, quod ex Gibalino indicavimus n. 11. Secundum, non potest, si alia via obviare valeat prædicto damno inferendo, quod est dicere, non potest, nisi ad accusandi, vel denuntiandi obligatio.



His adde, in propria causa, & in casu dicti n. 1. omnino pramittendam esse protestationem, sed in aliena hac obligante, non item, ut dictum modo est n. 16.

*De deferente malum leve, unde nihilominus mors accusati secuta sit.*

18. Quidam non multis abhinc annis iuste accusavit suum adversarium de levi crimine, vel in causa civili, cui nullo modo aliqua deformatio debebatur. Sed adversario detructo in carcerem plures alii accusatores apparuerunt cumulatim gravissimorum criminum probationes, unde reus capite punitus interit. Primus accusator fuit irregularis, si protestationem mox dicendam omisit.

19. Respondi, nequaquam fuisse, quia causa mortis non fuit accusatio illa levis, quæ ad summum fuit causa remota, & occasio. Ita Sayr. l. c.

20. Sed quid, si ab hoc levi Accusatore mors accusati prævisa fuisset, vel de ea fuisset dubitatum.

Respondeo, fore tunc ipsum levem accusatorem irregularem. Ita Sayr. de cens. l. 6. c. 18. n. 6. si protestationem omisit, quia tunc prima accusatio conjuncta cum cæteris non est levis, sed certè gravis, ut punitio orta esse præsumatur ab omnibus conjunctim, & illa prævisio facit, ut tua accusatio non sit amplius causa remota, sed proxima mortis, si enim prævidisti, debebas tibi cavere per canonicam protestationem.

21. Si propter improbitatem, vel malitiam mors infligeretur ei, quem accusasti de crimine levi, & prævidisti, vel dubitasti de morte, quia tunc mors ostenditur conjunctim ex tua accusatione, & ex iniquitate Iudicis, te irregularem ex delicto facerem.

22. Quid, si accusatio fuit de crimine levi, tibi que leve detrimentum inferente, sed cui ex aliqua peculiari lege mors debeatur? Explico, solent Duces exercitus, vel Principes, utrum bene l. 1. in Decal. c. 1. §. 3. a. num. 13. diximus) ob bonum, fortasse publicum, prohibere, ne quis furtum, etiam leve, faciat sub poena capitis; multis enim militibus parvum factum committentibus depauperari aliquando hominem contingit, singulis enim summentibus unum vix v. g. racemum, depilatur tota vinea. Quæri ergo potest, an, si militem de hoc levi furto sine protestatione accuses, ejus morte secuta, irregularitatem incurras.

23. Respondeo, Sine dubitatione incurris, quia ex tua accusatione jam cum illa lege, quam supponimus te scire, oritur occisio. Et quidem, si lex est iusta, eris irregularis ex defectu lenitatis, si injusta, certè eris ex delicto, quia ad occisionem injustam cum iudice injusto cooperaris.

24. Item dic, si idem latro furtum leve ex bonis Titii v. g. furetur, & aliud leve ex bonis Caii, & aliud simile ex bonis Antonii, &c. Nam, si illum quilibet ex his latronem accuset sine protestatione, unde is ob multiplicata illa furtiva morte plectatur, erit, propter eandem rationem, accusans irregularis.

25. Præter in manus. de irreg. d. 4. c. 4. §. 6. n. 32. fol. 302. asserit accusatorem propter leve sibi damnum è dicto levi furto illatum, etiam si præmittat protestationem, fore irregularem quia est contra Christi lenitatem, velle te prosequi causam mortis ob tam leve damnum tibi illatum. Adde, ideo protestatione præmissa, conceditur, posse accusare, ut tollatur occasio, ne iniqui grave damnum Clericis inferant: at quod damnum est unius uvæ botri, vel unius oboli furtum pati.

26. Verum, posita iustitia legis, hæc doctrina firma non est; clarè enim, & absolute Sacri Textus ab irregularitate liberat eum, qui iuste accusat cum protestatione, quamvis deinde (Iustitia tamen exigente) de forte mori reus. At, si lex prædicta est iusta, iuste accusat Clericus iustèque condemnat Iudex. Unde ergo, si præmissa tite est protestatio, subdendus sit Clericus irregularitati?

*Penes Sæculares Iudices.*

27. Si quis Ecclesiasticus habeat jurisdictionem sæcularem, tunc accusare de causa sanguinis, apud ipsum, est, cum accusare penes iudicem sæcularem; tunc enim Ecclesiasticus prælatus, vel iudex ab illo in hac jurisdictione delegatus, iudex est sæcularis.

28. Accusare autem apud Inquisitores hæc locum non habet, quia supra vidimus ejusmodi Accusatorem eximi per Pontificis dispositionem ab irregularitate.

29. Et eodem modo accusare, quempiam apud Iudicem Ecclesiasticum, ut Ecclesiasticus Iudex est, hic locum non habet, quia Iudex Ecclesiasticus nunquam ad pœnam mutilationis, mortisve procedit.

*Petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, id est agunt civiliter, non criminaliter.*

30. Ea appellatur causa criminalis, in qua examinatur, seu judicatur de crimine alicujus, ea civilis, in qua agitur solum de interesse.

Porro eadem causa criminalis dicitur agi criminaliter, si de crimine agatur in ordine ad illud puniendum, sive per pœnam pecuniariam sibi commodo attribuentem. Dicitur vero agi civiliter, si de crimine agatur in ordine ad refectionem damni illati, puta, ut tibi læso à latrone pecunia ab ipso tibi ablata reddatur, vel etiam ad cautelam, hoc est, ne iterum læso tibi damnum, injuriæque congeminet. Vide de his Doctores Clar. in pract. crim. §. ult. & §. 1. Macar. de probat. lib. 1. c. 146. Far. q. crim. 100. c. 1. a. n. 3. Tusch. V. crim. quando dicitur causa civilis, 1083.

31. His præmissis, dico Primum, agenti criminaliter non prodest protestatio ad evitandam irregularitatem, si mors accusati ex vi talis actionis consequatur. Ratio est, quia tunc protestatio esset contraria facto; si enim petitio, seu actio tua sit ad vindictam, quomodo cohererebit cum protestatione, per quam dicis te nolle vindictam?

32. Dico Secundò, ut evitetur irregularitas ab Accusatore, seu Denunciatore, tria concurrere omnino debent. Primum, actionem, quamvis ex se criminalem, non debere criminaliter intentari. Secundum, debere præmitti protestationem mox explicandam, quia ipsa est de forma necessaria, ac substantiali. Ita Vgoh. de irreg. cap. 6. num. 1. Tertium, ut accusatio, seu delatio non sit, nisi de iis, quæ sunt necessaria ad prædictam actionem civiliter intentam.

33. Nota, quando in quodam Textu, C. Postulastis de Homic. excusatur ab irregularitate is, qui prætendens interesse, agit criminaliter, non esse contra prædicta: In hoc enim Textu illud (criminaliter) accipitur materialiter, hoc est agere, vel accusare de crimine, nam propterea additur prætendens interesse, non ergo prætendens vindictam, quod esset agere criminaliter de formali. Ita rectè explicat Avila de cens. p. 7. d. 5. sect. 2. d. 10. Val. diff. 2. V. Accus. cum aliis.

*Protestando expressè.*

34. Forma hujus protestationis, quam Canonicam appellamus, quia est à Sacris Canonibus præscripta, hæc est: tres clausulas continens.

Accuso Primò, C. Prælatus de Hom. in S. vel denuntio Petrum v. g. grassatorem de furto mihi illato, ac Secundò peto, ut damnum mihi rescilatur, & caveatur, ne in futurum simile quid is contra me molitur; expressè tamen Tertio, profiteor ac dico, nolle me, ut contra ipsam Petrum vindicta sanguinis exerceatur.

35. Si à te exhibeantur priores duæ partes dictæ protestationis, omissa tertia, nulla erit protestatio, quia in tertia maxime consistit forma ipsius.

36. Præ



36. Præterea est faciendum coram eo, ad quem deferretur delictum, seu delictum jam fuit, id est, vel in ipso primo limine querelæ, vel antequam processus fuerit absolutus, vel saltem antequam sententia fuerit lata, quia sic potest semper impediri, quantum est ex parte Accusatoris, rei deformatio, Ac post sententiam, licet ante ejus executionem, inutiliter fieret, quia executio impediri non potest post latam sententiam. *Leg. Avilam loc. cit. dub. 9. Sayr. de cens. l. c. 18. n. 3. aliisque.*

37. Quoniam vero à jure non requiritur, ut hæc protestatio fiat cum scriptura satis erit, si solis verbis proferatur, licet ad majorem probationem, consulendum semper sit, ut fiat in scriptis, coram testibus, in foro judicario.

38. Denique non est necesse, ut fiat ex vero animo liberandi reum à deformatio. Licet ergo, vel Primum scias, videasque crimen, quod defers, esse grave, unde certò mors reo sit inferenda, vel Secundò, tu illum maxime exoptes, & ficto animo externe protesteris, evades, morte secuta irregularitatem: quicquid in hoc secundo aliqui, ut Nav. l. c. 226. Sylv. V. *Homic. q. 2. §. 8. Ang. V. Homic. §. 6. contradicant, quia satis tu servas, quod Canon præcipit, præcipit autem duntaxat, ut tu demonstres velle Christi lenitatem; &c. & ita sustinet Coninch. de Sac. d. 8. dub. 10. n. 93. G. Hort. de irreg. diff. 11. n. 141. Diana p. 4. m. 2. ref. 75. aliisque.*

#### Institia exigente.

39. Ex hac clausula advertis, tibi nihil suffragari protestationem, si verum crimen delulisti, sed illud per falsos testes probasti, vel si judicem muneribus subornasti, vel eundem metu compulsisti: sic enim non adfuerit conditio iustitiæ, immò, sic, te fore irregularem ex homicidio injusto, si illud sequatur, nulli dubium esse potest.

§. XII. De irregularitate, quam incurrunt testes in judicio ratione cooperationis ad occisionem justam.

1. Testis quicumque iuste testificans, seu approbans, coram iudice Laico in causa sanguinis, sit irregularis ex defectu lenitatis. Ratio est, quia cooperatur ad deformatioem, ad quam damnari quis non potest, nisi causa per testes probetur, nam propterea testes sunt ministri, seu sunt assumpti, ut Ministri iustitiæ. Excipe, nisi quis testificetur ex obligatione præcepti.

2. Dixi (quicumque) id est sive Laicus, sive Clericus (quicquid dicat Farinac. q. crim. 61. n. 66. alique ab ipso citati, excludentes testem Laicum ab hac irregularitate) nam lex Canonica de irregularitate considerat actionem testificandi, illamque irregularitati subiecit, at actio hæc eadem est in Laico, atque in Clerico. Ita Covarr. in Clem. si furios. p. 2. §. 5. n. 5. Suar. de cens. d. 47. sect. 3. n. 2. aliique. Solum nota clericos peccaturos sic testificando; id enim his est prohibitum, ut fuisse tradit Avila de irreg. d. 5. sect. 2. dub. 13. concl. 1. probatque, id quod non est in Laico, addens, Episcopum non posse dare licentiam Clerico testificandi in causa sanguinis contrarium, sed solum in favorem.

3. Nota, si testes fuerint multi, omnes incurrunt in irregularitatem, morte testificati secuta, quia ex omnium testimonio concluditur veritas totius iudicii.

4. Dixi (seu approbans) non solum enim testis examinatus, sive juratus, sive non, sed etiam quicumque sua auctoritate approbat, ut reus torqueatur, &c. hic comprehenditur, hi enim sunt, ut ministri iustitiæ, illique iudex oritur, ad condemnandum reum.

5. Dixi (iuste) si enim injuste testificaris, unde quis accidat deformati, te fieri irregularem ex homicidio injusto voluntario patet ex supradictis.

6. Dixi (coram iudice Laico) nam, si sis testis coram Ecclesiastico, qui nunquam procedit ad deformatio-

nem, vel coram inquisitore, à quo potest privilegium ablatum esse irregularitatem non multo antea dicitur, hic non comprehenditur.

7. Dixi (in causa sanguinis) quia in causis mortis civilibus, ut item in causis, in quibus non est veritas deformatio, potest testis quis esse sine metu irregularitatis, nam, si deinde iudex ex hujus testificatione procedat, vel propter imperitiam, vel propter iniquitatem ad deformatandum reum, ipse iudex imputabitur deformatio, non tibi, quando id nullo modo prævidisti, nam si prævidisti, nec sufficienter cavisti, te esse irregularem ex delicto supra diximus §. præced. n. 21.

8. Dixi denique (excipe, nisi quis testificetur ex obligatione, &c.) nam tunc propter similes rationes, quæ a simili diximus de Accusatore sup. §. 11. n. 14 & 15 dandum est non incurriri irregularitatem.

9. Illud aliquando favere potest absolute testificanti in causa sanguinis. Nam si iudex ex aliis probationibus, nulla prorsus ratione ab ipsius testis onore notam, sententiam sanguinis protulit, irregularitate non efficitur testificans, quia tunc perinde est, ac si is nihil testificatus esset. Ita Navar. conf. 18. de Homic. Vgol. de Irreg. c. 7. num. 9.

10. Advertat tamen Testis, sicuti idem debet adverti ab Accusatore diximus §. 11. n. 32. ne testetur, nisi ea quæ ad causam civiliter intentandam, probandamque necessaria sunt. Si enim sufficit ad aliam civilem actionem testificari de futo, non potest testificari de delatione armorum prohibitionum, &c. At certe poterit, si non sufficit, puta quia non val. res probandi, tum esse committum, nisi probaretur futo, in causa fuisse usum, &c.

11. Inquires, Testes incurruntne irregularitatem, quando testificantur in causa sanguinis pro eo, quod protestatione superius explicata accusat. Iam Malactorem, ut damnum is relaxat, si forte iulianum pro de Ruum morti tradat.

12. Respondeo. Probabile est incurrere, tunc Coram loc. cit. n. 4. Vgol. de irreg. c. 6. §. 9. n. 3. Bonac. de Conf. q. 4. p. 3. n. 8. sed non minus probabile est, non incurrere. Ita Farinac. q. crim. 62. num. 77. Felin. c. 2. de cens. 2. alique. Ratio prioris probabilitatis est, quia periculum non incurrendi irregularitatem, conceditur eodem accusanti, qui accusat in propria causa, sed Testis testificatur in causa aliena, in causa enim propria nunquam quis admittitur, ut Testis.

Ratio posterioris probabilitatis est, quia Canon concedens id Accusatori, omnino debuit id concedere Testibus, secus quid juvaret Accusatori accusare, si de Testes retardarentur à testificando ex metu irregularitatis.

13. Hic autem advertit, Doctores citatos committere supponere, etiam Testem debere premittere suam protestationem: at certe non minus probabiliter ea potest, non debere, quia facta protestatio ab Accusatore, sub illa dari Testimonium à Testibus substantiatur, quod est ad ejusmodi accusationem necessarium. Et quo colligo, si in accusatione facta forte non fuit ejusmodi protestatio, tunc enim vero oportere à Teste premitti.

14. Inquires Secundò. Testis metu gravi compellitur ad testificandum in causa sanguinis criminaliter, incurrine irregularitatem?

Respondeo. Si id faciat metu peccati in casibus super allatis, urgente nimirum præcepto iustitiæ, vel Charitatis, non incurrere jam satis dictum est superius. At verò, si faciat ex metu extrinseco illato ab aliquo, quoniam iudice, illum cogente, major est difficultas.

15. Dico tamen cum H. nre. lib. 14. cap. 12. num. 9. Suar. de Cens. d. 47. sect. 3. num. 8. Vgol. de Irreg. cap. 7. n. 3. Avila de Cens. p. 7. d. 5. sect. 2. dub. 12. G. Hort. de Irreg. d. 2. diff. 11. num. 40. Dian. p. 4. n. 2. ref. 31. cum in irregularitate incurrere, sive iuste fuerit, sive injuste, nullum tamen. Ratio est, quia semper cooperatio dicitur, quoniam



lis est cooperatio Testium, quando ea est voluntaria, et causa inducens irregularitatem ex Sacris Canonibus: At metus non tollit voluntarium absolute, ut alibi cum S. Thoma fuisse probatum est, ergo, &c. Et ex alia parte hic supponimus, non adesse nunc obligationem naturalem iustitiae, vel charitatis iuxta supradicta §. praeced. n. 14.

16. Neque obstat, metum gravem excusare à poenis, & censuris, cum Ecclesia non intendat obligare Fideles cum tanta difficultate, quantum est metus gravis, non obstat, inquam, quia hae irregularitates de qua loquimur, non est poena, vel censura, quae contrahatur ex culpa, sed sine culpa ex defectu lenitatis, quae fuit in Christo D. mino.

17. Scio à Diana, l. c. sine, Coninch. de Sac. d. 18. d. 10. p. 96. Ioan. Præp. d. 5. de irreg. dub. 13. n. 105. Bonac. de Conf. d. 7. q. 4. p. 3. n. 8. aliique probabiliter vocari sententiam docentem, hunc non fore irregularem, sed eorum rationes, si accurate expendantur, nihil consunt.

18. Illud denique ne te hic praeterat, testes (idem dic de accusatores, advocato ex officio, &c.) dum causa criminaliter pendet, non possunt ad Ordines promoveri, quia, si sint victores, erunt causa deformationis, atque adeo irregulares: si causa cadant, erunt fortasse infames ratione calumniae. Lege Maiolum, l. 2. de irregul. cap. 7. num. 4. & 5.

### §. XIII. De irregularitate, qua oritur in aliis iustitiæ Ministris.

1. PRæter iudices, accusatores, & testes, de quibus, haecenus dictum est, incurrunt etiam irregularitatem hanc (morte rei, vel mutilatione secuta) Procuratores, Advocati, Consiliarii, seu Assessores (intellige ex officio, idque in causa criminali, nam de aliis, qui concurrunt non ex officio dicemus §. sequenti) incurrunt item notarii, seu scribe, commissarii, sollicitatores, qui iudicem, ad dandam iustam sententiam deformationis ex officio adiuvant. Iustam, dico, si enim ad iniustam, eos fore irregulares ex delicto, iam sæpe diximus in similibus.

2. Pari modo incurrunt Satellites, Carnifices, catenique, qui executionem deformatis exhibent, vel ei executioni auctoritative assistunt, ne impediatur executio. Quorum omnium ratio est, quia hi ad deformationem concurrunt, tanquam ministri iustitiae.

3. Huc etiam convoco eos, qui occidunt banditos proscriptos, seu foriudicatos, de quibus occidendis, facultatem legitime, ac iuste dedit Princeps, quia tunc quilibet de populo constituitur Minister Reipublicae. Ceterius autem notat, eam occisionem non posse licite fieri a Clericis, quia hi non valent constitui Ministri iustitiae à Principe: quare, si ipsi proscriptum occidunt, erunt, ait, irregulares ex homicidio iniusto, quia non occidunt ex legitima facultate. Verum id resolvitur melius paulo inferius, hoc. eod. c. 15. §. 14. n. 74. milites occidentes hostes in bello iusto hic comprehenduntur, quia tunc ipsi constituti sunt Ministri contra hostes à Principe, sed de illis separatim erit post pauca disputandum.

An contrahatur irregularitas ex defectu lenitatis ab illis, qui cum non sint Ministri iustitiae, cooperantur iustitiae ad deformationem alicuius.

4. Theologus v. g. vel iurisperitus legum civilium, vel Sacrorum Canonum, qui non ut Advocatus in ea causa (de hoc enim iam dixi), vel confessorius, vel Parochus, uno verbo omnis ille, qui non est Minister iustitiae, hoc est non habet ex officio adjuvare Iudicem ad sententiam sanguinis ferendam, nec cooperari ex officio ad executionem dictae sententiae, inquam, reo occiso, vel mutilato, incurrunt irregularitatem, si sine peccato cooperantur ad illam.

5. Si id ab antiquioribus scisciteris, tot distinctionibus te distinebunt, ut potius scrupulos ingerant, ani-

mumque opprimant, quam illum per claram doctrinam elevent: Si à non indoctis recentioribus, iisque pluribus, idem inquiras, uno, vel altero verbo te expedient, negabunt enim hos esse irregulares, quia solis Ministris iustitiae, vel militibus in bello iusto hae irregularitas imponitur.

6. Sed ecce, insurgent statim antiquioris doctrinae tenaciores, Sacrorumque Canonum rigidiores interpretes, & cum Martino Prate in *manuscr. de irreg. 4. c. 10. n. 5. iuncto n. 25.* exclamabunt, hanc esse sententiam, nec tutam, nec probabilem, nec iure, nec ratione fundatam, immò omnino absurdam, & falsam. At bona verba, quæ so, temperate vos ab ira, & qua ratione recentiores hanc doctrinam fulciant, sedatis, præcordiis accipite.

### Probatum prædicta recentiorum sententia.

7. Sententia, quam probandam suscipimus, hæc est: irregularitatem ex defectu lenitatis, solum subeunt ij, qui ad deformationem, vel causam accelerationem iustitiae, Ministri iustitiae, concurrunt, quales sunt ea genera personarum, quæ diximus n. 1. 2. 3. & 4.

8. Ceteri, qui ad Ministros non pertinent, irregularitatem non contrahunt, si sine peccato concurrant, nam, si cum peccato, dicam mox n. 16.

9. Probatio autem potissima, qua hæc sententia persuaderetur, illa, est satis efficax, in hunc modum efformata. Irregularitas ex vulgari omnium doctrina solum incurritur, quando ea expressa est in iure. At irregularitas ex defectu lenitatis solum est expressa in iure contra Ministros iustitiae, non vero contra non ministros, ergo ab illis dumtaxat, non autem ab his contrahitur.

10. Adversarij Minorem huius argumenti opposito modo efformant sic: At irregularitas ex defectu lenitatis est expressa in iure contra omnes, sive ministros, sive non ministros: Atque pro sua sententia sic concludunt. Ergo ab omnibus sive ministris, sive non ministris contrahitur.

Possent asserere omnes textus, in quibus fundantur adversarij in hac sua minore firmam, sed mea brevitatis id renuit, cum potissimum quilibet possit, si attente eos legat, cognoscere, nunquam in illis expressè contineri, quod ipsi volunt. Adde, satis debere cuique sufficere auctoritatem doctissimi Patris Vasq. apud Turrianum, d. Conf. 2. d. 66. dub. 3. & G. Hurt. de irreg. d. 2. diff. 1. n. 40. dicentis, in iure non inveniri, pro non Ministris, impositam esse eiusmodi irregularitatem.

11. Mihi autem Sacros Canones evolventi solum quædam definitio Clem. IV. & quidam Canon Innoc. III. videtur uterque contra nos asserri posse, quæ propterea hic subscribo, & solvo. Figura autè casum cum Abbate, in C. sent. ne Clerici, vel Monachi, & aliis, in hunc modum: Princeps quidam cum accepisset litteras à suo ministro, in quibus monebatur, ut talem hominem facinorosum in tali loco latentem capi iuberet, & capite puniri, dedit legendas suo Clerico. Is paruit, legitque unde homo ille morte multatus est: étne clericus irregularis?

Respondet Abbas, sic idque, quia sic definitur, inquit, Clem. IV. qua posita definitione, jà apparet, incurrere irregularitatem hanc, etiam à non Ministro iustitiae; Clericus enim ille iustitiae Minister non erat.

Eadem definitio confirmari potest ex verbis Canonis Innoc. III. C. sent. ne Cler. vel Monach. in quibus expressè prohibetur, ne quis Clericus litteras scribat, vel dicat pro vindicta sanguinis destinandas.

12. Verum hæc facile solvuntur, nam Primò, de definitione prædicta Clem. IV. non constat. Præferatur eius authentica, & manus fortasse dabimus. Secundò, ea concessa, Clemens fortasse voluit sequi opinionem ea arate communem Canonistarum. Tertiò, quis tibi affirmavit illum Clericum non fuisse ministrum Principis in omnibus obsequiis, atque adeo etià in criminalibus expediendis, scribendis, legendis.

13. Ad confirmationem Respondeo, in eo Textu, ut & in aliis, prohiberi, ne Clerici sint ex Officio Ministri Principum



Principium in rebus pertinentibus ad sententiam sanguinis, & merito, tum propter periculum, ne secuta executione sententiae, sint irregulares, quia tunc ad deformationem concurrent, ut Ministri iustitiae, tum, ne commisceantur negotiis secularibus.

Verba Textus haec sunt.

*Sententiam sanguinis nullus Clericus dicet, aut profert, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut ubi exerceatur, interfuit.*

Et paulo post. *Nec quisquam Clericus litteras dicet, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas, unde in Curia Principum hac sollicitudo non Clericis, sed Laicis committatur.*

Vides, Textus non clare loqui de quacunque cooperatione, sed de illa, quae est ex officio? Certè ea verba (*exerceat in Curia Principum hac sollicitudo. &c.*) clare dictum officium ostendunt.

14. Stet igitur, hanc sententiam, quae non multis abhinc annis nova aliquibus visa est, iam nunc esse admodum probabilem, tum propter rationem dictam, tum propter auctoritatem tot Doctorum insignium, qui eam hodie, ut probabilem praedicant, tum, quia innumeros serupulos à Fidelium conscientis amoveret, quos quidem serupulos à Sanctissimis patre Ecclesiae legibus foveri, credendum non est.

15. Doctores autem eam sequentes plus quam triginta numerant, & citat Diana, p. 11. r. 2. ref. 63. Patrem Valsq. omnium antesignanum, Torrianum, Delugo, d. 22. de pen. num. 3. G. Hurt. d. 2. de irreg. diff. 11. n. 4. Lezanam, Bassum, Baunium, Cœlestium, Machardum, Stellam, Ciarlinum Antonellum, Verticel, Ioan. Pontium, Brunum, Constantinum à Castro, Guazinum, Dicastillum, Carpensem, Escobar, Castropol, de Conf. d. 6. p. 14. s. 3. num. 7. Valentiam, Pellizzarium, Martinon, Remigium, ipsumque Dianam, quibus adde novissimè Leandrum de irreg. tract. 2. de 7. q. 31.

16. Siscitabitur Curiosus, rationem copventientiae, unde Legislator statuit solos Ministros iustitiae esse dictae irregularitati subiicendos, non vero alios.

Respondet, Mihi illa venit in mentem, quia Legislator iudicavit cooperationem ad necem, quamvis iustam, sed ex officio, minus habere lenitatis, cum, veluti ex habitu, ad occisiones illas patrandas sit ex dicto officio paratus semper, unde, etiamsi semel patraverit, ab altari tamen eum esse removendum censuit, quia patravit ex habitu. At cooperantem sine peccato, & quidem non ex officio, cum non cooperetur ex habitu, idem legislator iudicavit, non esse alienum à Christi lenitate, unde nec eum esse Irregularem.

*Corollaria, quae ex praedicta sententia colliguntur ad praxim.*

17. Hinc ergo Primò, illi, qui vendunt (ait Gaspard. Hurt. l. c. n. 39.) aut donant ligna ad vivos comburendos, vel gladios, & funes, aliaque instrumenta ad interficiendos delinquentes; Faber lignarius, qui furcam erigit, Famuli non ministri iustitiae, qui à notorio ministro iustitiae dictata de punitione deformitatis scribunt; illi, qui vendunt, vel dorant arma militi eunti ad bellum iustum, Servi non ministri iustitiae, qui adducunt equum Domino, qui est iustitiae minister, ituro ad locum supplicij, ubi auctoritatem tribuat delinquentis occisioni, illi, qui sive voce, sive punitione instigant iumentum, quo interficiendus vehitur, quamvis hi videant, advertantque, inde mortem delinquenti notabiliter accelerari, confessarii, & quicunque alij dantes consilium poenitenti, iudici, aut cuilibet alteri officiali publico, etiam immediato executori, nempe Carnifici, ut occidant, vel cito occidant aliquem delinquentem, etiam hunc, vel hunc in particulari, etiamsi confessarius neget iudici, vel carnifici absolutionem peccatorum, nisi concurrant ad dictam sententiam mortis, iuste dandam delinquenti, illi, qui privarim, sed non iuridicè petunt à iudice, ut iuste occidat aliquem delinquentem, hi, inquam, omnes

non incurrunt in irregularitatem, quia cum cooperantur sine peccato, ut supponimus, non incurrunt in illius iustitiae.

18. Quares hac occasione. Quando quis praedictas vel similes actiones cum peccato exerceat v. g. cum occidit mortali contra Reum, qui procurat mortem, vel ex accelerationem, iuste tamen dandam (tum si iustitiae delicto) eritne irregularis?

19. Respondeo. Colligo ex Turr. de Conf. lib. 2. d. 1. dub. 3. (& sic supponit Prates in manifest. de Irreg. d. 4. n. 23. sine, hunc fore irregularem, & quidem ex dicta Rationem huius dicti puto ego, esse illam, quia cum concursus ad occisionem, vel ad eius accelerationem privato exhibitus, etiam in praedictis occisionibus iustis, est, ut privata persona procedens omnino iustus, quia iniustitiae actus est procurare occisionem laicius sine causa.

20. Quare, quando instigas v. g. iumentum, quod velatur Reus, ut citius is moriatur, siquidem id facit causa, puta ob misericordiam, ne Reus diutius suppetur, vel certè id facias nullo malo fine motus, non irregularis, nec ex defectu lenitatis, quia non ex Ministri iustitiae, nec ex delicto, quia non peccas. Si vero id facias motus ex odio, irregularis eris ex delicto, quia iniuste facis: Es enim per actum externum iniustus alterius, dum, cum fine malo, exterius instigas iumentum, licet odium sit mere internum.

21. Neque dicas: Cur ergo iudex, vel quicunque Minister iustitiae (ut nos docuimus in Superioribus) non videtur irregularis ex delicto, si Reum merentem mortem condemnat, occidatque ex odio? Nec id dicas, inquam, clarè enim est disparitas, nam indexialique Minister iustitiae cum ex obligatione officij haec faciant, non iniuste faciunt, nec contra iustitiam peccant, licet peccent contra Charitatem ex dicto odio interno. Tu vero privatus cum non ex officio illa facias, & cum ex illa pecces actiones non afficiantur bonitate misericordiae, vel obrius boni, seu, cum saltem non sint indifferenter agnoscunt in se peccaminosae, & contra iustitiam.

Sed redeamus ad Corollaria:

22. Hinc Secundo, Confessarius (ait rectè Corollarius apud Dianam p. 4. r. 2. ref. 99.) inducens poenitentem in dicto interrogatum, ad fatendum delictum dignum morte) si quando tamen est casus, in quo dictus Poenitent obligetur, de quo in nostro Decal. lib. 3. c. 4. s. 2. dictum est) & ille, qui persuadet reo iam ad mortem damnato, acquiescat iustae sententiae, nec velit iniuste appellare, ille privatus, teste Diana ibid., qui carnifici reum supplicij danti dicat: *En iste adhuc vivit*: ex qua occasione carceris redit ad reum suffocandum. Hi, inquam non sunt irregulares, quia haec non agunt, ut Ministri iustitiae, nec ut semper hic supponimus cum peccato.

23. Hinc Tertiò, ille (ait Verticellus l. 1. q. mor. 13. contra Comit. Bonae, & alios) qui extra iudicium privatum sollicitat Cognatos, vel procuratores causae, ut peccati iudicationem, ut poenam sanguinis iuste intelligant, non est irregularis. Et ille Cardinalis (ait Diana p. 11. r. 2. ref. 63.) qui direxit causam criminalem tanquam privatum consilium dedit, reaptavitque scriptum factum à Fisco, &c. non incurrit, secuta Rei morte, irregularitatem, quia & ille, & hic Cardinalis haec fecerunt extrajudicialiter, & tanquam personae privatae, nec illam scripturam Cardinalis nomine proprio subscripsit, nec ullum Alveum munus exercevit in iudicio.

24. Hinc Quartò, (ait Torrianus loc. cit.) si quis sine peccato dicat reo, *Pergamus citius, vel Affirmamus scilicet*, non incurrit irregularitatem, idque propter dictam rationem. Idem colligit ex eodem Torrianus Diana de eo, qui dicit Reo: *Suppone coram publico capiendum istum*, unde is citius supponit, & de eo, qui carnificem, ut aliquid aptet, quo sic citius Reus moriatur (tale iudicarem, si ores, ut carnifices apud pulverem sulphureum in pectore Rei, qui est mori



comburendus) & de eo, qui dat consilium capiendi viam breviorē ad locum supplicii, vel excitando ministros, dicat horam esse tardam, vel populum minus detineri.

25. Hinc quinto. Qui detegit Malefactorem (ait G. balinus, de irreg. q. 4. c. 13. n. 61.) vel clamor, adesse latronem, ut is comprehendatur, vocando v. g. famulos, vicinos custodes in auxilium, ut capiant furem, non est irregularis, si for resistens occidatur, vel à iudice morte damnetur. Adde, non esse presumendum Ecclesiam velle fovere latronem, & similia insolentias, quæ certè foveantur, si propter timorem irregularitatis non possint homines clamare, vel detegere ejusmodi delinquentes. Ne tamen hæc sint, ut ab accusatore, &c.

Et paulo post hoc est n. 61. Qui clamorē (ait) excitat vicinos in furem qui capitur, & Iudici traditur, ab eoque occiditur, non sit irregularis, quia ipsemet, ut diximus, potuit eum furem capere, & iudici tradere.

Excepi, nisi quando sic manifestans esset accusator, vel testis necessarius ad cognitionem causæ, vel alio modo id faceret, ut constitutus ad hæc, vel similia minister iustitiae, ut ex supra dictis constat.

26. Hinc sexto. Medicus (ait supra citatus G. Hurt. l. c. 43.) aut Chirurgus, si juxta artem curet, mutilare, quamvis ex ea mutilatione, aliave curatione, præter intentionem, eveniat mors, non fiet irregularis, quia irregularitas lata est pro iustitiæ ministris, non pro medicis, idque etiam si ejusmodi medicus sit clericus in Sacris, quibus, ut supra nos vidimus, vetitum est chirurgiam exercere. Fiet tamen irregularis ex delicto, si cum culpa mortali ex imperitia, vel negligentia, ut ibidem diximus, occidat, mutilare.

27. Quod dictum est de Medico, dic de ministrante infirmis, qui si eos vertat ex latere ad latus, vel transferat de lecto ad lectum, vel erigat vel iisdem cibum porrigat, licet ex his actionibus mors, præter intentionem, sequatur, exque fiant cum cautela, quæ à prudentibus adhiberi solet, non incurrit irregularitatem, quia prædicti, iustitiæ ministri nequaquam sunt.

*Deciditur ex prædicta doctrina casus aliqui peculiare.*

*Detegens casu delinquentem.*

28. Colloquebatur (ut refert Nav. Conf. 13. de homic. lib. 5.) quidam de muliere interfecta, cujus delicti auctor ignorabatur: aderat religiosus qui nihil aliud cogitans, interrogavit, an illa mulier esset ea, quam ipse viderat ante tres dies exeuntem cum suo viro extra Urbem. Admiranda sanè homini ingenii sagacitas. Hæc mera interrogatio delata est à quodam ex attendantibus ad iudicem, qui inquires de eo viro, deprehendit, illum fuisse interfectorem, & non multo post extremo supplicio eundem adjudicavit.

29. His relatis, quatit Navarr. An religiosus ille fuerit irregularis? Respondetque nequaquam, Navarr. l. c. cui subteribit Mol. tit. 4. r. 3. d. 74. n. 2. quia remotissime se habuit interrogatio illa ad condemnationem. Rectè, sed addere poterat allatam doctrinam, quia hic religiosus, minister non erat iustitiæ.

*Detegens signum, unde cognitus fuit delinquens.*

30. Satellites deprehenderunt hominem de nocte ferentem occulte sub pallio vas argenteum, suspicantique sunt illud fuisse furto ablatum, unde mane de die illud exposuere palam in foro, ut comparente forte Domino, suumque esse probante, convinceretur fur, pœnanque deformationis, nempe manus dextera amputationem, juxta illius loci leges, subiret. Porro apparuit Dominus, clarissimisque testibus ostendit vas esse suum, convictusque fur pœnam luit. Estne Dominus, qui nullam protestationem præmisit, irregularis. Quid etiam de testibus, qui fuerunt ii aurifices, qui vas construxerant.

Part. III.

31. Respondeo, ex dictis, §. 11. & §. 12. clare sequitur Dominum si accusaverit, tum Testes esse irregulares. At aliqua apparens difficultas est, An, si Dominus non accusaverit, sed solum dixerit sine protestatione, *Hoc vas est meum*, & aurifices dixerint: *Hoc vas nos construximus pro hoc Domino*, inciderint in irregularitatem? Et nihilominus ex ibidem dictis colligi potest non esse irregulares. Ratio est, quia dicta Domini, & Aurificum, non sunt propriè Testimonium contra Reum, si enim, qui aliquod indicium manifestant extra iudicium, sed quo Iudex deinde utitur ad inquirendum de Reo, ejusque delicto, vocantur quidem aliquando Testes, sed valde improprie; Testis enim propriè est ille, qui intra iudicium de aliqua re testificatur, & in criminalibus quidem semper in præsentia iudicis, ut ex Authentica de Testibus §. Quoniam in fine coll. 7. habet Glossa in C. Tua nos, de homic. V. Natis tradidit.

*Mittens ad Iudicem interfignia, quibus Lairo convictus est.*

32. Scholaris quidam, ut narratur in Cap. Tuus, de Homic. à fure in hospitio suo vulneratus, cum per internuntios interrogatus fuisset à iudice, ut diceret, si quid sciret de fure, vel traderet interfignia, si quæ haberet, misit illi cultrum, quem à fure absterat, & foras res, hoc est calceos, quos, ne pedum strepitus audiretur, sibi fur abstraxerat, atque in scholaris domo reliquerat. His receptis à iudice signis, fori amputata sunt à Satellitibus virilia, oculique item eruti. Fur autem ex dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum, & sic de medio est sublatu. Contraxitne Scholaris irregularitatem?

33. Respondeo. Et quidem Covar. in Clem. si furios. p. 2. §. 5. n. 1. Avila de cons. r. 7. d. 5. sed. 2. d. 15. conclus. r. habet illam doctrinam, ut si iudicium, quod quis dat iudici, pertineat ad cognoscendum Auctorem delicti, ut est in casu proposito, non facit irregularem eum, qui indicavit. N. vero pertineat ad delicti commissi probationem, facit irregularem. Sed hæc doctrinam admittere non possum, quia æque ex utroque his indicis procedit iudex ad condemnandum Reum.

34. Ego igitur cum Glossa citata, & ex his hæcenus allatis puto, hunc Scholaris, ex vi talis indicii à se dati in irregularitatem non incidisse, quia sic, nec fuit Accusator, nec Testis in iudicio, solum enim aperuit extra iudicium, quid factum fuit, aperuit, dixi, nam ipse, nec accusavit, nec querelam deposuit, nec ullam denuntiationem fecit contra Reum, Quare Pontifex Summus merito ipsum pronuntiavit liberum ab irregularitate.

35. Atque hæc quoad irregularitatem ex defectu lenitatis, quam prædictus Scholaris ex missione illorum signorum poterat rigere propter secutam mutilationem virilium, & oculorum effusionem illius latronis. Nam quoad irregularitatem ex delicto ob mortem, quam latro sibi conscivit ex occasione sumpta à pœna mutilationis, quam Satellites ei inflixerunt, manifestum nimis est, Scholaris illam non incurrisse, ejus enim mortis causam valde remotam ipsum fuisse, vel puer videt.

*Episcopus tradens Ministris iustitiæ corpus occisi.*

36. Occiditur Petrus, ejusque cadaver in Ecclesia, vel simili loco Ecclesiastico sepelitur. Iudex autem, ut procedat, ad inquirendum de delicti Auctore, vel ad processum contra aliquem melius confirmandum, vel, ut constet de corpore delicti, petit, ut ejusmodi cadaver exhumetur, inspicaturque. Potestne Episcopus sine metu irregularitatis licentiam ad id concedere?

37. Respondeo. P. Ille, aiunt nonnulli, ut Venerus in exam. Episc. l. 9. c. 30. n. 26. Bonac. de contr. d. 3. q. 21. p. 3. n. 11. Lavoriens Var. l. 1. tit. 2. cap. 7. num. 31. & cap. 12. num. 57. Diana p. 4. r. alt. 2. resol. 95. alios citans, addunt aliqui debere. Ita Lavor. loco citat. Sed profecto, si petitur cadaver, ut constet de corpore delicti, vel ad inquirendum

N n contra



contra personam indeterminatam, quis scilicet delicti auctor fuerit, omnes consentiunt, posse Episcopum licentiam concedere, quia id solum esset quid remotum ad sententiam forte mortis consecuturam. At si scilicet vertitur, an possit, quando cadaver requiritur, ut confirmetur suspensio, vel compleatur probatio contra aliquam personam particularem. Sunt v. g. iudicia contra Titium, petitur vero corpus Petri interempti, ut videatur, an vulnus deum conveniat, cum gladio, quem Ministri invenerunt sanguine aspersum, apud delinquentem, vel quid simile. Et nihilominus quamvis antiquiores, putaverint, tunc non posse Episcopum licentiam concedere, ne concurrat proxime ad processum sententiae sanguinis contra personam determinatam; tamen ex praedicta doctrina, quod irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur, nisi à Ministris iustitiae, sequitur, posse sine irregularitatis timore, quia totum, quod facit Episcopus, etiam positive concedendo licentiam, non facit, ut Minister iustitiae, puta, nec ut Accusator, nec ut Testis in iudicio criminali, &c.

38. Est tamen notanda monitio Congregationis 22. Novemb. 1619. in man. Episc. V. Sepult. in Addit. num. 7. Cardinalium super negotia Episcoporum, quae apud Gavantum sic habet. *Non debet Episcopus dare licentiam exhumandi corpus ad hoc, ut Laici sumant iudicia in Criminalibus.*

*Episcopus tradens copiam renuntiationis Clericatus.*

39. Titius renuntiavit coram Episcopo Clericatum (idem esset, si Episcopus aliquem verbaliter degradasset) & deinde graviter deliquit, unde à iudice seculari comprehensus est. Nunc petit idem iudex ab Episcopo, vel ejus Ministris copiam ejusmodi renuntiationis, vel degradationis, ut scilicet certus de non Clericatu Titii illum legitimè morti adjudicet: potestne Episcopus, vel ejus Ministri eam copiam tradere?

40. Respondeo. Diana loc. cit. postquam vixit est affirmasse, quod possit, addit: sed tu cogita. Ego vero cogitarem, si praedictam licentiam doctrinam nescirem, vel eam improbabilem judicarem. Nunc verò, cum videam Episcopum, vel ejus Ministros tradendo copiam talis renuntiationis, vel depositionis, non fungi munere Ministri iustitiae Secularis, nec Accusatoris, nec Testis in iudicio, censet, probabile esse, quod possint. Non ita esset, si traderent eidem curiae seculari processum forte ab ipso Episcopo factum de homicidio commissò à Clerico; illum enim processum cum fecerit Episcopus, ut Minister etiam ipse iustitiae, si deinde occideretur delinquens, concurrente, quamvis solum ex parte; ejusmodi processu, nequaquam ab ipso irregularitas evitaretur.

*Iudex Ecclesiasticus dans Laico Epistolas quasdam, &c.*

41. Iudex Ecclesiasticus potest sine incursu irregularitatis dare iudici Laico quasdam Epistolas, inventas apud Reum, quibus idem iudex Ecclesiasticus probaverat dictum Reum commisisse homicidium proditorie, atque adeo immunitate nequaquam gaudere?

Respondet, non posse Ratio principalior est, quia Ecclesiasticus dare utiliter non potest has Epistolas, nisi etiam det processum, seu partem processus, quo appareat, eas Epistolas inventas esse apud Reum; at omnes Doctores clamant, processum iudici Laico non posse dari ab Ecclesiastico, ut supra §. 10. n. 21. vidimus. Lege Tancredi p. 2. q. mor. tr. 5. q. 1. & seq. qui late hoc prosequitur, sed huius nostrae solidae rationis non meminit.

§. XIV. De irregularitate contracta à Militibus in Bello.

1. Si injustum sit bellum, omnes pugnantes, imò omnes cooperantes, quales sunt conducentes Mili-

tes, custodientes sarcinas, animantes exhorcantes, adrentes cibos juvant enim hi omnes ad occidendum, et si ipsi immediate arma non trahunt, esse irregulares, vel uno dumtaxat occiso, pariter ex supra dictis. Nihilominus Doctores non ita rigide loquentes de aliquibus his, vide apud Dianam p. 11. tr. 7. R. 7. 8.

2. At verò, si bellum sit iustum, distinguendum est, an ejusmodi bellum sit aggressivum, seu offensivum, an defensivum.

Et quidem in hoc posteriore nullus, nec Laici, nec Clerici sunt irregulares, etiam si aliquem propriam manu occidat, quia defendere Patriam, est de jure naturae, jus Ecclesiasticum in illa necessitate non obligat, cum id, vel sit, vel reducat ad defensionem propriam: quando tamen non exceduntur limites necessitatis defensionis, quod mox §. seq. latius explicabimus.

3. In priore autem belli genere, nempe offensivo, pugnantes propria manu, si aliquem occidant, irregulares sunt irregulares ex defectu lenitatis, ex cap. 1. 2. diff. 5. 1. Lege Lez. conf. 23. quia tunc occidunt, ut Ministri publici exercentes iustam vindictam contra hostes. At, si propria manu non occidant, licet hostem, vel etiam pugnent, aliove modo cooperentur ad hostium occisionem, irregularitatem non incurrunt. Ita 2. Tho. Castrop. Laym. Coninch. Nav. alique quos citat, & seq. Lezana diff. conf. 23. & Castrop. de irreg. diff. 14. §. 5. Diana p. 11. tr. 8. ref. 2. Ratio est, quia Sacri Canonici C. Petrus de Homic. non conjungunt irregularitatem ex defectu lenitatis in Militibus, nisi illis, qui manu sua occidunt, vel vindictam deformationis per se exquantur.

4. Illi item, sive Laici, sive Clerici, qui ob hostiliam causam bello assunt v. g. ad infirmos curandos, &c. non incurrunt irregularitatem, quia tanta pietas boni illius operis, non est puniendi irregularitate, imò propter eandem rationem locum habent, etiam in bello injusto, quamvis inde militum animus, ut notat Hunt. d. 2. diff. 12. de irreg. n. 43. augeatur.

5. In praedictis unum est addendum de Clericis. Recole enim, ipsis esse prohibitum in jure C. Ex multa de Voto V. de Cler. & ex multis Capit. caus. 13. §. 8. propria manu pugnare (intellige ex dictis, in bello non esse defensivum) & quidem sub ea prohibitionem comprehendit, etiam si sint Duces exercitus, & illi praesint, tunc cum multis notat Dianam p. 10. tr. 2. ref. 1.

6. Dico igitur Primum, si Clerici in dicto bello jure aggressivo neminem immediate deponent, nulla est irregularitate innodati. Nam non ex delicto, quia Clerici non est prohibitum hosti in bello jure: Neque ex defectu lenitatis, quia hanc solum contrahunt Ministri iustitiae, quales non esse clericos, jam dixi.

7. Dico Secundò, probabile esse, eandem fore irregulares ex delicto, si propria manu pugnantes aliquem deponent. Ratio est, quia cum ipsi tunc non sint Ministri iustitiae, injuste deformant. Id paulo ante §. 13. notavi ex Cartario, in simili me dixisse, memini. Verum quia Castropalao loc. cit. addo, esse probabilius, hoc peccare quidem, non obediendo Sacris Canonibus, qui verum Clericis pugnare propria manu, ut non esse irregulares, ex delicto, sed solum ex defectu lenitatis. Ratio est, quia etiam ipsi tunc occidunt, ut Ministri iustitiae, hoc est, ut Ministri Principis, dantis valide, ut dixi supra de cod. c. 15. §. 10. n. 26. omnibus pugnantibus auctoritatem, ut juste occidant, esto clericus peccet acceptando talem auctoritatem.

8. Dico denique Tertio, mihi satis esse probabile, à Pontifex det ubi etiam Clerico, facultatem, ut occidat in bello jure aggressivo, impletur tollere à se incolumem in irregularitatem, ut notat ibid. Castrop. cum tunc Pontifex agat, ut Pontifex, & Ecclesiae Caput, quod de nos inquis §. 10. n. 22.



§. XV. De irregularitate, qua oritur ex propria Defensione excedente terminos, &c.

1. Quando quis aliquem deformat ad suam, suamque rerum notabilis momenti defensionem cum moderamine inculpatae tutelae, id est nihil faciens supra id, quod morali modo necessarium est ad ejusmodi defensionem, non evadit irregularis; sicut nec esset excommunicatus, si ob similem defensionem percuteret Clericum. Haec veritas, quamvis olim in dubium vertetur, nunc claris verbis habetur in jure. C. Si furiosus, Clement. de Homicidio.

Si furiosus (inquit Textus) aut infans, seu dormiens hominem mutilet, vel occidat nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censetur, qui mortem aliter vitare valens suum occidit, vel mutilat innoxiosum.

2. Quare qui ut propriam, vel etiam alterius innocentis vitam, vel membra servet, vel ut grave vulnus sibi vel eidem innocenti infligendum caveat, quique ut propria, vel proximi bona magni momenti, vel honorem & famam tueatur, alium occidit cum moderamine inculpatae tutelae, hoc est, alio remedio uti non valens, non est irregularis. Lege Gibal. de irreg. c. 4. §. 3. a. n. 10. & 18.

3. Quando tamen quis excedit limites suae defensionis, ut, si potens se defendere alio modo, v. g. verberando, vel mutilando, occidit, nihilominus, is irregularis erit ex delicto, quia deformat injuste, ut ex supra dictis patet. Erat autem hoc homicidium casuale, quia se defendens non intendit directe alium occidere, sed se defendere. Haec, & alia minutiora facile invenies apud Doctores; ut G. Hurt. l. c. diff. 10. Gibal. l. c. §. 2. Delug. & Lez. l. l. mox. citat. aliosque ab iisdem citatos, sed tres casus ad haec illustranda non sunt à me praetermittendi.

Parochus suos excitans ad Bellum justum.

4. Quidam Parochus, qua verbis, qua aeris campani pulsato signo, incitavit suos Parochianos, ut se defenderent ab incursionibus quorundam hominum, qui oppidum devastare intendebant, ex quibus oppidani multos occiderunt. Estne Parochus irregularis?

5. Respondeo Delugo l. 2. Resp. mor. dub. 9. affirmat, seu supponit, Parochum incidisse in irregularitatem. Lezana conf. 23. n. gat. Ego ex dictis manifeste colligo, non incidisse. Primo, quia ad defensionem innocentis Patriae pugnatum fuit. Secundo, quia Parochus neminem propria manu occidit, &c.

Sacerdos alium occidens ad propellendam injuriam.

6. V. Golinus c. 29. §. 2. n. 3. hic lepide quaerit de quodam Sacerdote, qui occidit hominem, à quo arrepta Barba, trahebatur, & illum à se aliter extrahere non poterat, nisi eundem occidendo? Respondetur hunc Sacerdotem esse irregularem, quia non agebat de vita.

Verum Gibal. de irreg. c. 4. §. 3. n. 1. negat ejusmodi irregularitatem, & merito, quia gravissima erat ea injuria ad quam avertemdam licite potuit Sacerdos ille injuriantem occidere.

Occidens sibi insidias parantem.

7. Idem Gibal. ibid. duo mihi difficultia intrepide & sine distinctione affirmat. Primo, eum, qui sibi insidias parantem antevertit, occiditque, nec peccare, quia se defendit, nec consequenter esse irregularem. Secundo, eum, qui injustum innoxiosum fugientem incontinenti sequitur, occiditque v. g. post alapam impactam, nec peccare propter eandem rationem, nec irregularem fieri. Haec, inquam, duo sic absolute dicta mihi apparent difficultia. Nam ego l. 6. in Dec. l. 1. §. 1. n. 15. pro priore ex praedictis casibus, ne tunc peccaretur, requisivi, ut proxime, & in proximo parer quis alium occidere, & §. 3. n. 3. pro posteriore casu dixi, id non esse in praxi recipiendum. Relege locum.

Pars III.

Ut effugiam periculum vite, evitare aliquando possum irregularitatem.

8. Breviter propono casum, quem proponit Delugo, de Inst. d. 8. §. 6. n. 86. Veneno infecti Petrus ficus comedendas à suo inimico. Verum casu advenit amicus, & comedit, Petro vidente eoque, ne suum crimen proderet, tacente. Estne Petrus hujus amici injustus homicida, atque adeo irregularis?

9. Respondet Delugo ibid. non esse, quia ex una parte hujus amici mors praeter Petri intentionem proflus evenit, & ex alia, Petrus non fuit injusta causa mortis amici, quia cum tanto suo periculo manifestandi suum delictum, non tenebatur illum monere de veneno.

Vir occidens uxorem inventam cum adultero, &c.

10. Huc reduci id potest: pertinere enim videtur ad defensionem honoris proprii. Equidem de hac re quoad Excommunicationem, & tunc in flagranti crimine occidatur Clericus adulter, agitur in Trac. de excom. Si quis suadente, nunc vero loquendo de irregularitate, puto, propter similes rationes, quae ibid. dicuntur, esse probabile non incurere irregularitatem, de quo argumento plura habes apud Dianam.

§. XVI. De irregularitate qua oritur ex mutilatione.

1. Non solum, qui occidit hominem, verumetiam, qui ejus membrum aliquod mutilat, (ut saepe in Superioribus per occasionem insinatum est) in poenam Irregularitatis incurrit, ejus proflus speciei, quae est ea, quae incurritur ex homicidio, ita ut sicuti ex homicidio injusto, sive voluntario, sive casuali incurritur irregularitas ex delicto, sic ex injusta simili mutilatione. Et sicuti ex homicidio justo incurritur à Ministris justitiae irregularitas ex defectu lenitatis, ita ex eadem simili justa mutilatione. Quare omnes modos, varietatesque, quae supra haberi diximus ab irregularitate ex morte secuta, dic pari modo, haberi ex mutilatione, nam propterea saepissime utrumque comprehendimus sub uno nomine Deformationis.

2. Vnum tamen, vel alterum discrimen esse inter irregularitatem ex Homicidio, & mutilationem, mox apparebit §. 17. n. 25.

Porro illae duae quaestiones propriae sunt hujus loci. Primo, quid intelligatur nomine membri, cujus mutilatio irregularitatem inducit. Secundo, quid nomine mutilationis.

3. Adverte autem. Primo aliud esse loqui, de eo, cui ob mutilationem membrum aliquod deest. Secundo, aliud de eo, qui sibi ipse membrum amputat. Tercio, aliud de eo, qui alteri membrum mutilat. De Primo, & Secundo egimus supra c. 8. §. 1. & 2. hic autem solum de tertio agendum est. Relege locum, ubi maxime advertendum dixi, non valere argumentationem ex uno istorum ad aliud, ut ibi explicui.

Cujus membri mutilatio alteri facta irregularitatem pariat?

4. Membrum est corporis animati pars, non quaecunque, sed illa, quae proprium, ac distinctum munus gerit in corpore, juxta illud S. Paul. ad Rom. c. 12. Omnia membra non eundem actum habent, & juxta doctrinam Aristotelis de part. anim. l. 1. c. 5. dicentis, operationem in corpore esse propter membra, id est ex membris. Hinc recte ait Bartolus, in l. 4. num. 13. De pull. Ind. & l. Non sunt ff. De Stat. Homicid. statutum contra amputantem membrum, non urgere contra amputantem digitum, & habentem plures solito digitos, non dici habere solito plura membra.

5. Membrum igitur est, quod ex se in corpore est instrumentum propriae ac distinctae operationis. Partes autem

Nn 2 membra



membris sunt ea, quae ad dictam operationem coadiuvant, quales sunt digiti coadiuvantes ad operationem manus. Lege Covar. in *Clem. si variis* p. 3. initio n. 8. Nav. in *summa* c. 27. num. 206. Farinac. 8. n. 63. Sayr. de cens. l. 6. c. 7. alioque.

6. Hinc capilli, Barba, Ungues, cum solum sint ad ornamentum, atque operationem, vel nullam habeant, vel certe remem, membra sine dubitatione non sunt. Contra, Oculi, Nares, Manus, Pedes, & cetera, quia distinctis possunt operationibus, certo, & ex omnium sententia sunt membra. At vero Dentes, Genae, Crura, seu Tibiae, & Brachia, ut distincta ab Ore, à Pedibus, à Manibus, cum non videantur habere proprium actum, sed coadiuvare, incertum est apud Doctores, an membra distincta sunt.

7. Mihi hac in re certa sunt duo, tria aliquibus incerta videntur, quae tamen mihi non videntur incerta.

Certum mihi est Primo, Oculos, Nares, Aures, Linguam, Manum, Membrum genitale, Pedes esse propria membra, atque irregularitatem parere in illo, qui aliquod ex his alteri abscindit. Ratio est, quia haec, extra controversiam, actum, seu operationem distinctam habent.

8. Certum mihi Secundo, Capillos, Barbam, Dignos, Dentes, Labia, Nervos, Testes, Palpebras, Supercilios, non esse membra distincta, atque adeo, neque irregularitatem inducentia in amputante aliquid ex illis. Ratio est, quia haec, vel solum sunt ad hominis ornatum, vel ad actum coadiuvant, vel insunt in corpore ad munia quaedam communia, & secundaria. Cum testes dixi, non intelligo utroque, sed alterutrum, nam uno dumtaxat deficiente, non tollitur generandi usus, tollitur, deficiente utroque.

9. Nonnulli inter haec numerant Brachium, & Crus, seu Tibiam, ut separata à Manibus, vel Pedibus, unde dicunt, non fore irregularem eum, qui alteri non habenti Manibus, vel pedes abscinderet brachium vel crus, Verum ego de hac doctrina, valde ambigo, dubitationisque rationem mox aperiam *21.*

10. Dices, Qui dentem alteri excutit, vel labia tundit, vel capillos evellit, vel faciei cutem excoriat, vel similia facit, quamvis membrum non mutilet, tamen illum non raro reddit adeo deformem, ut reddat simul irregularem ex notabili deformitate, ergo etiam & ipse, qui irregularitatem in altero parit, erit irregularis ex illo principio, quod aliqui tenent, ut Sylv. *V. Homie.* 2. q. 3. Maiol. de irreg. l. 1. c. 2. n. 10. & l. 5. c. 50. n. 5. cum semper esse irregularem, qui alium irregularem reddit.

11. Respondeo. Negando consequentiam, falsum enim est, ut vult Nav. in *summa* c. 27. n. 207. Sayr. de cens. l. 6. c. 15. n. 7. Avila de cens. p. 7. d. 3. dub. 1. ver. finem, eos omnes fieri irregulares, qui alios irregulares faciunt; nam qui filium spurium generat, & qui iudex condemnat reum de infamia, & qui veneficio v. g. mentem sani hominis insanam reddit, non sunt irregulares, de hoc ult. vide mox n. 35. cum tamen irregularem reddant filium, reum, hominem illum.

12. Porro incertum est. Primo. An mulieris mamilla sit membrum? Affirmat Dian. p. 1. tr. 15. ref. 20. Covar. l. c. n. 7. Salced. de prax. crim. c. 9. Avil. de cens. p. 7. d. 5. sec. 1. dub. 1. Alii tamen negant, quia propriam, & distinctam operationem illa non habet. Suar. de cens. d. 44. sec. 2. n. 9. Sayr. de cens. l. 6. c. 15. n. 18. Farinac. in fragm. *V. irreg.* n. 597. & *V. Clericus* n. 373. cum aliis, & cum eodem Diana p. 4. tr. 2. resol. 6. tanquam probabilius affirmat, eamque mutilatam ab altari repellit. Ego cum Suario sentio, quia, & Arist. de Gener. animal. l. 4. c. 8. & Galen. de usupartu l. 8. c. 22. & l. de sper. sub init. & communiter alii docent, in mamillis foeminarum sanguinem converti in lac: quare actum proprium distinctum ab aliis membris habent. De mamilla autem Mulieris loquimur, nam mamillam hominis distincta operatione carere, videmus omnino.

13. Incertum est Secundo, an Auricula sit membrum?

Auriculam dico, hoc est cartilaginem aëriem circumnam auri, id est totum organum audiendi esse membrum, nullus flegat.

14. Controversiam rem hanc reddidit Glanv. in *summa* c. 5. *V. Auricul.* qui docuit, eam non esse à numero membrorum: pellendam, siquidem illa praeputat, ut fovet sonos; vocesque, illasque veluti colligit, ut melius audiantur.

15. Confirmat Primo, ex Speculatore ita. de *disposit.* §. *Iuxta finem*, qui quaestioni quaerenti, An abscissio auriculæ Malchi facta in horto à S. Petro fuerit causa irregularitatis in Petro? Respondet, non fuisse, quia non erat inducta irregularitas: intelligit ergo Speculator, auriculam esse membrum, nam secus respondisset, non fuisse Sanctum Petrum irregularem, quia membrum non amputavit.

16. Confirmat Secundo, quia Antonius quidam Anachoreta praecidit sibi Auriculam, ne ab Aegyptiis advocaretur ad Episcopatum, Sentit ergo Antonius, Auriculam esse membrum, quandoquidem ejus abscissio debebat illum ab Episcopatu retrahere.

17. Confirmat Tercio, quia, secus, qui alteri Nasum abscinderet, non esset irregularis, quod nemo concebit. At ita se habet Nasus ad odores excipientes, atque ad odorandum, sicut Auricula ad audiendum.

18. Verum ego te, studiose Lector, ne rem hanc incertam dicas in posterum. Probabilissimum enim est Auriculam, sicut & Nasum, non esse membra, sed membrorum partes (Nasum dico, non Nares, id est totum organum olfaciendi, hoc enim esse membrum distinctae operationis, jam dictum est modo) Ratio hujus probabilioris est, quia Auricula, & Nasus coadiuvant ad audiendum, atque olfaciendum secundario dumtaxat, & minus principaliter, cum sine his audiri possit, & olfacere. Ex quo solvitur Glanv. ratio principalis.

19. Ad confirmationem primam, quicquid Speculator respondere potuisset, satis ipsi fuit, per suam responsionem abscindere radicem totius quaestiones, deinde, tunc nondum fuisse penam irregularitatis inductam.

Ad confirmationem secundam, sicut Anachoreta erravit, sane bona fide (nisi ad peculiare Sancti Spiritus impulsu confugas) amputando sibi auriculam, ejus ipse, ut ceterarum corporis partium, Dominum non erat, sic erravisset, si putavisset, id quod Glanv. contendit. Fateor aut Anachoretam, si Canonis scilicet, iique tunc prodierant, recte potuisse putare, se irregularem fieri, sibi Auriculam abscindendo, ad irregularitatem enim incurrendam, satis est per Sacros Canones, si sibi quis partem membri abscindat, qualis est Auricula, cum tamen, si alteri abscindat, debet abscissio esse membri, non membri partis, ut modo dictum est num. 4.

20. Ad confirmationem tertiam jam ex dictis patet. Incertum est Tercio, an alteri amputans partem membri sit ab irregularitate semper immunis.

21. Respondeo, quandoquidem multat Fill. n. 11. c. 9. num. 136. Suar. de cens. d. 44. sess. 2. num. 9. Tur. de cens. l. 9. disp. 67. dub. 2. nimis multa hic congerunt, ego hanc brevem regulam ex variis Doctorum dictis colligo. Quando tanta, & tam notabilis est mutilatio partis membri, ut ratione dictae mutilationis, id, quod remanet, non possit absolute dici illud membrum, seu quando id, quod remanet, habere physicè, & absolute non potest usum, ad quem ejusmodi membrum institutum est à natura (ut si cui v. g. omnes quinque digiti à manu amputentur) toties ejusmodi amputatio dicitur, & erit amputatio membri afferens irregularitatem in amputante, secus, non item. Ratio regulæ est, quia amputatio tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, cui similis non est amputatio Auriculæ, vel nasi, de qua modo n. 18. dictum est.

Hinc mihi difficile fuit n. 9. assentiri illi, qui dicebant amputant



amputantem brachium, vel crus illi, qui manu, vel pede carebat, non esse irregularem, d. sicile, inquam, fuit: Cum enim brachium, & crus sint magna pars membri, interveniens ad eorum membrorum usum, qua ratione, qui illud alteri amputet, irregularis non erit.

22. Idem propter eandem rationem dico de amputante manum ei, qui omnibus caret digitis, & de eo, qui à carente pedum digitis, ipsum pedem fecerit.

23. Quid de eo, qui alterius pollicem, & indicem detruncat.

Respondeo, idem dici debere, quia manus sic amputata fit notabiliter, ne dicam ex toto, inepta ad munus suum exercendum, quicquid in oppositum sentiat Gibal, de irregul. c. 4. q. 1. num. 46. nam propterea idem dico tum de eo, qui tres digitos minores simul cum parte manus amittit, correspondente alteri abscidit, tum enim hoc pacto fit manus inepta ad res tractandas, tum de eo qui omnes fere dentes alteri excutit, &c.

#### Quid veniat nomine Mutilationis.

14. Quod illa mutilatio, quæ tollit membrum, inducat irregularitatem, certi iuris est, ut ex dictis, liquet, & nulla questione dignum. At illud dignum est, ut inquiratur, an sola debilitatio membri, qua illud fiat ineptum ad operationes proprias, membro tamen non abscisso, faciat te, qui illud debilitasti, irregularem, quia si ex mutilatione æquivalente.

25. Aliqui, ut Maiol de irregul. l. 5. cap. 10. n. 8. Graff. l. 2. de iur. c. 62. n. 3. alique absolute affirmant, te irregularem facere, quia iniquum, paria sunt, aliquid non esse, atque inutile esse, ergo pari poena est plectendus, qui facit, ut non sit membrum, atque, qui facit, ut sit inutile.

Suarez vero de censur. d. 44. sect. 2. num. 11. distinguit: Vel ita debilitasti alterius membrum, ut, licet ineptum remaneat ad operationes proprias, iuvat tamen in corpore, vel ita, ut omnino aridum à te sit redditum, & nihil profus iuvat. Si priore modo debilitasti, non es irregularis, quia verè non abscidisti membrum: Si autem modo posteriore, irregularis es, quia moraliter, & æquivalenter tanta arefactio privans vita membrum illud, est moralis amputatio.

26. Sed nec illi placent, nec Suarj licet ingeniose excogitata distinctio. Aio enim absolute, in utroque, & in quolibet alio simili casu, quo non separatur physice membrum à corpore, hanc irregularitatem non induci. Ratio est, quia, ut toties docuimus, irregularitas non est inducenda, nisi addit expressum ius: at ius nullibi morale, vel æquivalentem abscissionem irregularitati subiicit, sed physice abscissionem detruncationem, amputationem, &c.

27. Scio aliquando idem reputari in Iure Civili. *l. quoties ff. qui falsis, cog. & l. ult. cum Gloss. C. ad legem Flavia de plagiis, uxorem non habere Maritum*: & illum inutilem habere, & in Canonico *C. 1. de translat. Episc.* idem reputari de Prælo inutiles Ecclesiæ, ac de nullo; sed hæc disponuntur, quoad aliquos effectus ex iuris fictione, quæ non potest procedere, quoad irregularitatem, quæ expressa debet esse in iure, & pro qua iura nunquam aliquid simile finxerunt. Et quidem signatè dixi (quoad aliquos effectus) nam cæterum, nec uxor potest propter vitum inutilem matrimonium inire cum alio, quia nimirum durat vinculum, neque Episcopo inutiles, datur successores, sed solum *Tu de Cleric. agnor.* coadiutor, &c. ut videas non in omnibus paria reputari non esse, & inutile esse.

28. Dices: in Iure Canonico *Clem. si furios. de Homic.* dicitur causa esse irregularitatis mutilatio, & detruncatio: ne igitur altera ex his vocibus sit superflua, illud (detruncatio) significabit debilitationem, quasi æquivalentem detruncationem.

29. Confirmatur, quia in eodem iure *C. Cum illorum §. Qui si Chastales. De Sentent. excomm.* mutilatio membri, & sanguinis effusio idem censentur in ordine

ad incurrendam excommunicationem à percutiente Clericum, non aliud, nisi, quia hæc duo sibi invicem æquivalent, ergo idem in casu nostro, &c.

30. Respondeo non esse novum in iure, ob maiorem explicationem duas poni voces synonymas, idemque significantes. Adde Primo, nimis longe petita esse hanc significationem, ut detruncatio significet debilitationem.

Adde Secundo, in odiosis non posse à propria significatione vocis ad impropiam deflecti. Adde Tercio, Codices emendatos allati Textus habere (mutilare, & occidere.)

31. Ad confirmationem nego causalem. Ratio enim illius incurtus in excommunicationem est, quia si mutilatio, siue sanguinis effusio semper supponuntur fieri per percussionem, cui ex iure annex est excommunicatio.

32. Dices Secundo, Qui aridum reddit alteri membrum v.g. manum, illum irregularem reddit, ergo, & ipse irregularis erit.

Respondeo. Huic obiectioni satis responderi potest ex dictis modo n. 10.

33. Ex his sequitur eum, qui manum, pedes, vel aliud membrum arefacit totaliter, vel auditum, visumque, immo mentem rationisque discursum alteri tollit, si membrum non amputet, licet, ut certum est, gravissime peccet; non tamen irregularitatem contrahit, quia sic, neque occidit, neque mutilat.

34. Sequitur item, eum, qui sibi debilem, vel aridum omnino reddit membrum, si illud non abscindat, vel, sic, se deformem, ineptumque ad Ecclesiastica munia non faciat, non fore irregularem, quia nec membrum, nec partem membri sibi abscindit. Quam doctrinam hic discernendam remisit supra c. 7. §. 2. n. 17.

35. Sed iam superest curiosa quaestiuicula pertinsens quidem ad præcedentia, sed hic commodius transmissa. Inquiri enim, an si quis ab altero abscindat membrum inutile v.g. manum aridam, incurrat in irregularitatem annexam mutilationi.

36. Respondeo, Suarez sua utitur distinctione, atque si membrum, quantumvis omnino inutile, vivat tamen, eum qui illud ab se abscindit, æri irregularem; quia vere mutilat corporis humani membrum, si autem non vivat, sed est omnino aridum, & sicum, irregularem non fieri quia tunc perinde esset, ac si is membrum abscinderet à cadavere.

37. Equidem tanti viri doctrinam veneror, sed ei acquiescere non possum, eiusmodi enim amputatorem semper fore irregularem, puto, quia semper membrum humanum, seu hominis detruncat, cui detruncationi, Sacri Canones irregularitatem addixerunt, nihil distinguentes. Nec verum est, perinde esse membrum arefactum ab homine vivo recidere, ac recidere à cadavere, qui est homo mortuus: membrum enim quamvis arefactum, aliquid facit ad integritatem hominis vivi, & quamvis nihil faceret, certè mutilum absolute vocare non potes illum, qui membrum, licet arefactum, habet.

38. Qui plura membra alicui mutilat, an plures incurrat irregularitates, supra dixi, §. 10. n. 14.

Qui item dubitat, se mutilasse, an irregularem se censere debeat, dixi item supra c. 5. §. unico n. 10.

#### §. XVII. Quis dispense in irregularitate ex Homicidio.

1. Diversi Iuris est dispensatio irregularitatis ex defectu lenitatis, quæ ex dictis incurrit à Ministris Iustitiæ, & à Militibus in bello offensivo iusto, & dispensatio ex homicidio iniusto casuali, & dispensatio ex homicidio iniusto, & denique dispensatio irregularitatis ex mutilatione. Separatim igitur de singulis est dicendum.

2. Cum autem hic loquamur de dispensatione, cuius natura semper requirit causam, adverte, quoties dicturi sumus, hanc, vel illum posse dispensare, semper intelligendum esse cum causa proportionata ad gravitatem

N n 3 vitæ



vitatem irregularitatis, iuxta, quæ dicuntur in Tra-  
ctatu de Dispensatione. Hanc mentionem hîc apposui,  
propter frequentes dispensationes, quæ circa irregulari-  
tatem ex Homicidio expediti solent, cæterum in omni-  
bus dispensationibus prædictis, & in posterum dicendis,  
eam esse appendendam, discrete pronuntio.

*Quis possit dispensare in irregularitate ex defectu lenitatis?*

3. Summum Pontificem posse, nimis est manifestum.  
Quid Primo, de Episcopo?

4. Decem & octo Doctores enumerat, licet eos non sequatur, Paſq. *q. mor. cent.*; *q. 226.* docentes, poſſe Episcopum diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis; Ducunt autem hi probationem allatae doctrinae à conſeſſione Episcopis data à Trident. *ſeſſ. 24. c. 9. de Reſor.* conſeſſionemque eſſe datam, ita ducunt.

5. Datur Episcopis facultas dispensandi in omni irregularitate, præter illam, quæ est ex Homicidio iniusto voluntario, sed irregularitas ex defectu lenitatis non est ex homicidio iniusto voluntario; ergo de illa datur facultas Episcopis.

6. Vides, fundamento, quam apparenter solido, ij Doctores innuntit? Quod tamen, etiam indolgenter, expensum mihi, tibi, aliisque levissimum apparebit. Falsa enim omnino est dicti Argumenti Maior; Si quidem Tridentinum non dicit Episcopis dari facultatem dispensandi in omni irregularitate, præter illam, quæ est ex homicidio iniuncto voluntario, sed dicit, dari facultatem dispensandi in omni irregularitate proveniente ex delicto occulto. At irregularitas ex defectu lenitatis nequaquam est ex delicto. Profer, Amice, Tridentini verba.

*Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & ea, quæ est deducta ad forum contentiosum dispensare.*

Cum igitur Tridentinum solum disponat de irregularitate ex delicto, relinquit irregularitatem ex occasione licita dispositionem antiquorum Canonum, quae soli Pontifici, ut omnes scimus, reservatur, ut nobiscum sentiunt viginti tres Doctores citati ab eodem Pasqualigo, quibus addit ipsum Pasqui. l. e. Sacello in praxi Episc. p. 2. c. 6. n. 46. Glianum in summ. censur. v. Homic. Leandr. de irreg. t. 2. disp. 7. q. 133. & 137. & rursus d. 27. q. 12. & 13. alioque.

7. Neque mirum, si eiusmodi potestate fruatur, tum  
Commissarius Cruciatæ, tum in ordine ad suos, Prælati  
Regularium, pro his enim aliqui putant (an probabiliter  
dicitur alibi) a deſſe Pontificiæ conceſſionem, quæ  
non eſt pro Episcopis.

8. Dicit Diana *p. 11. tr. 5. ref. 6. in fin.* eandemque opinionem esse probabilem docet *p. 4. tr. 2. ref. 6. ex Lessio, in 3. p. D. Th. c. 2. de irreg. dub. 6. n. 21.* per Epicheiam concedi etiam Episcopis; sed Respondet, te nimis gratis fingere hanc Epicheiam universalem circa concessionem eiusmodi dispensationis, quæ res universaliter non admodum est necessaria; Epicheia autem soli in necessariis quibusdam casibus insolitis locum habet. Nec auctoritatem Lessij obtendas; is enim id non dicit in libris de Iustitia a se editis, sed in posthumis quibusdam commentariis certe non magnæ auctoritatis mihi, & aliis.

*Quis possit dispensare in irregularitate ex Homicidio  
iniusto casuali.*

9. Maxime recolendum est, quodnam sit homicidium casuale, quod mere voluntarium, nam casuale fit non ex directa voluntate occidendi, sed aliud intendendo, quale etiam supra diximus, esse homicidium factum in sui defensionem, excedendo limites debitos; tunc enim non interit quia alium occidere, sed se defendere. Voluntarium autem fit ex directa voluntate occidendi, quale nos ex probabiliore sententia diximus §. 6. *num. 5.*

non solum esse homicidium ex infidiis & aliis praesentibus, sed etiam factum in rixa subitanea, quae non potest fieri in eo tantum calore intenditur, ut loquimur. Proximè recolendum est, ut bene intelligatur, in quibus extendat ea potestas, quae sola est ad dispensandum irregularitatem ex homicidio casuali, non autem ex homicidio voluntario.

10. Iam vero potestatem dispensandi in irregularitate  
ex homicidio casuali occulto, & non deducto ad forum  
contentiosum, præter Pontificem, de cuius potestate du-  
bitare esset in meridie cæcutire, inveniit apud Episcopos  
respecto suorum ovium, est certum ex Tridentino [c. 6. q. 4.  
c. 6. de ref. vide etiam ap. Leand. de iur. d. 27. n. 13.  
At vero dispensationem] p. 1.

At vero dispensationem ex eodem homicidio casuali publico non esse apud dictos Episcopos, nisi ipsi mittantur a Pontifice, disponit illud Tridentinum *sess. 4. cap. 7. de ref.* Eius verba haec sunt: Si quis propter homicidium casuali, vel causa defensionis incidit in irregularitatem, cui iure quodammodo Dispensatio ad omnes Ordines, Beneficia, & Dignitates debeatur, ipsius causa committatur loci Ordinario, aut ex causa, Metropolitanus, qui nisi causa cognita, & probatis precibus, ac meritis, non poterit dispensare posse. Si ex irregularitate contraria sit propter homicidium voluntarium carebit perpetuo dispensationis, & Notas illud *causa cognita, & probatis* non enim significat Concilium, hic loqui de homicidio casuali publico.

Non est igitur credendum March. de Ord. r. p. p. 1.  
à num. 9. cui adde Io. à S. Th. ap. *Diam max. ciens. ab*  
solute concedi possit Episcopum dispensare irregula-  
ritatem ex homicidio casuali publico, seu notorio in casu  
cum illis non credit Leandr. de irreg. tr. 2. d. 47. s. 16  
Diana p. 11. tr. 8. ref. 68.

11. Illud tamen hic habet ex Henrriquez in hac irregularitate ex homicidio casuali quamvis publico & debito ad forum contentiosum, posse ab Episcopo dispensari ad Minores Ordines, & ad simplex Beneficium cum enim de his directe non agat Tridentinum, ferendum est ius commune, & hæc Episcopi ceteris dicit, an quoad eosdem Minores idem dicere possimus in irregularitate ex homicidio voluntario, dicam postea.

num. 22.

*Quis possit dispensare in irregularitate ex Homicidio  
voluntario.*

12. Fallum, & nulla ratione firmum iudicandum  
communi sententia est contra Abbatem, irregularitatem  
ex homicidio voluntario esse inductam luse Divini  
Quare in illa posse dispensare Summum Pontificem,  
dubitatum est.

Quod si in aliquibus Textibus hæc dicitur inaccessibilis, ideo dicitur, quia difficillime obvenit, & cum quibusdam oneribus v. g. ut Dispensatus abstinere ab altari per triennium, ut non celebret in locis delicti, ut ingrediatur in Ordinem aliquem Religiosum &c.

Leges Pyrrhum Corrad. de Dispensatione. l. 7. et cum Leonem, in Praxi Penitentiaria, qui referuntur, applicantque formulas petendæ huiusmodi dispensationis, sive immediate à Summo Pontifice, sive, quando honorarium est occultum, per penitentiarium, sive per Datum. quum. quando est publicum.

13. Circa illam conditionem, quam sicut  
apponebat, ne Dispensatus celebret in loco delicti, ob  
tatum nudius tertius fuit, an excludatur Libertas. Ob  
disti v.g. hominem Panormi, ob tines dispensationem  
lebrandi, sed non in loco delicti, potest celebrare in  
Ecclesia v.g. Caucini, vel Sancta Theresia, v.  
Sancti Antonini, quæ sunt sitæ extra muros Civitatis.

14. Respondeo cum Diana p. 4. l. 4. r. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 8



15. Vides autem in hac responsione à Diana supponi, idem esse (in loco delicti) atque (in Civitate, ubi commissum est delictum) Quoniam vero in rigore non idem est, locus, ac civitas, ideo rursus dubitatum fuit, An prohibitus celebrare in loco delicti, excludat alia loca ejusdem civitatis? Occidit v. g. hominem in vicinia Domus Professe, vel in Parrochia S. Nicolai, &c. potestne celebrare in Templo Parrochie S. Antonii sito in eadem civitate, sed non in eodem vico, quo in loco commissum fuit delictum?

16. Respondeo, Pyrrhus Corrad. l. 5. de dispens. c. 1. n. 25. videtur favere sententiae affirmanti, sic enim habet: In Dispensatione hac imponitur aliquando, ut Orator in loco commissi delicti, & quandoque (quod idem est) in Ecclesia loci, ubi commissum est delictum, nunquam celebret. Quod si fuerint duae Ecclesiae aequae viciniores loco delicti, intelligitur de utraque, ut declaravit Clemens VIII. Hæc Pyrrhus. Vbi vides ipsum putare idem esse (in loco delicti) atque (in Ecclesia loci, ubi commissum est delictum) unde quis argumentari sic posset: Si prohibitio sit, ne Orator celebret in Ecclesia loci delicti, potest in alia Ecclesia remotiore. Ergo, si prohibitio sit, ne celebret in loco delicti, poterit in alia Ecclesia remotiore, quamvis existente in eadem civitate.

17. Sed profecto mihi id non probatur: amplius enim quid est in loco, quam in Ecclesia, & pro nomine loci intelligi, in hac materia dispensationis irregularitatis ex homicidio, totam civitatem. Est enim, in iure civili relegatus ab aliquo loco non intelligatur relegatus à tota civitate, tamen in nostra materia irregularitatis clare apparet, Pontificem nolle, ut dispensatus celebret in loco, ubi cum aliorum scandalo facile sciatur, homicidam celebrare; facile autem, & scietur, & videatur à Civibus, qui modo in unam ejusdem Civitatis Ecclesiam, modo in aliam confluere, ad audiendum Sacrum, solent.

DE EPISCOPO.

18. Certè Episcopus nihil potest circa dispensationem irregularitatis ex homicidio voluntario injusto, si ve publicum sit, si ve occultum, quia absolute omnem irregularitatem ex homicidio injusto voluntario promanantem excipit Tridentinum, quale etiam est homicidium in subita rixa, ut diximus n. 9.

19. Sunt aliqui, qui dicunt homicidium injustum voluntarium, si sit occultum, vel non inducere irregularitatem ullam, vel si inducat, eam esse dispensabilem ab Episcopo.

20. Vtrumque dictum est nimis falsum, nam quoad prius, omnes Canones edicunt, omnesque Doctores dicunt absolute oriri irregularitatem ex homicidio injusto voluntario: At nonne homicidium occultum, homicidium est? Verum de hoc dixi universaliter supra c. 5. §. unico.

21. Quoad posterius: Cum Concilium Tridentinum diserte, & absolute dicat, Episcopum non posse dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario, nec distinguat de noto, vel ignoto, de occulto, vel publico, qua veritate poterit affirmare solum publicum à Concilio Episcopo denegari?

22. Sed potestne Episcopus irregularem hunc ex homicidio voluntario dispensare, saltem ad receptionem Minorum Ordinum, & ad usum jam antea receptorum, & ad Beneficium simplex? Dico irregularem hunc, nam de irregulari ex homicidio casuali jam diximus paulo ante n. 12.

23. Respondeo, cum Leand. & alijs tract. 2. de irregul. disp. 27. q. 1. & 22. non posse. Ratio est, quia Tridentinum sess. 24. c. 7. de reform. licet videatur initio limitare potestatem Episcopi dispensandi in hac irregularitate ad Sacros Ordines, deinde tamen addit: *Omni Ordine, ac Beneficio, & Officio Ecclesiastico perpetuo careat*: quæ certè locutio omnium Ordinum, etiam Minorum usum, &

receptionem, & omnium Beneficiorum acquisitionem, etiam simplicium comprehendit. Non est tamen improbabile mentem Tridentini fuisse, ut Episcopus possit usum Minorum Ordinum antea receptorum huic irregulari concedere, non vero receptionem aliorum: Beneficiorum autem simplicium acquisitionem, ideo concedere irregulari huic non potest Episcopus, quia Tridentinum sub eadem clausula conferri prohibet irregulari Beneficium caratum, ac simplex. Quoniam ergo certum est Episcopum non posse dispensare ad Curatum, nec ergo ad simplex poterit. Lege Henric. lib. 13. c. 57. n. 1. lege etiam Avilam de cens. p. 7. disp. 6. dub. 3. Sayr. de cens. l. 7. c. 7. num. 14. aliosque, nec omittas Gasiam, afferentem declarat. Cardin. de Benef. p. c. 5. n. 136. qui notat pensionem, licet Ecclesiasticam, cum non sit proprie Beneficium, homicidam hunc ab illius receptione nequaquam excludi: id, quod nos etiam diximus supra cap. 6. §. 3. n. 10.

Quis possit dispensare in irregularitate ex Mutilatione.

24. Quod possit Summus Pontifex nimis est manifestum. An possint Prælati Regularium, vel Commensariorum Cruciatæ infra universaliter, & fere remissive.

25. Quoad Episcopos ergo hæc est brevis sermo, & assero, eos posse dispensare in irregularitate ex mutilatione occulta, quia id ipsis conceditur à Tridentino dicta sess. 24. cap. 6. dum enim Tridentinum concedit Episcopis, ut possint in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus dispensare, excepta irregularitate ex homicidio voluntario, cum mutilatio non sit homicidium, clare sequitur, irregularitatem ex mutilatione occulta non esse exceptam, & ita tenet communissima sententia, Doctores fere 25. allat. à Barbos. in Cons. Trid. sess. 24. c. 6. de Ref. n. 41. quibus adde Leand. innumeros referentem de irreg. tract. 2. disp. 27. quest. 14. si ve mutilatio sit facta alteri, si ve ut dixi cap. 5. §. 2. sibi ipsi.

26. Obstat tamen Sanchez in præcep. Decal. lib. 1. c. 10. n. 49. cui accedit Franc. Leo in Trid. fori Eccles. p. 2. c. 4. n. 89. quia in mutilatione, inquit, ex delicto adest etiam defectus lenitatis, qui ab Episcopis non dispensatur, cum ipsis solum sit concessa potestas dispensandi ex ea parte, qua mutilatio est delictum, non vero qua deficit à significatione lenitatis Christi.

27. Sed facile respondeo, nam Tridentinum, dum cõcedit Episcopis potestatem dispensandi in irregularitatem contractam ex delicto, concedit etiam potestatem dispensandi in irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ imbibitur in ipso delicto; si qua tamen illa ibi imbibita sit, quod supra c. 5. §. 6. n. 16. negandum esse, ex probabili sententia diximus, dum docuimus, irregularitatem ex defectu lenitatis, solum contrahi à ministris justitiæ. Ratio autem, quod id etiam concedat, est, quia Tridentinum absolute concedit potestatem dispensandi, irregularitatem ex mutilatione, ut deduximus n. 25. ergo cur tu limitare illam velis; Et quidem, si esset hæc potestas limitanda, Episcopus non posset ipse absolute dispensare in irregularitate ex homicidio casuali occulto, quia in illo semper esset imbibita irregularitas ex defectu lenitatis, & tamen omnes concedimus & vi hujus loci Tridentini eos posse. Adde novum esse cognoscere duas irregularitates ex eodem actu provenientes, ut supra c. 4. §. 5. n. præf. 18. contra Merollam pl. uribus expendimus.

28. Irregularitatem ex voluntaria mutilatione publica non potest Episcopus dispensare, quia id ipsi non conceditur à Trid. Solum in casuali publica posse, non mihi videtur improbabile, licet apud neminem legeam, cum illis tamen limitationibus, quas poscit idem Trid. sess. 14. c. 7. Nam quamvis ibi Tridentinum loquatur de irregularitate ex homicidio casuali publico; tamen idem videtur esse de irregularitate ex mutilatione publica casuali.



Si sit publicus ipse defectus membri mutilati, sed de-  
lictum fuerit occultum, potest ab Episcopo dispensari di-  
ximus c. 8. §. 3. n. 3.

*Monitio pro Imperatore dispensationis irregularitatis  
ex Homicidio.*

39. Adverte, Lector, nequaquam valere, Ita Avila  
alios citat p. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 3. sed esse subrepticam  
dispensationem irregularitatis pro secundo homicidio  
commisso, nisi facta sit mentio de dispensatione data  
pro primo. Rationem hujus doctrinae habuisti à me su-  
pra factis, l. 8. tr. 2. de matr. c. 8. §. 2.

Quid si quem occidi, erat Sacerdos, vel Religiosus,  
vel Pater, &c.

Respondeo, de his, cum pertineant ad tractationem  
de Dispensationibus satis sit, si innuam, te ea videre pos-  
se apud Pyrrhum Contrad. lib. 5. de Disp. cap. 1. qui recte  
advertit, in petitione Dispensationis irregularitatis ex  
homicidio omnes ipsius homicidii qualitates esse pror-  
sus exprimendas.

§. XVIII. Quid possit Commissarius Cruciatæ quoad  
Dispensationem irregularitatis prædictæ, in  
& aliarum.

*Et remissivè, quid possit ipsa Bulla, & Prælati  
Regulares.*

1. Commissario Cruciatæ his verbis conceditur  
Potestas dispensandi irregularitates quasdam in  
Bulla, apud Ludovicum à Cruce initio expositionis Bul-  
lae. Et, qui Commissarius deputatur, datur facultas dispen-  
sandi, & componendi super irregularitate cum his, qui,  
quisque censuris Ecclesiasticis legati, Missas, & alia Di-  
vina Officia, non tamen in contemptum Clavium, celebra-  
runt, seu alias se illis immiscuerunt.

2. Et super alia qualibet irregularitate (præter quam  
ratione homicidii voluntarii, ac Simonia, vel Apostasia à  
fide, aut Hæresis, vel propter malam Ordinum susceptio-  
nem contractam cum retentione Beneficiorum, & fructuum  
in eis perceptorum, & infamia, ac inhabilitatis exinde pro-  
venientis, abolitione, & executionis Ordinum non male sus-  
ceptorum restitutione. Hactenus Bulla, cujus minutionem  
explicationem lege apud Bardi, in Bull. Cruc. p. 3. tract. 2.  
præf. 4. alioque ab eodem citatos.

3. Quid autem possit confessorius electus ab eo, qui  
Bullam Cruciatæ accipit, diximus latè sup. in tr. de casti-  
bus reserv. c. 23. à n. 21.

4. Denique quoad Religiosos, vel loquimur de Præ-  
latis, & Confessoribus Regularibus comparatione Sæcu-  
larium, & aio, saltè pro praxi, tenendum esse, nullam  
eos habere potestatem in dispensanda irregularitate  
quacunque, quicquid aliqui dicant apud Dianam p. 17.  
tractat. 4. resol. 3. quos ipse merito non sequitur: est  
idem Diana part. 11. tractat. 2. resol. 26. sine Ver. etiam  
tract. 6. resol. 4. concedere illis aliquid videatur, &  
esto multa benigniora concedat, immò pluribus con-  
tendat Bruno de Privileg. Regular. tractat. 5. proportion. 1.  
capitul. 1.

Vel loquimur de iisdem Prælati in ordine ad suos  
Subditos, & aio, quemlibet ex his sua debere Privile-  
gia consulere, eorumque limitationes, si adsint, quæ  
videre possunt apud Castropal. de censur. disput. 6. p. 11.  
Lezana Ver. Irregular. Comp. Privileg. Societ. Ver. dispen-  
satio à numer. 2. Donat. tractat. 5. questio. Regul. 36. &  
tract. 11. quest. 9. Diana p. 11. tract. 2. à ref. 1. usque ad 30.  
Bruno loc. cit. tract. 4.

## CAPVT XVI.

*De Irregularitate ex Bigamia.*

§. I. Premittitur quid, & quæplex sit  
Bigamia.

1. I dicuntur, toto tit. de Bigam. non ordinandis & pla-  
ra in dist. 24. propriè Bigami, qui, cum sua biga-  
ti duo, vel plura valida matrimonialia localliter con-  
xerunt, & consummatum (in quo consistit, Matrimo-  
nium esse consummatum lib. 8. de matrim. tract. 5. cap. 1.  
diximus.) Neque ergo sola sponsalia, vel sola Matrimo-  
nia tantummodo rata propriam Bigamiam constituent,  
tunc enim propriè ea constituitur, quando quis dicitur  
carnem suam in plures: Cujus rei ratio alia non est, nisi  
quia congruum visum fuit Ecclesiæ, ut sicut ipsa Ecce-  
lesia unica Sponsa est Christi, ita ejusdem Mulier non  
dividerent carnem suam in plures uxores, si autem di-  
derent, essent irregulares irregularitate, quam Sacra-  
mentum C. deorsum de Bigamis, vocant ex defectu Sacra-  
menti, id est ex defectu significationis, seu hujus deter-  
minatæ rei Sacrae, id est unice conjunctionis Sacrae, seu  
Spiritalis Christi cum Ecclesia.

Potèd in universum Bigamia in tres distinguitur clas-  
ses. In veram, quæ est, quam n. præced. diximus. In inter-  
pretativam, quæ est illa, quæ afficitur, qui Matrimonium  
contraxit, consummâtque cum Vidua, vel cum vidua  
ab alio, vel cognoscit suam uxorem, quæ cum aliquo  
adulteravit. In similitudinariam, quæ est, quando quis  
post solemne Castitatis Votum in aliqui Religione  
contrahit Matrimonium cum quacunque, etiam virgi-  
ne.

§. II. Bigami sunt irregulares.

1. Bigamos ergo sive verè, sive interpretativè, sive  
similitudinariè ab Ordinibus recipiendis elio-  
pellendos, atque adeo irregulares esse, nimis est in  
manifestum, tot. Tit. de Bigamis, & passim DD.

Et quidem potest quis propter Bigamiam officii plu-  
ribus irregularitatibus specie diversis, ut si sit Bigamus  
ex vera, si ex interpretativa, si ex similitudinaria, &c.  
atque has esse omnino speciatim explicandas, si fuerit  
earum dispensationem petas, certum sit, ut universaliter  
aliquanto inferius cap. 23. num. 18. admonendo. A dicitur  
tamen si quis una Bigamiae specie laboret, sed ex multis  
actibus solum numero distinctis, contraxerit v. g. duas,  
quatuor, plures nuptias, adverte, inquam, hanc causam  
dumtaxat irregularitatem incurrisse: Sicuti unum con-  
traxit affinitatem cum Maria v. g. ille, qui cum ejus lo-  
ro multas, repetitâque copulas habuit. Lege Sacerdos,  
aliosque citatos à Diana part. 11. tract. 6. resol. 44. cui  
tè multum Sapientium schola debet ob varietatem sen-  
tentiarum, quas eruditè in lucem eduxit à Theologia  
expendendas.

2. Manifestum item est, eisdem Bigamos privari  
Ordinum receptorum.

3. Manifestum est denique, eisdem, post incursam  
Bigamiam, nullum posse acquirere Beneficium Ecclesi-  
asticum.

4. Quæres: Ordinatus, cui superveniat Bigamia, quæ  
detne privilegio fori, & Canonis?

Respondeo, sub necessaria distinctione, Ordinatus in  
Sacris nullum Clericale privilegium amittit, ut rectè  
notat Sayr. loc. cit. num. 1. At Ordinatus in Minoribus  
utroque prædicto privilegio privatur, immò iisdem Ordi-  
natis in Minoribus, si ipsi evadant Bigami, sub excom-  
municatione ferenda prohibetur delatio habitus, &  
conjuræ Clericalis, Clericalis, inquam, nam, si quis Biga-  
mus fiat Religiosus conversus, poterit ferre habitum  
imò, & conjugum Religionis, ac superpellicum, si in